

NV100 HD i ekstra širokougaona kamera
otkrijte celu perspektivu

S novim NV100 HD Samsung predstavlja najviši stepen razvoja u premium segmentu digitalnih kompaktnih fotoaparata. Uz to je ova kamera i prva digitalna kompaktna kamera na svetu koja kombinuje rekordnu rezoluciju od 14,7 miliona tačaka s širokougaonim 28 milimetarskim zoom-om renomirane kuće Schneider-Kreuznach. S 3.6-strukim zoom-om i najudaljeniji objekti dolaze u blizinu!

SAMSUNG

RAW 5 | CAPTURE NX2 | MAJSTORI FOTOGRAFIJE: JOSIP BOSNAR | KONKURSI: POSLEDNJI ROK

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 54 | DECEMBAR 2008 | WWW.REFOTO.CO.YU

Saveti za početnike
Šta da kupim?

Kolika je
moć blica?

Adobe
PHOTOSHOP CS4

CANON EOS 50D
Mnogo više piksela

Finale konkursa
Praksa na delu

SONY Alfa 900
Profesionalac

Dean Zulich
Maštovit i kreativan

NIKON
Coolpix P6000

Automobili
okom profesionalaca

KALENDAR 2009

DIN 250
K.M. 8
KUNA 34
DEN. 250
EVRA 4

Rešenje za važne poslovne odluke

AB Soft poslovni informacijski sistemi

- Savremeni ERP informacijski sistem
- Upravljanje ljudskim resursima
- Web aplikacije
- Mobilni uređaji
- Proverena platforma - MS SQL Server

Microsoft serverski proizvodi
po izuzetno povoljnim uslovima

- MS SQL 2008
- Windows Server Standard 2008
- Small Business Server Premium 2008

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

ABSoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500 • www.absoft.co.yu • office@absoft.co.yu

Think GAIA
For Life and the Earth

SANYO

eneloop

Ready to use Rechargeable Battery

Promenite baterije,
promenite budućnost

Punjive baterije

Smanjuju
troškove
Više energije
Ne zagađuju
okolinu

Alkalne baterije

Spreme za
upotrebu
Dugo vreme
skladištenja
Za sve upotrebe

www.eneloop.info

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer - Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011/308-7004, e-mail: info@refot.com

STALNE RUBRIKE

- 4 **U FOKUSU**
Idealni uslovi za fotografisanje, bez daška vetra i uz blago rumenilo zalaska...
- 8 **AKTUELNOSTI**
Najave, konkursi, izložbe, knjige
- 14 **MOJE ISKUSTVO**
Kako početi u digitalnoj fotografiji
- 26 **PRAKSA NA DELU – SNIMANJE AUTOMOBILA**
Fantastične fotografije profesionalaca kao inspiracija za nove fotografske eksperimente
- 38 **MAJSTORI FOTOGRAFIJE**
Josip Bosnar spajao je nespojivo – piktorijalizam i socrealizam
- IZLOŽBE**
- 24 Herbarium amoris
92 Ubski salon
- 42 **FOTO-AMATER**
Ambasador Republike Hrvatske, Tonči Staničić, u galeriji "New Moment"

48

© DEAN ZULICH

72

74

78

18

© BRANKO STOJANOVIC

54

© MARK LLEWELLYN

26

FOTO-ŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 34 **CAMERA RAW V DEO**
Eliminišete hromatsku aberaciju
- 36 **CAPTURE NX2**
Prednost CaptureNX2 u odnosu na druge slične programe
- 54 **BLICEVI**
Širok opseg mogućnosti i saveta pri snimanju s blincima

© AMER KAPETANOVIC

- 46 **VEB-KONKURS**
Da li imate svoj veb-sajt?
- 82 **KOLEKCIONARSKI UGAO**
Foth-Derby i Foth-Flex
- 84 **FOTO-KOMENTAR**
- 88 **KONKURSI:**
Najbolja digitalna fotografija i Autoportret
- 96 **PISMA ČITALACA**

FOTOGRAFI

- 18 **FINALE KONKURSA "PRAKSA NA DELU"**
- 48 **DEAN ZULICH**
Kreiranje neke druge stvarnosti osnovna je crta Deanovih fotografija

64

68

76 | 62

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 62 **NOVITETI**
Novi D-SLR fotoaparati, projektori, štampači...
- 64 **CANON EOS 50D**
Mnogo novina, pre svega veća rezolucija CMOS senzora od 15,1 miliona piksela
- 68 **SONY α900**
Novim α900, Sony je zakoračio u profesionalne vode
- 72 **NIKON COOLPIX P6000**
Velik broj promenljivih parametara kao kod D-SLR fotoaparata
- 74 **SIGMA FISH EYE**
SIGMA 4,5 mm F2,8 EX DC CIRCULAR FISHEYE HSM
- 76 **SAMSUNG G810**
Pet megapiksela u novom produktu koreanskog giganta
- 78 **HP DESIGNJET Z3200 PHOTO**
Fotoštampač velikog formata
- 79 **SONY DPF-V900 I DPF-V700**
Univerzalni digitalni ramovi
- 80 **ADOBE PHOTOSHOP CS4**
11. verzija najpoznatijeg editora digitalnih fotografija

© EDVARD KOINBERG, "DAUCUS CAROTA"

24

NASLOVNA STRANA

© DEAN ZULICH

reč urednika

POVRATAK U BUDUĆNOST

Kako to već obično biva, na kraju godine krećemo da filozofiramo o tome kako je bilo, šta će biti, šta ćemo da promenimo... Mi smo danas u redakciji, dan pred završetak ovog broja, sasvim slučajno, verovatno umorni od rada i neprestanog sedenja ispred računara, došli do zaključka da je evolucija krenula nizbrdo tj. da se vraćamo na prvobitno stanje – čovekolikog majmuna! Od sedenja smo se svi savili i polako nam se formira grba na leđima, desna ruka se izdužila od konstantnog klikanja mišem i služimo se samo sa tri prsta: na desnoj ruci za miš a na levoj za control-alt-shift! Priznajte da ste se i vi, makar malo, pronašli u ovom opisu. Mi srećom, dobro baratamo Fotošopom pa na ovim portretima koje vidite u časopisu izgledamo tako sjajno i bajno a ne u skladu s evolucijom.

E, ali protiv tog zla ima leka i mi smo se odmah bacili na kuru lečenja tako što smo iskoristili poslednje prelepe dane novembra, u našoj romantičnoj bašti ispred kancelarije, za eksperiment s blincima. Naravno, sakupili smo iskustva i drugih fotografa i to sve lepo podelili s vama. Što se tiče budućnosti i časopisa Refoto, mogu da vam obećam da će takvih eksperimenata biti još a na vama je da napišete koje vas teme interesuju. Sve ovo biće u svrhu misije "Back to the future" (Povratak u budućnost) koja je deo već gore pomenute kure lečenja jer nešto nam se ne mili ova crna prognoza s evolucijom. Kraj godine tradicionalno pripada finalu naših konkursa. Od 10. do 13. decembra opet ćemo se družiti u Galeriji "O3ON" na izložbi najboljih radova s konkursa "Praksa na delu". Tamo ćemo dodeliti nagrade a biće to još jedna prilika da se upoznamo i družimo a vi slobodno pripremite pitanja i zadatke za nas. Kalendar za 2009. godinu koji vam poklanjamo treba svakodnevno da vas podseća da se

i vaša fotografija može naći na istom takvom kalendaru, naslovnoj strani časopisa, dobiti lepu nagradu... U ovom broju, velik broj fotografija za objavljivanje preuzeli smo s naše galerije na internet prezentaciji časopisa. Da bismo privukli sve lenštine koje koriste samo ona tri prsta, od sledeće godine svoje fotografije moći ćete da šaljete i elektronskim putem na adresu i uz propozicije koje ćemo objaviti u sledećem broju.

Glavni portfolio predstavlja tri najuspešnija autora ove godine u već pomenutom konkursu ali, isto tako, objavili smo i fotografije koje tokom godine nisu prošle vrlo oštru konkurenciju.

Drugi portfolio Deana Zulića svojevrstna je najava portfolia za sledeću godinu jer ćemo, u nekoliko navrata, predstavljati naše autore koji žive i rade u inostranstvu tj., ono najbitnije, koji su svoju fotografsku karijeru ostvarili tamo. Biće zanimljivo videti u kojoj meri zemlja gde žive određuje način njihovog rada, brzini napretka a u kojoj meri ih nasleđe koje nose u sebi izdvaja iz okruženja. S obzirom na visok nivo i kvalitet, u šta ćete se vrlo brzo uveriti, nameće se zaključak da bi bolji uslovi rada i života kod nas "iznedrili" mnogo veći broj interesantnih i kvalitetnih autora. Za sve zainteresovane, bilo amatere ili profesionalce, Refoto će se i dalje truditi da podigne nivo edukacije, informisanosti, kreativnosti, ideje... u domenu jedinstvenog sveta fotografije čiji smo, srećom, stanovnici.

IVANA BREZOVAC
ivana.brezovac@refoto.co.yu

OSNOVAČ I IZDAVAČ REFOTO B, Beograd, Pčinjska 17
DIREKTOR Petar Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr fot. Ivana Brezovac
IZVRŠNI UREDNIK Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.yu
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.yu
REDAKCIJA mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malić, Tomislav Peternek

SARADNICI Vojin Mitrović (Pariz), Jelena Matić, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radomir Maša Dikosavljević, Zoran Imširagić, Dejan Stojanović
Časopis Zoom (Budimpešta)

ZOOM

TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN Sanja Kovačević, Isidora Bojović
LEKTOR Biljana Gordić

MARKETING mr fot. Dragan Pavlović, dragan.pavlovic@refoto.co.yu
REFOTO, tel. 011/344-9641; 344-9642; faks. 011/4460-234

ŠTAMPA Štamparija "Politika AD", Beograd
PRE-PRESS REFOTO B – Rukopisi i priloge se ne vraćaju.
E-POSTA: info.refoto@refoto.co.yu

CIP – Katalogizacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije, Beograd
77

FOTO: časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac. 1996. br. 1. Beograd (Pčinjska 17) Refoto B 1996. (Beograd/Politika) - 301 m

Od br. 4/2001 štampa se letmicom, a naslov je Refoto. Varijanta naslova Refoto. ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd). COBISS SR-ID 117858055

 ZLATKO VIŠKOVIĆ
ATINA, GRČKA

"Fotografija "Čamci" snimljena je u Atini tokom popodnevne šetnje uz obalu mora. Idealni uslovi za fotografisanje, bez daška vetra i uz blago rumenilo zalaska sunca... Trenutak koji sam jednostavno morao "uhvatiti". Kontrast i odraz čamaca na vodi nikoga ne bi ostavio ravnodušnim i ja sam bio veoma srećan – trebalo je samo pritisnuti okidač. Fotografija je snimljena, takoreći, "običnim" Olympus C7070 fotoaparatom ali uz korišćenje polarizacionog filtera kojim sam uklonio neželjene reflekske i dobio čistije boje."

Rođen je 1959. godine u Beogradu. Fotografijom se bavi još od srednje škole. Završio je PMF i radi kao programer i sistem administrator. Od 1990. godine živi i radi u Atini. Veoma voli da putuje, a Grčka (ne samo ostrva već i kontinentalni deo) predstavlja pravi raj za fotografe. Nekoliko njegovih fotografija osvojilo je nagrade na temu "Zaštita prirode" pod pokroviteljstvom Udruženja za zaštitu divljih životinja "Arcturos" u Florini, i bile su prikazane na zajedničkoj izložbi u Atini. Trenutno radi na realizaciji samostalne izložbe fotografija.

U OVOM BROJU
SPONZOR RUBRIKE JE
OLYMPUS

U fokusu

NAJBOLJE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESECA

IVICA KOSTIĆ, NIŠ, "VRISAK"

"Fotografija je zamišljena kao deo jedne veće "slagalice", izmaštanih stripovsko-fantastičnih vizija, gde je fotoaparata tek običan posrednik, poput grafitne olovke ili četkice i uljanih boja. Nažalost, sve se završilo na dva, tri fragmenta, i trenutno je na tome i ostalo. Mada taj naum samo tinja, nije se ugasio..."

Rođen je 1975. u Gnjilanu. S Kosova i Metohije došao je u Niš, gde živi od 2001. Fotografijom se bavi tek od broja 33 *ReFoto* časopisa. Pre toga maštao je da će biti crtač stripova, čak je jednog trenutka (1998.) i ostvario taj san crtajući ilustracije i kraće stripove za jedan lokalni list u kojem je istovremeno pisao tekstove posvećene filmu. Po struci je pravnik i nosilac titule "apsolvent prava" već više godina. Fotografija je snimljena s fotoaparatom Canon EOS 5D, objektiv EF 35 mm f/1.4 L USM. www.ivicakostic.com

ANA POZDERAC, BEOGRAD, "ZEMLJA UBIJA PLASTIKU"

"Fotografija je snimljena početkom novembra dok sam šetala obalom Dunava. Krenula sam da fotografišem lepotu reke, ali našla sam ekologiju, u stvari prizor borbe prirode s neuništivim otpadom koji ljudi tako nesmotreno bacaju na sve strane. Oblačan dan pružio je idealno svetlo koje je lepo isticalo boje i teksturu ispucale zemlje na kojoj se nazirala plastična

flaša koju nanosi mulja još uvek nisu prekrili."

Ana Pozderac rođena je u Beogradu 1979. godine. Fotografiju je zavolela još kao devojčica, uz oca koji se nekad bavio fotografijom i s kojim je u laboratoriji razvijala crno-bele filmove. Radoznala, voli da eksperimentiše i istražuje. Član je FK "Beograd". Završila je Višu politehničku školu u Beogradu, Odsek za grafički dizajn i "Workshop" kod Tomislava Peterneka. Aktivno se bavi fotografijom, a najviše voli da fotografiše aktove i portrete. Za ovu fotografiju koristila je fotoaparata Nikon D300 i objektiv 18-135 mm.

DARKO IVANČEVIĆ, BEOGRAD, "BLAGI ZVUK TALASA"

"Ovaj snimak nastao je u, na mnogo načina bliskoj mi zemlji, Grčkoj. Naime, bilo je to 2007. godine u julu, jednog vrlo vetrovitog i oblačnog dana. Talasi su bili nadasve inspirativni, kao da su tražili da ih neko sagleda u dve dimenzije, a ja sam pri sebi, naravno, imao svoj fotoaparata. Zanimljivo je da sam originalnu fotografiju u boji tek kasnije sagledao na pravi način i shvatio da bi njen pun potencijal mogao da se iskaže kroz nijanse sive. Upravo s njom sam, na jednom konkursu koji je organizovao fakultet za fotografiju iz Soluna (I.I.E.K. E.S.P.), osvojio prvo mesto. Fotografija je snimljena fotoa-

paratom Fuji S9500. Za njega me vezuju vrlo lepe uspomene, ali sam ga poslao u zasluženu penziju. Na njegovo mesto je došao takođe vrlo kompaktan Nikon D60. Kako fotoaparata gotovo uvek nosim sa sobom, ova kompaktnost mi je veoma važna."

Rođen u Kikindi, 1979. godine, ali već deset godina živi i radi u Beogradu. Poslednjih nekoliko godina fotografija mu je postala sastavni deo života kao hobi kome se posvećuje koliko mu to vreme dozvoljava. Krajem 2006. godine započeo je i teoretsku priču o osnovama digitalne fotografije i fotografisanja na sajtu: www.dphotoworld.com. 2004. godine kraće vreme pisao je za časopis *Mikro* (kao spoljni saradnik), upravo o digitalnoj fotografiji, pa je ideja za pomenuti priručnik nastala u to vreme.

ALEKSANDAR TERZIĆ, UŽICE, "PERUĆAC"

"Perućac... Jezero koje redovno posećujem i njegov sam veliki ljubitelj... Česte su promene vremena i to zaista zna da bude inspirativno. Pored toga, svako doba dana zaodene jezero novim ogrtačem tako da prizor nikad nije isti. Veće i teški oblaci koji prekrivaju nebo nad jezerom bili su glavni argumenti da sačekam pravi trenutak i tada pritisnem okidač."

Rođen u Užicu, 1977. godine. Bavi se privatnim preduzetništvom. Fotografija mu je oduvek bila ljubav ali tek nedavno kupio je prvi fotoaparata i od tada fotografija postaje više od hobija - stalna potreba i potpuno ispunjenje. Koristi Fuji FinePix 6500 FD. Uskoro planira da kupi bolji fotoaparata, Nikon D300 najverovatnije, i time poboljša kvalitet svoga rada.

REA MUCOVIĆ, BEOGRAD, "FLAMENKO"

"Fotografija "Flamenko" nastala je u Španiji, u maju ove godine, i snimljena je fotoaparatom Canon A630.

Tokom gledanja tradicionalnog španskog plesa - flamenka bila sam fascinirana svetlošću, bojama i pokretima. Kao posledica toga nastala je i ova fotografija kojom sam želela da prikažem strast

i energičnost kojom plesači izvode pokrete."

Rea Mucović rođena je 1989. godine u Trebinju. Student je Filološkog fakulteta u Beogradu. Fotografijom se intenzivno bavi već pet godina. Za svoje dosadašnje znanje može zahvaliti ocu koji je bio foto reporter. Fotografije je izlagala na grupnim izložbama, kao i nekim konkursima, a takođe je dve godine objavljivala fotografije u lokalnim novinama.

SIGMA

MADE IN JAPAN

AKCIJA

18-200mm F/3.5-6.3 DC OS

18-50mm F/2.8 EX DC MACRO

17-70mm F/2.8-4.5 MACRO

JOSIPOVIĆ TRADE

Josipović Trade d.o.o
011/7129-117
Surčinski put 1/o
Novi Beograd
www.josipovictrade.rs

AXELFOTO.COM

AXELFOTO d.o.o
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTO

BM FOTO d.o.o
011/311-99-88
Bul. AVNOJ-a 122/5
Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

FOTOPREMA

FOTO OPREMA d.o.o
011/7129-136
Surčinski put 1/o
Novi Beograd
www.foto-oprema.com

METAMORFOZE

PETNAESTA BEOGRADSKA MINI ART-SCENA
16. 12. 2008 – 10. 1. 2009. GALERIJA SINGIDUNUM,
BEOGRAD

Na izložbi prodajnog karaktera biće predstavljene radovi preko sto pedeset autora iz svih područja vizuelnih umetnosti, uključujući i primenjenu umetnost i dizajn. U domenu fotografije publika će moći da vidi radove Sonje Žugić, Duške Stevanović i Radivoja Davidovića. Tema "Metamorfoze" zamišljena je kao izazov savremenim umetnicima da u svom dobu osete preobražaje prirodnog i ljudskog sveta, koji ne moraju uvek da budu preteći i loši po opstanak planete. Naprotiv, post tehnološko doba pred-

stavlja početak novog civilizacijskog korpusa u kome zaživljavaju forme komunikacije s prethodnim stolećem umetničkih i dizajnerskih revolucija, nagoveštavajući period nove kreativnosti, stabilan i aktivan upravo u kombinatorici radikalnog inovatorstva i tradicije, reću, stvaranju metamorfoza.

UJEDINJENE NACIJE NAGRADILE MAKEDONIJU

Nekoliko makedonskih novinara i fotografa Ujedinjene nacije nagradile su za rad na suočavanju sa siromaštvom u zemlji. Ružica Fotinovka osvojila

je prvu nagradu za najbolju odštampanu priču s tekstom "Nevidljivo za državu". Nagrade su, takođe, otišle

Frosini Pandurskoj za dokumentarac "Zašto mnoga deca ne idu u školu", dok je Enisa Demirova dobila nagradu za

najbolji radio-šou. Prvu nagradu za fotografiju dobio je Tomislav Georgiev za serijal "Život u kutiji". Kancelarija UN-a u Makedoniji dodelila je nagrade kao deo proslave Dana UN. **T. GEORGIEV**

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

GEORGIS KACANGELOS, 5 – 20. 12. GALERIJA ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA

Na izložbi će biti predstavljena serija fotografija Georgisa Kacangelosa, grčkog fotografa i profesora fotografije na Aristotelovom univerzitetu u Solunu.

Edvard Lusi Smit jedan je od najznačajnijih britanskih i svetskih teoretičara, kritičara, umetnika i istoričara umetnosti i medija danas. Do sada je objavio velik broj knjiga iz umetnosti i teorije, od kojih su najpoznatije: "Umetnost danas" ("Art Today"), "Vizuelne umetnosti 20. veka" ("Visual Arts of the 20th Century"), "Pokreti u umetnosti od 1945" ("Movements in Art since 1945") i "Rečnik umetničkih termina" ("A Dictionary of Art Terms"). Kada je fotografija u pitanju, izlagao je u gotovo svim poznatim svetskim muzejima i galerijama, a njegovi radovi nalaze se u mnogobrojnim zbirkama, među kojima je i ona u Nacionalnoj por-

EDWARD LUCY SMITH, 1 – 14. 12. GALERIJA GRAFIČKI KOLEKTIV, BEOGRAD

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

tretnoj galeriju u Londonu. Smit uglavnom fotografuje antičke skulpture, pejzaže i muške aktove. Ovim poslednjim žanrom predstavio se i beogradskoj publici. Tokom trajanja izložbe Edvard Lusi Smit održaće i predavanje o fotografiji.

KONKURSI

PRIPREMILA:
MARIJA MILOVANOVIĆ-MAKSIMOVIĆ
ISIDORA BOJOVIĆ

GRAD OKOM KAMERE

ORGANIZATOR: KULTURNI CENTAR ZRENAJNINA

Rok: 3. 12. 2008.

Tema: "Grad okom kamere". Pravo učesća imaju fotografi iz Srbije s najviše četiri rada u kolor ili crno-beloj tehnici. Žiri u sastavu Branislav Brkić, predsjednik, Jasmina Tutorov i Nada Panić.

Organizator će dodeliti tri novčane nagrade (15.000, 10.000 i 8.000 dinara) i posebnu nagradu u vidu samostalane izložbe za najbolju kolekciju fotografija.

Radove uz kotizaciju od 400 dinara autori mogu dostaviti Kulturnom centru Zrenajnina. Više informacija i prijavnica na: <http://www.kczr.org/>.

INTERNATIONAL GARDEN PHOTOGRAPHER OF THE YEAR

Rok: 31. 1. 2009.

Sekcije: a) "Biljke"; b) "Divlji svet u bašti"; c) "Izgled bašte"; d) "Ljudi u bašti"; e) "Drveće"; f) "Svetske botaničke bašte"; g) "Jestive bašte".

Format: 800 piksela na dužoj strani, fajl ne veći od 2 MB. Registracija i predaja fotografija obavlja se on-lajn, na sajtu: <http://www.igpoty.com/competition.asp>.

Kategorije i kotizacija: a) mladi do 16 godina – jedna fotografija po sekciji – besplatno, dodatne četiri fotografije u svakoj sekciji 5 britanskih funti; B) pojedinačne fotografije – do 4 fotografije u svakoj sekciji – 10 funti po sekciji, dodatnih 4 fotografija po 10 funti; C) portfolio – kolekcija od 6 fotografija – 20 funti po kolekciji. Glavna nagrada 50.00 funti i još dosta vrednih materijalnih i novčanih nagrada.

KALENDAR ZA 2009. GODINU

O3ONE & RAIFFEISEN BANK
15 – 20. 12. GALERIJA O3ONE, BEOGRAD

Na kraju uspešno završene još jedne godine saradnje, "O3one" i "Raiffeisen" banka pripremaju kalendar za 2009. godinu. Na izložbi će biti predstavljeni projekti i radovi umetnika koji su realizovani u Galeriji "O3one" tokom 2008. godine, a koji će se naći u kalendaru. U pitanju je dvanaest radova-projekata koji su bili zapaženi i koji su po izboru publike i stručne javnosti izabrani da ostanu zabeleženi, a pripadaju najrazličitijim umetničkim formama. Akcenat pri izboru

radova upravo je bio stavljen na raznovrsnost tehnika i pristupa u umetnosti, kao i na to da budu promovisani, kako mladi, tako i afirmisani autori. U kalendaru za 2009. godinu nalaze se: studenti Akademije "Braća Karić", Katedra za advertajzing i dizajn; Belgrade Dance Screen; Danica Marinković; Gordana Kaljalović i Đorđe Odanović; Jelena Ilić; Milica Vojvodić; Nika Oblak i Primož Novak; Nedelja arhitekture; Od – do arhitekti; Aleksandra Stratimirović; Željka Momirov i Zorica Šormaz.

GODINA LAVA

MILETA PRODANOVIĆ, 7. 11 – 4. 12.
SALON MUZEJA SAVREMENE UMETNOSTI, BEOGRAD

Nakon radova predstavljenih na izložbi "Brendopolis" u kojima se bavi problematikom prisustva Belog andela u srpskoj kulturi i društvu (olovke, mobilni telefoni itd.), umetnik Mileta Prodanović ovog puta okrenuo se istraživanju predstava

lava, kako u Srbiji, tako i u regionu. "Prvi betonski lavovi u naše krajeve stižu posredstvom "gastarbajtera", a krajem dvadesetog veka razvija se i domaća manufakturna proizvodnja. Za sada ograničeni broj kalupa ne usmerava istraživanje u pravcu tipologije samih artefakata, već prema kontekstima u kojima se ovaj prefabrikovani topos pojavljuje. Rasprostranjenost fenomena podvlači i njegovu ambivalentnost: s jedne strane on se može posmatrati kao izvorni impuls za "ulepšavanjem"

životnog ambijenta, a s druge postoje "prosvetiteljske", iz mnogo razloga sumnjive, propovedi o "lošem ukusu". Naravno, suviše bi naivno bilo verovati da je betonski lav puka dekoracija, on je pre svega znak. Postavljen na fasadu ili još češće raskošnu ogradu, on govori o shvatanju pozicije moći u savremenom srpskom društvu". (iz teksta o izložbi). Pored serije kolor-fotografija Prodanović je u izložbu uključio i kožu lava, skulpture i slajd projekciju.

ZEMUNSKI SALON 2008

13. 11 – 1. 12. GALERIJA STARA KAPETANIJA, ZEMUN, 18. 11 – 1. 12. GALERIJA 107, ZEMUN

Tradicionalna, žirirana izložba koju organizuje Društvo likovnih i primenjenih umetnika Zemuna prezentuje ostvarenja u okviru različitih disciplina, kako klasičnih, tako i novih medija, slika, crteža, grafike, kaligrafije, skulpture, keramike, printova, objekata i kao i uvek, veoma kvalitetne selekcije fotografija i printova, među kojima su i radovi Slobodana Bibića i Ivana Vukdragovića. Bez zadate teme, izložba ne favorizuje nijedan stav, poetiku, slika je aktuelnog likovnog trenutka, pokazatelj energetskog potencijala

aktivnih umetnika, te pruža opsežan uvid, kako likovnoj kritici i publici, tako i selektorima različitih likovnih manifestacija i kolonija. U širokoj lepezi poetika, likovnih postupaka i tehnika, žiri je od 130 prijavljena odabrao 67 autora za izložbu i dodelio nagrade mladim učesnicima kao podsticaj za dalji rad.

MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA,
17 – 26. 11. GALERIJA KRISTOFOR STANKOVIĆ, ZAGREB

32. ZAGREB SALON

Na 32. Zagreb salonu umetničke fotografije uručene su nagrade i pohvale najuspešnijim autorima. Prema odluci međunarodnog žirija, predstavnici naše zemlje

osvojili su sljedeća priznanja: srebrna plaketa FIAP: Steva M. Sekerić za kolekciju fotografija i zlatna plaketa Fotokluba "Zagreb": Slobodan Simić za fotografiju.

CHACHIPE ZA MLADE

Open Society Institute (OSI) i OSA Arhivum objavljuju međunarodni konkurs za učesnike između 12 i 25 godina. "Chachipe za mlade" poziva mlade ljude da kroz fotografiju pokažu kako oni vide Rome i njihov život. Takmičenje ima tri kategorije: "Moja ulica, moja okolina", "Boje mog života" i "Šta nije dobro?". Međunarodni žiri će odlučiti o pobednicima u tri starosne grupe: 12 – 15 godina, 16 – 19 godina i 20 – 25 godina. Pobednici će biti nagradeni sa po 1.000 evra.

U obzir dolaze fotografije snimljene 2005. godine i kasnije u nekoj od zemalja – učesnica Dekade romske inkluzije www.romadecade.org; Bugarska, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Češka, Mađarska, Makedonija, Crna Gora, Rumunija, Srbija, Slovačka i Španija. Rok: od 30. oktobra do 15. decembra 2008. godine. Slati na adresu: <http://photo.romadecade.org>, gde se mogu naći i detaljniji uslovi konkursa. Više informacija: Melinda Jusztin, e-pošta: photo@romadecade.org. Tel: +36-30-250-2635.

MEĐUNARODNI FOTO-KONKURS "MICHAEL H. KELLICUTT, KALIFORNIJA 2009"

ZA AMATERE I PROFESIONALCE
Tema: "Kroz sočivo: elementi kontrasta"

Rok: 31. januar 2009.

Format: za on-lajn apliciranje je potrebno je da fajlovi budu do 1.024 piksela (po dužoj stranici), u JPG formatu i RGB kolornom profilu, ili se mogu poslati na kompaktnom disku. Participacija: 20 američkih dolara za prvu fotografiju i 5 za svaku sledeću. Može se poslati najviše deset fotografija. Nagrade: prva nagrada iznosi 2.000, druga – 500, a treća – 100 američkih dolara.

Adresa za on-lajn aplikaciju: PhotoEntry@coastalartsleague.com, ili poštom na adresu – Kellicutt International Photo Show, 80 Cabrillo Hwy. N, Ste. Q; Box 633, Half Moon Bay, CA 94019.

Info: www.coastalartsleague.com/photoshow/Prospectus/2009KellicuttProspectus.pdf.

KURS ELEMENTARNE FOTOGRAFIJE

14. 10 – 18. 12. 2008,
UNIVERZITETSKI FOTO-
KINO KLUB, BANJALUKA

U Banjaluci je u organizaciji Univerzitetskog foto-kino kluba počeo tradicionalni kurs elementarne fotografije. U četrdeset pet nastavnih časova jedna trećina rezervisana je za teoretski dio, gdje se kandidati upoznaju s historijatom nastanka fotografije, fotoaparata, objektivima, fotoafskim materijalima i ostalom fotoafskom opremom. U praktičnom dijelu radi se po grupama

u dva ciklusa, gdje svaki kandidat prolazi sve faze u nastanku fotografije, snimanje–razvi-

janje filma – izrada fotografije. Analizom izrađenih fotografija i pratećim projekcijama polaznici stiču osnovna znanja o kadranju i kompoziciji u fotografiji. Ovo je već dvadeset treća godina kako se neprekidno održava elementarni kurs fotografije, što za posledicu ima veliki odziv polaznika, njih trideset. Nastavu izvode instruktori fotografije Milorad Kaščelan i Dragan Prole.
D. PROLE

IZLOŽBA

H. ŠLJIVO, D. HANDANOVIĆ I S. PETKOVIĆ,
25. 10. 2008, DOM KULTURE, PROZOR, BiH

U Domu kulture u Prozoru, 25. oktobra, otvorena je izložba umjetničkih radova Huseina Šljivo iz Prozora, koji je izložio fotografije, Drage Handanovića iz Doboja, s terakotama, i Save Petkovića iz Doboja, s akvarelima. Organizator izložbe je Udruženje um-

jetnika "Art Work" iz Prozora, a pokrovitelj Javno preduzeće "Elektroprivreda HZ HB". Organizator je rekao da ova izložba predstavlja isječak iz savremenog likovnog stvaralaštva autora različitih profila i umjetničkog opredjeljenja koji žive i rade na teritoriji Bosne i Hercegovine, a radove za izložbu odabrali su sami autori.

Husein Šljivo, predsjednik Udruženja "Art Work" i jedan od izlagača, izjavio je da je ovo prva izložba koju organizuje ovo udruženje i da je ona još jedan korak u izgradnji kulturnog života u općini Prozor-Rama. O izložbi i njenim autotrima govorio je Ante Brkić, voditelj likovne kolonije u Počitelju, koji je i otvorio ovu izložbu.

H. ŠLJIVO

HUSEIN ŠLJIVO

RAMSKO JEZERO U OČIMA I RUKAMA UMJETNIKA

24 – 28. 10. 2008,
RAMSKO JEZERO, BiH

Povodom obilježavanja četrdeset godina od puštanja u rad HE "Rama", na brani hidroelektrane na Ramskom jezeru, u objektu Mluša, od 24. do 28. oktobra 2008. godine, održana je međunarodna likovna i foto kolonija pod nazivom "Ramsko jezero". Organizator ove kolonije bila je Elektroprivreda HZ Herceg Bosne d.d. Mostar, u suradnji s Udruženjem umjetnika "Art Work" iz Prozora. Na slikarskoj koloniji sudjelovali su umjetnici iz raznih krajeva BiH, kao i iz susjedne Hrvatske. Sve slike i fotografije ostaju u vlasništvu Elektroprivrede HZ Herceg Bosne d.d. Mostar. Povodom Dana poduzeća u Mostaru i Prozoru održat će se izložbe

slika i fotografija nastalih u koloniji uz izradu prigodnoga kataloga umjetničkih dijela motiviranih Ramskim jezerom. Sudionici ove likovne i foto kolonije bili su umjetnici: Drago Handanović (Doboj), Savo Petković (Doboj), Nikola Ivić Ivać (Bugojno), Lucija Mišura (Prozor-Rama), Antonio Džolan (Bugojno), Adnan Brkić (Prozor-Rama), Merima Ivković (Mostar), Jagoda Hakalović (Mostar), Ante Brkić (Čapljina), Zarifa Velić (Mostar), Muhamed Gaš (Mostar), Madžina Smajkić (Mostar), Meho Manov

(Prozor-Rama), Aleksandar Marković (Tuzla), Trpimir Grgić (Čapljina), Željko Koren (Mostar), Ivan Perak (Dubrovnik), Nihad Čosić (Velika Kladuša), Behmen Sidika (Mostar) i Husein Šljivo (Prozor-Rama).

HUSEIN ŠLJIVO

KONKURS

KONKURS ZA AMATERE U ORGANIZACIJI ON-LAJN MAGAZINA "NERVE"

Rok: konkurs se sprovodi svakog meseca.

Tema ovog meseca:

"Najsenzualniji politički portret".

Format: fajl ne sme biti veći od 200 KB, s dužom stranicom do 640 piksela, u JPEG formatu. Možete priložiti najviše tri fotografije.

Nagrade: glavna nagrada iznosi 500 američkih dolara.

Adresa i info: apliciranje se obavlja isključivo preko Interneta, na zvaničnom sajtu – <http://www.nerve.com/promos/photocontest/>.

1. KOLO MALIH PRINTOVA, VELIKA BRITANIJA

FIAP 2009/021-024

Kolo se sastoji od četiri izložbe. Rok: 26. 1. 2009.

Sekcije: kolor-slobodna, crno-belo slobodna, kolor-priroda, kolor-putovanja.

Format: maksimum A4.

Kotizacija: jedna sekcija 12 evra, dve – 16, tri – 20, četiri – 24 evra.

Četiri fotografije po sekciji, po autoru.

Adresa: Tony Potter, Circuit Chairman, 4, Gilgarran Park, Gilgarran, Workington, Cumbria, CA14 4RA, U.K. Više informacija na: <http://westcumbriaphotogroup.co.uk/>.

REFLET MONDIALE DE LA PHOTOGRAPHIE 2009, BELGIJA

FIAP 2009/006

Rok: 29. 1. 2009.

Tema: slobodna.

Sekcije: crno-belo, kolor, eksperiment.

Format: print veličine maksimum 30 x 40 cm.

Kotizacija: za jednu sekciju 15 evra, za dve 20, za tri 25 evra.

Radove s prijavom i kotizacijom slati na adresu:

Luc DE PESTEL EFIAP,
Chaussée d'Aelbeke, 384
- BE-7700 MOUSCRON -
Belgium.

Info: luc.depestel@yahoo.fr.

PRODAJNA IZLOŽBA ULUPUDSA

23. 12. 2008. GALERIJA O3ONE I GALERIJA SINGIDUNUM

Galerije "Singidunum" i "O3one" organizovace prodajnu izložbu rado-va članova Sekcije za fotografiju ULUPUDS-a. Umetnici će se na ovoj postavci predstaviti radovima nastalim u poslednjih nekoliko godina. Po propozicijama izložbe oni nisu bili ograničeni na određenu temu, motiv, dimenzije, tehniku... Neka od najznačajnijih imena naše likovne scene iz sfere fotografije prikazaće svoja umetnička ostvarenja: Dragoljub

ĐORĐE ODANOVIĆ

Zamurović, Dragoslav Mirković, Imre Sabó, Vukica Mikića, Aleksandar Kelić, Nebojša Babić, Đorđe Odanović, Ana Adamović, Branislav Strugar, Vladan Milisavljević, Milan Živković, Zoran Milovanović, Sonja Žugić, Mirko Lovrić, Dragan Pavlović, Katarina Radović, Danilo Cvetanović, Marija Janković, Ljubinko Kožul i Željko Sinobad. Kontakt: Maja Škaljac Stanošević, e-mail: skaljacmaja@gmail.com.

DRUGI MEĐUNARODNI SALON FOTOGRAFIJE "ZAJEČAR 2008"

9.12. 2008. GALERIJA
RADUL-BEGOVIĆ KONAK, ZAJEČAR

BRONZANA FSS MEDALJA, LY HOANG LONG - VIJETNAM - NATURE PAINTING

Na konkurs je stiglo 1.545 fotografija od 390 autora iz 45 zemalja, a primljeno 402 fotografije od 247 autora iz 42 zemlje. Zlatna FIAP medalja Tomaž Črnej – Slovenija, zlatna FSS medalja Nils Erik Jerelman – Švedska, srebrna FIAP medalja Pavel Astrakhov – Rusija, srebrna FSS medalja Hong Linh Le – Vijetnam, bronzana FIAP medalja, Veikko Wallstrom – Finska, bronzana FSS medalja Ly Hoang Long – Vijetnam, FIAP pohvale: Tomas Lang – Amerika,

Luis Alberto Franke – Argentina, Mohammad Golchin – Iran, Orest Lyzhchka – Ukraina; FSS pohvale: Martin Currie – Velika Britanija – Pushkar Camel Fair, Dimitrios Markoglou – Grčka, Željko Đurić – Srbija, Damjan Voglar – Slovenija, Khatami Mojtaba – Iran. Žiri su činili: Dragoslav Mirković, Gordana Pomorišac, Božana Marinček, Imre Szabó, Raša Milojević, Srbija, Slobodan Krstić BiH, Teodor Radu Pantea, Rumunija.

STARA PLANINA 2008

27. 11. VELIKA GALERIJA DOMA KULTURE KNJAŽEVAC

Na Prvi međunarodni salon fotografije "Stara planina 2008" pristiglo je 568 fotografija od 142 autora iz 30 zemalja, a primljeno 140 fotografija od 83 autora iz 25 zemlje. Gran pri Salona od 1.000 evra osvojio je Pedelmas Pierre, Francuska, zlatnu FIAP medalju i 400 evra Joanna Rybczynska, Poljska, zlatnu FSS medalju i 400 evra Delahaye Roland, Belgija, zlatnu Salon medalju i 400 evra Luis Alberto Franke, Argentina, srebrnu FIAP medalju i 300 evra Dragoslav Mirković, Srbija, srebrnu FSS medalju i 300 evra Herman Čater, Slovenija, srebrna Salon medalju i 300 evra Zoran Đorđević, Srbija, bronzanu FIAP medalju i 200 evra Stanislav Belička, Nemačka, bronzanu FSS medalju i 200 evra Branislav Backović, bronzanu Salon medalju i 200 evra i Maciej Duczynski, Poljska, FIAP pohvale: Maja Arandelović, Srbija, Vanneuville

Jacques, Francuska, Michael Salter, Velika Britanija, Bridie Maughan, Irska, Heiko Romish, Nemačka; FSS pohvale: Goran Stamenković, Srbija, Steva M. Sekerić, Srbija, Zoran Mojsin, Srbija, Dimitrios Markoglou, Grčka, Zdeno Kostka, Slovačka, Salon pohvale Žiga Gričnik, Slovenija, Reha Bilir, Turska, Hong Linh Le, Vijetnam, Hakan Yilmazar, Turska, Bernd Mai, Nemačka. Žiri: Miroslav Predojević, Miroslav Jeremić, Milenko Savović, Raša Milojević, Geza Lenert, Srbija, Vinko Skale, Slovenija, Tomaž Lauko, Slovenija.

ZLATNA FIAP MEDALJA, JOANNA RYBCZYNSKA, POLJAND

WEDCOMP 2008 KONKURS ZA NAJBOLJU FOTOGRAFIJU S VENČANJA

KONKURS JE OTVOREN ZA SVE PROFESIONALNE FOTOGRAFE VENČANJA

Rok: 15. januar 2009.

Teme: "Pripreme", "Ceremonija", "Portret", "Prijem".

Format: u sRGB kolornom profilu i JPG formatu fajla, duža stranica može biti najviše 950 piksela, na 72 dpi. Prihvataju se samo fotografije snimljene u toku 2008. godine. Participacija: 10 američkih dolara po fotografiji. Nagrade: glavna narada iznosi 1.000 američkih dolara. Adresa i info: http://www.wedcomp.com/entry_page.html.

PUTOVANJA

Agencija "EuroJet" pokrenula je foto-konkurs pod nazivom "Fotka koja osvaja i nas i putovanja".

Uslov: Slanje sopstvenih fotografija s nekog putovanja. Prijava: Fotografije s ličnim podacima i kontaktom učesnici šalju putem mejla:

office@eurojet.co.yu. KRITERIJUM: Potrebno je da fotografija ima neki od navedenih uslova: da je umetnička, originalna, neobična, otkačena, lepa, šokantna, izaziva emocije, dočarava godišnje doba ili destinaciju.

IZBOR: Žiri će činiti predstavnik "Eurojeta", "Unibranda" i nekoliko poznatih fotografa i/ili javnih ličnosti.

NAGRADE: Sva tri prva mesta dobijaju fotoaparat, a prvo i putovanje po izboru za 2 osobe, a drugo vaučer u određenom iznosu koji bi mogao da se iskoristi samo za neko putovanje u "Eurojetu". Nagrade će biti uručene na "Eurojetovom" eventu koji će se održati tokom "Expozima".

ROK: 5. decembar. SPISAK DOBITNIKA: Biće objavljen na sajtu "Putovanja.info" i "Eurojetovom sajtu". <http://www.putovanja.info/>.

<http://www.lowel.com/edu/>

Vrlo koristan (marketinški) potez. Ova firma, pored svog zvaničnog sajta, nudi i edukativni deo. Vrlo pregledno prikazane su mogućnosti koje rasveta pruža, pa, ako ste u nedoumici, saznaćete kakve efekte možete postići promenom dodataka za moduliranje svetla ili prosto variranjem pozicije. Kroz primere se predlažu postavke rasvete za portrete, mrtvu prirodu, predmete od stakla itd.

<http://www.kenbrownart.com/>

Ako se ikada upustite u kompleksna snimanja automobila, evo još jednog savršenog uzora. Gospodin Braun, svetski priznat i angažovan fotograf, specijalizovao se u ovoj oblasti.

Savršeno osvetljeni i zanimljivo kadrirani, uz savremeni dizajn, automobili s njegovih fotografiju deluju nadrealno. U profesionalne kataloške snimke on uspešno implementira sopstvene koncepte i apstraktne fotografije. Braunov sajt osmišljen je vrlo jednostavno, adekvatno linearnosti i minimalizmu njegovih radova.

<http://www.behance.net/>

Portal na kome možete pronaći zanimljive sajtove, kao i mesto za popularni "social networking". Ako nemate ambiciju da kreirate sopstveni "profil", s obzirom na to da ovakvih on-lajn komunika postojbi previše, na ovom sajtu svakako možete naći inspiraciju za svoje projekte.

<http://mrtoledano.com/>

Evo primera prezentacije fantastičnog fotografa na čijem se sajtu, nažalost, dizajn "otrgao kotroli". Ukrasne ilustracije u izgledu stranice definitivno konkurišu prikazu samih fotografija. Srećom, navigacija je ostala jednostavna, pa lako možemo da se krećemo kroz foldere. Toledanovi radovi iz grupe "Art" bez sumnje su izuzetni, ali tek kada pogledamo i njegove "komercijalne" fotografije i publikacije možemo u potpunosti da shvatimo njegov kvalitet. Na neverovatno suptilan način, uz gotovo neprimetna prilagođavanja, on uspeva da zadrži art-koncept, a istovremeno i napravi sasvim komercijalnu fotografiju.

NEMAČKA

GALERIE RÜDIGER SCHÖTTE – AMALIENSTR. 41, MÜNCHEN
29. 11. 2008 – 24. 1. 2009. Jeff Wall, izložba fotografija.

FLO PETERS GALLERY – CHILEHAUS C, PUMPERN 8
4. 11. 2008 – 30. 1. 2009. "Dogs": Bruce Weber, Jaques-Henry Lartique, Henri Cartier-Bresson, Herbert List i dr.

FRANCUSKA

HÔTEL DE SAUROY – 58 RUE CHARLOT, PARIS
15. 11 – 11. 12. Klavdij Sluban, "Autres rivages, La mer Baltique".

KADIST ART FOUNDATION – 19 BIS – 21 RUE DES TROIS FRÈRES, PARIS
6. 12. 2008 – 8. 2. 2009. Diane Arbus, "Retrospective inprimee 1960 – 1971".

LA MAISON ROUGE : FONDATION ANTOINE DE GALBERT – 10 BOULEVARD DE LA BASTILLE, PARIS

26. 10. 2008 – 18. 1. 2009. "Mexico: Expected / Unexpected": Manuel Alvarez Bravo, Helen Lewitt, Thomas Struth, Ed Ruscha, William Eggleston, Philip Lorca diCorcia i dr.

VELIKA BRITANIJA

THE FRUITMARKET GALLERY – 45 MARKET STREET, EDINBURG
24. 10. 2008 – 11. 1. 2009. "Close – Up": Albert Renger Patzsch, Man Ray, Karl Blossfeldt, Dora Maar, John Hilliard, Brassai, László Moholy-Nagy.

ŠPANIJA

PALAU DE LA VIRREINA – LA RAMBLA 99, BARCELONA
6. 11. 2008 – 8. 2. 2009. Joan Fontcuberta, "De facto. Joan Fontcuberta 1982 – 2008".

ITALIJA

PALAZZO GRASSI – SALIZZADA SAN SAMUELE 3231, VENEZIJA
DO 29. 3. 2009. "Italian Between Tradition and Revolution 1968 – 2008": Gabriele Basilico, Letizia Battaglia, Cesare Colombo, Massimo Grimaldi, Francesco Vezzoli i dr.

HRVATSKA

STUJIO MODERNE GALERIJE "JOSIP RAČIĆ" – MARGARETSKA 3, ZAGREB
29. 11 – 10. 12. Mio Vesović, "Socializam na Zrcu".

SLOVENIJA

GALERIJA "ALKATRAZ" – MASARIKOVA CESTA 24, LJUBLJANA

24. 11 – 14. 12. Robo Blaško, "The Lost Project". GALERIJA "PHOTON" – POLJANSKÁ CESTA 1, LJUBLJANA

24. 11 – 10. 12. Bojan Salaj, "Interiors III". GALERIJA "ATELJE MIKADO" – SLOVENSKA CESTA 6, LJUBLJANA

20. 11 – 5. 12. Lado Jakša, "Dialogbrezdialoga / Dialogwithoutdialog". MESTNA GALERIJA LJUBLJANA

17. 11 – 7. 12. DK, "Prehajanja k sodobnim skrbem / Passages to Modern Concerns". MESTNI MUZEJ – GOSPOSKA 15, LJUBLJANA

14. 11 – 6. 12. "Portrait: Berlin", izložba fotografija.

UGM MARIBOR
25. 11 – 31. 12. Tomo Brejc, "Untitled"

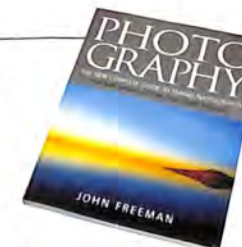
Amanda Cruz, Elizabeth A. T. Smith, Amelia Jones
SIDNI ŠERMAN: RETROSPEKTIVA
(Cindy Sherman: A Retrospective)

/izdavač: THAMES & HUDSON, LONDON, 2000; /jezik: ENGLESKI; /format: 23,1 X 30,4 CM; 219 STRANA, 134 CRNO-BELE FOTOGRAFIJE I 145 KOLOR-FOTOGRAFIJA; /povez: MEK; /cena: 3.368 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Pored Barbare Kruger (Barbara Kruger), Šeri Levin (Sherry Levin), Ričarda Princa (Richard Princ) i Sidni Šerman spada u vodeće umetničke postmodernizma. Svetsku slavu stekla je čuvenom serijom crno-belih fotografija "Filmske sličice" ("Movie stills" 1977–80), na kojima prikazuje sebe kao heroine Hičkokovih, Godarovih ili filmova B-produkcije iz pedesetih i šezdesetih godina prošlog veka. Praksu maskarade Šermanova će nastaviti i u svojim kasnijim radovima s prikazima renesansnih portreta, likova iz bajki braće Grim, manekenki itd. Knjiga je prvi put objavljena kao katalog povodom njene retrospektivne izložbe u Muzeju savremene umetnosti u Čikagu i Izložba je zatim gostovala u Pragu, Sidneju, Torontu. Izbor fotografija, kao i eseji u kojima je akcentat stavljen na strategiju Šermanove, ovu knjigu čine jednim od nezaobilaznih štiva istoričara i teoretičara istorije umetnosti i savremene fotografije.

John Freeman
FOTOGRAFIJA:
NOV
KOMPLETAN
VODIČ ZA
FOTOGRAFISANJE

(Photography: The New Complete Guide to Taking Photographs)

/izdavač: COLLINS & BROWN, 2005; /jezik: ENGLESKI; /format: 21,6 X 27,6 CM; 288 STRANA, PREKO 900 KOLOR-FOTOGRAFIJA; /povez: MEK; /cena: 2.117 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT".

Fotograf i autor knjiga kao što su "Osvetljenje u fotografiji enterijera" ("Lighting For Interiors Photography") i "Praktična fotografija" ("Practical Photography") namenio je ovu knjigu uglavnom početnicima. Koristeći se velikim brojem uglavnom svojih fotografija, popularnim izrazima i frazama, kao i temama, poput većine svojih kolega Friman je na jednom mestu, u nekoliko poglavlja, ponudio brojne savete u vezi s foto-opremom i fotoaparatom, ručnom i digitalnom tehnikom fotografisanja, kao i obradom fotografija.

Pam Roberts
ALFRED ŠTIGLITZ
CAMERA WORK:
FOTOGRAFIJE
1903–1917

(Alfred Siteglitz Camera Work: The Complete Photographs 1903–1917)

/izdavač: TASCHEN, 2008; /jezik: ENGLESKI, FRANCUSKI I NEMAČKI; /format: 14,2 X 19,6 CM; 552 STRANE, OKO 300 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; /povez: MEK; /cena: 961 DINAR; /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT".

Časopis Camera Work Alfreda Štiglitca bio je jedna od najznačajnijih fotografskih publikacija prve polovine prošlog veka. Negujuć piktorijalističke tendencije u američkoj fotografiji, tj. fotosecesiji, časopis je pratio i dešavanja, kako u fotografiji, tako i u umetnosti u Evropi. Nekadašnji kustos Pam Roberts sakupila je i na jednom mestu predstavila apsolutno sve fotografije koje su se nalazile na stranama svih pedeset brojeva časopisa. Pored Štiglitcova, u knjizi se nalaze fotografije Edvarda Štajhena (Edward Steichen), Alvina Langdona Koberna (Alvin Langdon Coburn), Gertrude Kezebir (Gertrude Kaseiber), Pola Stranda (Paul Strand) i dr. U eseju "Galerija 291, Kamera vork" (291 Gallery, Camera Work), autorka se osvrnula na život i delo Alfreda Štiglitca, američku fotografiju i kulturna dešavanja u okviru nje, kao i na razvoj i značaj časopisa.

Reuel Golden
FOTOŽURNALIZAM: NAJVEĆI
SVETSKI NOVINSKI FOTOGRAFI
(Photojournalism: The World's Greatest News Photographers)

/izdavač: CARLTON BOOKS, LONDON, 2008; /jezik: ENGLESKI; /format: 23 X 28 CM; 256 STRANA; OKO 250 CRNO-BELIH I KOLOR FOTOGRAFIJA; /povez: MEK; /cena: 2.824 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT".

Knjiga predstavlja istoriju fotožurnalizma obrađenu i prezentovanu kroz 54 kratka portfolija najznačajnijih predstavnika ove oblasti: Rodžera Fentona (Rodger Fenton), Luisa Hajna (Lewis Hine), Felice Beato (Felice Beato), Roberta Kape (Robert Capa), Vidžija (Weegee), Renea Burića (René Burri), Martina Para (Martin Parr), Sebastia Salgada (Sbástião Salgado), Jozefa Kudelke (Jozef Koudelka) i drugih. Svakom autoru posvećeno je nekoliko strana na kojima su fotografije iz njihovih najpoznatijih ciklusa. Pored informativnog uvodnog dela o istoriji fotožurnalizma i kratkih biografija, svaki portfolio praćen je kratkim kritičko-analičkim komentarom autora.

Anna Farova
JOZEF SUDEK: PESNIK PRAGA,
ŽIVOT FOTOGRAFA
(Josef Sudek: Poet of Prague,
A photographer's life)

/izdavač: APERTURE FOUNDATION, 1990, REPRINTOVANO, 2005; /jezik: ENGLESKI; /format: 24,1 X 28,7 CM; 160 STRANA; 130 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; /povez: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM; /cena: 3.375 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

S obzirom na to da je Popularna istorija fotografije u narednom broju posvećena modernizmu u Čehoslovačkoj, ova knjiga dobrodošla je svima koji žele da se bolje upoznaju sa stvaralaštvom Jozefa Sudeka, jednog od vodećih čeških fotografa. Autorka knjige Ana Farova je češka istoričarka fotografije i Sudekova asistentkinja koja je s njim saradivala na još nekim publikacijama, kao što je "Josef Sudek: Prozor mog studija" ("Josef Sudek: The Window of my Studio"). Pored analitičko-biografskog eseja, Farova je u knjizi predstavila Sudekove najpoznatije radove, među kojima su fotografije katedrale Sveti Vit, mrtve prirode, praških motiva, kao i panorame.

Calvin Tomkins, Paul Strand
POL STRAND:
ŠEZDESET
GODINA
FOTOGRAFIJA

(Paul Strand: Sixty Years of Photographs)

/izdavač: APERTURE FOUNDATION, 1976, REPRINTOVANO 2005; /jezik: ENGLESKI; /format: 24,3 X 29 CM; 184 STRANE; 80 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; /povez: MEK; /cena: 2.970 DINARA; /mesto prodaje: KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Trebalo je da prođe skoro dve decenije kako bi ova monografija bila reprintovana i ponovo dostupna poštovocima jednog od vodećih protagonista američkog i svetskog modernizma. Neposredno pred smrt Pol Strand napravio je selekciju svih fotografija nastalih tokom šest decenija njegovog rada i objavio ih je u ovoj knjizi. Pored najpoznatijih radova kao što su serije apstraktnih formi svakidašnjih predmeta i ljudi na ulicama Njujorka, koje su objavljene u poslednjem broju časopisa Camera Work, u knjizi su se našle i poslednje fotografije s prikazima biljaka, i drugi, malo poznati radovi. Biografski tekst napisao je Kalvin Tomkins na osnovu arhivske građe i Strandovih intervjua.

Plato ispred Savezne skupštine snimljen je malom Minoltom Xt sa tri megapiksela. Fotografija je prikazana bez ikakve naknadne obrade. Fotografija: S. Dragović

Kako početi u digitalnoj fotografiji?

Puno članaka u našem časopisu namenjeno je iskusnijim fotografima i osećam da je vreme da se nešto napiše i za one koji prave prve korake u fotografiji. Zato će oni koji odavno fotografišu možda reći da je ovaj članak isuviše "osnovan" za njihove potrebe. Naravno, kritike primamo i od onih kojima je namenjen i od onih koji su ga svojim znanjem prevazišli. Ništa nije dovoljno dobro da ne bi moglo biti bolje

Reakcija na lutku u izlogu, snimljena noću, naravno, bez blica. Koristim blic samo po suncu jer noću ubija atmosferu koju vidimo pred sobom. Fotografija: S. Dragović

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

KOJI FOTOAPARAT DA KUPIM?

Ovo je pitanje koje često postavljaju oni koji žele da se oprobaju u fotografiji. Srećom, na ovo pitanje lako je odgovoriti. Svim početnicima mogu da preporučim bilo koji model fotoaparata od neke respektivne firme. Da ne bismo neku od njih propustili, nećemo da ih nabrajamo, jer su te firme uglavnom svima dobro poznate. Jedan savet, koji dajem od srca, jeste da kupite fotoaparata za koji postoji servis tamo gde živite ili da imate pristup tom servisu putem pošte. Nije čest slučaj da se fotoaparata pokvari, ali dešava se kao i kod sve elektronske opreme. Osim toga, potrebno je ponekad potražiti savet od servisa u vezi s radom fotoaparata, ažuriranjem softvera u fotoaparatu, možda da se fotoaparata očisti a, ne daj bože, i da se popravi ako treba. Elektronska oprema u koju sada spadaju fotoaparati, ako preživi period garancije, obično se do kraja njenog života sama od sebe ne kviri. Ima i izuzetaka. Da se potrošene pare ne bi bacale, nije loše razmišljati na temu "Šta ako...?"

KOLIKO MEGAPIKSELA?

To pitanje nam je nametnula foto-industrija u sasvim nerazumnoj trci za megapikselima kod malih, džepnih fotoaparata. Mi smo već ranije pisali da na veličini senzora koji se nalazi u malim fotoaparata ne treba tražiti previše megapiksela, zbog pojave elektronskog šuma. Optimalan broj megapiksela za kompaktni digitalni fotoaparata, na najnovijem nivou tehnike jeste sedam, ali sve što je preko toga, nije bez problema. Sa sedam megapiksela može se snimiti dobra i velika fotografija, naravno, kada su svi drugi kriterijumi za snimanje u redu. O tome ćemo malo kasnije. Kod malih, kompaktnih fotoaparata danas imamo dve varijante: s optičkim tražilom i bez njega (samo s displejom pozadi). Kod onih koji nemaju optičko tražilo displej je veći (obično 3,5 inča), dok je kod onih s tražilom displej manji (obično 3 inča), mada to nije pravilo. S velikim displejom radi se lepše, ali ima situacija kada se zbog upadnog svetla slika na tom displeju skoro uopšte ne vidi. U tom slučaju fotografu i te kako može da posluži optičko tražilo. Iskreno, vrlo retko ga koristim

pri snimanju, ali ne bih ga se rado odrekao, čak i uz dobijanje mnogo većeg displeja. O ovome svako treba da odluči za sebe, i jedan i drugi izbor imaju svoju logiku, prednosti i mane. Da ponovimo: bilo koji od savremenih malih fotoaparata s brojem megapiksela od maksimalno sedam, predstavlja dobar izbor. Poželjno je da je fotoaparata kupljen od legalnog uvoznika, kako biste izbegli iznenađenja u vezi s kompletnošću fotoaparata i garancijskog i posle-garancijskog servisa.

MEMORIJSKA KARTICA

U prošlosti, u fotoaparata smo stavljali film. Prilikom kupovine, prodavac je obavezno stavljao prvi film da zadovolji mušteriju. Sada filma više nema. U isporučenu opremu uz fotoaparata dobija se i jedna memorijska kartica od... sramota me da kažem... 16 ili 32 MB. S tom

postavite. Ako ste totalni početnik, proći će dosta vremena dok ne budete iskreno mogli sebi da kažete da ste taj mali fotoaparata preslali i da vam treba bolji. Postoje i malo veći modeli od džepnih fotoaparata. Za njih, takođe, važe ista pravila, jer često se događa da nam ih isporuče s potrošnim baterijama, veličine AA, ili tako neke. Ovde važi pravilo da ne treba nigde ići bez barem još jednog kompleta baterija u džepu.

PROFESSIONAL CONSUMER

Fotoaparata malo veći od opisanih, s baterijama na punjenje (akumulatorima malih dimenzija) i ozbiljnijom opremom, zovu se PROSUMER fotoaparata (od engleskih reči: Professional Consumer). Oni se mogu koristiti i za ozbiljnije fotografske podu-

se navode radnje koje mogu da budu različite na različitim modelima fotoaparata. U suštini, pogledajte kako da stavite sve komande fotoaparata na "automatiku". Tu je reč ili o slovu "A" ili o sličici, obično zelene boje, koja predstavlja fotoaparata. Displej koji se nalazi pozadi, kada se uključi prekidač za upotrebu, prikazuje sliku koju možete da snimate ako pritisnete dugme okidača. Posmatrajte tu sliku kao što biste posmatrali sliku na papiru koja se nalazi pred vama. Pomerajte fotoaparata levo-desno, gore-dole sve dok ne dobijete onakvu sliku kakvu biste želeli da sačuvate. Lagano pritisnite okidač. Bićete prijatno iznenađeni prvim uspesima u vašem bavljenju fotografijom. Slobodno fotografišite oko sebe – vašu porodicu, decu, pejzaže, unutrašnjost kuće u kojoj živite. Sve dok fotografija ostaje u elektronskom obliku, ne košta vas ništa!

Majka sa sinom. Sunce na zalasku kod Terazijske česme bilo je idealno, kao sporedni izvor svetla, da osvetli konture. Glavno svetlo došlo je od blica iz fotoaparata. Kako je fotoaparata "glup" i kad pred sobom vidi puno svetla, neće da aktivira blic, morao sam da mu "kažem" da ga aktivira tako što sam uključio poziciju kod blica opcija – "munja". Ta sličica označava da blic mora da se aktivira, bez obzira na jačinu svetla. Fotografija: S. Dragović

Kontrasvetlo daje izuzetno lep efekat, ali često ume da "zbuni" fotoaparata. Mali Nikon Coolpix 3200 (model od pre pet godina) odlično je savladao ovu situaciju. Fotografija nije savršeno oštra zbog relativno duge ekspozicije (večernje sunce), što se vidi tek na jako velikom povećanju, ali kao fotografija za porodični album više je nego odlična – atmosfera i trenutak su tu. Fotografija: I. Brezovac

Porodično okupljanje u restoranu kraj vode. Sasvim obično svetlo bilo je dovoljno da se uhvati trenutak. Blic bi osvetlio ili preosvetlio prvi plan, dok bi lica u pozadini bila tamna; ovako su svi jednako osvetljeni. U automatskom modu fotoaparata bi snimio s aktiviranim blicom, ali biranjem opcije "precrtana munja" blic se ne uključuje. Fotografija: S. Dragović

karticom se ne može ni početi i nije mi jasno zašto firme uopšte i isporučuju tako bezvrednu robu. Šta vam vredi kartica na koju može da stane nekoliko snimaka, osim ako ne treba da posluži da se fotoaparata isproba. Zato uz fotoaparata odmah treba kupiti neku memorijsku karticu pristojne veličine, jer su, srećom, sada izrazito pojeftinile u odnosu na prošla vremena. Treba kupiti karticu od 1 ili 2 GB (jeste, gigabajta!).

DODATNA ENERGIJA

Ukoliko nameravate da putujete van svog mesta boravka, nije na odmet pribaviti i rezervnu bateriju, a to nije baš jeftin predlog. Rezervna baterija treba da bude puna kako vam se ne bi dogodilo da u jeku snimanja, negde na planini, ostanete bez struje. Moderne baterije su malih dimenzija i mogu se lako nositi u tašnici s fotoaparatom. S opisanom foto-opremom skoro da ste potpuno spremni da se uhvatite u koštac sa svim fotografskim zadacima koje možete sebi da

hvate, ali početnicima ne bih preporučio da započnu svoju fotografsku avanturu njima. Mnoštvo kontrola i opcija samo bi im zavrtelo glavu i ne bi doprinelo jednostavnom snimanju dobrih fotografija. Zapamtite, što je veća razlika između vašeg znanja i mogućnosti vašeg fotoaparata, fotografije su gore. Bićete samo poplavljeni bujicom novih pojmova o kojima malo znate i snimanje će se pretvoriti u nabadanje, s obično mizernim rezultatima.

KAKO FOTOGRAFISATI POSLE NABAVKE FOTOAPARATA?

Ako ste nabavili predloženi fotoaparata, prvo treba da napunite bateriju, potom ubacite memorijsku karticu i krenite u snimanje. Pogledajte uputstvo za upotrebu – u članku

Kombinacija kontrasvetla i blica daje često odlične rezultate, kako vizuelno tako i tehnički. I ovde je korišćen Nikon Coolpix 3200. Fotografija: I. Brezovac

Mali fotoaparati su uvijek pri ruci. U Šetnji Londonom video sam ovu slikovitu kuću, uzeo fotoaparati i snimio je. Neki komplikovaniji fotoaparati bi, pre svega, bio isuviše težak za nošenje, a zahtevao bi i više vremena za postavljanje. Fotografija: S. Dragović

Contaflex iz moje kolekcije. Ovaj snimak napravio sam malim digitalcem od svega dva megapiksela, ali sa stativa. Snimak je per-fektno oštar, što se vidi na povećanom isečku. Povećao sam ga na papiru do 18x24 cm i bio je besprekoran. Fotografija: S. Dragović

Noćni snimak Ženevskog vodokoka (Jet d'Eau) i suprotne obale jezera snimljen je tako što sam fotoaparati stavio na mali priručni stativ i okinuo samookidačem. Ako postoji daljinska komanda, u takvim situacijama treba je koristiti. Fotografija: S. Dragović

Komande na jednom skorajšnjem Canonu Ixus 70 (te komande su iste ili slične na svim fotoaparatom). Oznaka "Auto" u donjem levom uglu omogućuje da snimate dobre fotografije u najvećem broju slučajeva.

Ako ste vični radu sa računarom, snimljene fotografije možete da "skinete" s kartice, bilo preko fotoparata (za to ste dobili jedan kabl uz ostale sitnice uz fotoaparati), bilo da izvadite karticu i stavite u čitač – to je jedan priručni adapter kojim karticu priključujete na računar preko kontakta USB. Ako niste vični računaru, obratite se nekoj od brojnih foto-laboratorija, zamolite ih da vam naprave fotografije na papiru, za početak u formatu 10x15 cm, a ako je kartica puna, u foto-laboratoriji će vam rado narezati sve fotografije na CD-u (ako ih je puno na DVD-u) za relativno male pare. Zatim, karticu treba da "formatirate" (pogledajte u uputstvu kako se to radi, pa "Hajde Jovo – nanovo.") Pripremljeni CD ili DVD treba da obeležite markerom za pisanje na glatkim površinama (izaberite trajni, da se napis ne bi izbrisao) i napišite u nekoliko reči šta se nalazi na disku i datume od kada do kada ste snimali. Kako se fotografije gomilaju, postaće vrlo teško da se pronađe nešto šta ste snimili ako diskove niste propisno obeležili. Te diskove čuvajte u čistoj i suvoj kovrti ili pak u specijalnom albumu za diskove. Ako pažljivo pregledate snimljene fotografije na displeju fotoparata, i poništite one koje ne valjaju, za njih nećete potrošiti pare uzalud. Tek kada fotografija dođe na papir, nastupaju troškovi. Ne veliki, ali zavisno od broja snimaka, mogu malo dublje da zagrabe u džep. Video sam brojne novonastale foto-amatere koji se do pojave digitalne fotografije nisu bavili fotografijom kako oduševljeno snimaju i prave zaista dobre snimke. Ako vam rad sa računarom nije tajna, vrlo brzo ćete uspeti da pregledate fotografije na velikom monitoru računara i tada ćete zaista moći lepo da odaberete koje fotografije vredi

napraviti na papiru, a koje treba ostaviti u elektronskoj formi, besplatno naravno, "za neka daleka pokolenja".

REČ-DVE O BLICU

Svi digitalci, izuzev onih koji su namenjeni samo profesionalcima, imaju ugrađen blic. Na malim digitalcima sve je malo, pa i taj blic. Osim toga, blic se nalazi vrlo blizu objektiva i, prilikom snimanja osoba u mraku kada su ljudima normalno raširene zenice, prouzrokuje da snimljene osobe imaju crvene oči. To deluje malo sablasno ako se ne koriguje. O tome ćemo govoriti u sledećem članku. Jačina blica zavisi od njegove veličine. Tako, mali blic ima do metar samo nekoliko metara i vrlo je slab. Ako snimate u uslovima kada nema dovoljno svetlosti, nemojte da računate da blicem možete da rasvetlite velike površine. Ograničite se na snimanje s najviše nekoliko metara odstojanja, inače će fotografije biti tamne. Ako fotografišete na suncu, blic će pomoći da rasvetlite senke i time izbegnete jake kontraste i neprirodno zatamnjene delova lica – ovo, opet, najviše s nekoliko metara odstojanja. Često možemo videti na utakmicama, ili uopšte nekim predstavama, da ljudi bleskaju fotoaparatom s velike daljine u nadi da će snimiti prizor koji vide pred sobom. To je potpuno pogrešno. Pored toga što se nepotrebno uznemiravaju ostali posetioci i gledaoci, rezultat je loš jer mali blic ne može da osvetli tako udaljene scene. Prilikom snimanja s veće udaljenosti, pogledajte u uputstvu o fotoaparatu kako se isključuje ugrađen blic i isključite ga. Ako fotoaparati oslonite na nešto stabilno, šanse su da ćete dobiti upotrebljivu fotografiju i bez blica. Moderniji mali digitalci imaju razne metode za povećanje

osetljivosti (o tome smo pisali u članku o senzorima), pa se sasvim uspešno može snimati bez blica i onda kada nema dovoljno svetlosti. Probajte!

Za početak, zapamtite: koristite blic samo s nekoliko metara daljine, i to u uslovima nedovoljne osvetljenosti, ili pak na suncu radi razbijanja senki. U ovom drugom slučaju treba koristiti postavku forsiranog blica (znak munje) a ne automatski, jer fotoaparati vidi puno svetla i normalno ne pali blic. Prilikom snimanja udaljenih scena u lošim svetlosnim uslovima, pronađite na fotoaparatu postavku snimanja bez blica (znak munje precrtan) i snimajte s nekog stabilnog oslonca.

DA REZIMIRAMO...

Na ovako opisane načine pravićete dobre snimke u devedest odsto slučajeva. Biće situacija kada fotografija neće biti dobra. U tom slučaju najbolje je da pitate nekog iskusnog fotografa, profesionalca ili amatera, kojih sigurno ima među vašim prijateljima, zbog čega niste dobili dobar rezultat. Na greškama se najbolje uči. Da vam u samom početku neko ispriča u kojim situacijama kako treba da fotografišete, kladim se da ne biste zapamtili i bolje je tako postepeno sticati znanje jer sporo stečeno znanje duže ostaje. Dobar početni rezultat će vas ohrabriti, siguran sam, ali nemojte da budete samozadovoljni, jer da biste pravili zaista dobre fotografije, treba pre svega biti kritičan prema svom radu i videti šta je to trebalo uraditi drugačije da bi fotografija bila bolja. Nemojte se povesti time što vam je na fotografiji sladak sinčić/ćerka ili unuk/unuka. Fotografija treba da bude dobra za neutralnog posmatrača.

Pitanja u vezi s ovim ili nekim drugim člankom Svetislava Dragovića pošaljite na e-poštu: dragosv@eunet.rs. Interesantna pitanja, naravno i odgovore, objavićemo u časopisu. Fotografije nemojte slati na ovu adresu.

Novi E-520 sa zum objektivom 140 – 600mm (ekviv. 35mm).

Napravite sliku o kojoj drugi samo sanjaju.

Potpuna kontrola u svakoj situaciji ■ Ugrađena stabilizacija slike za sve objekte ■ Autofocus Live View ■ Efikasan sistem za zaštitu od prašine ■ Ultra-kompaktni zum objektiv ED 70-300mm 1:4.0-5.6* za fotografisanje bez upotrebe stativa

Otkrijte svoj svet. www.olympus.rs

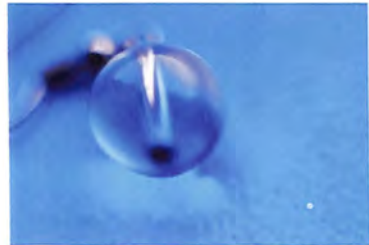

OLYMPUS

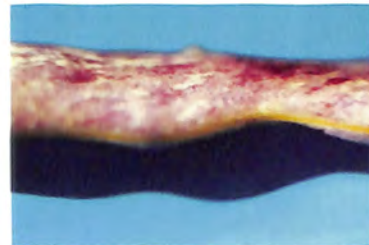
Your Vision, Our Future

PRAKSA NA DELU – FINALE

JANUAR

FEBRUAR

MART

APRIL

SEPTEMBAR

MAJ

JUN

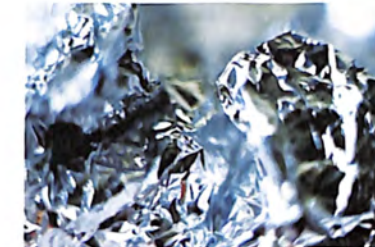
JUL

Još jednom moram da priznam kad smo počeli da se družimo po pitanju ovog konkursa, nisam bio siguran kako će to uopšte ići. Manje od dvadesetak dana od objavljivanja teme (koja je iznova i uvek bila drugačija i nova), do slanja radova predstavlja kratak period, pogotovu što mnogi autori fotografije za ostale, da ih nazovem redovne konkurse, često šalju u poslednjem trenutku. Ipak, veoma dobro ste se snašli, a kakav je bio odziv na pojedine teme vidite i po broju objavljenih fotografija. Negde ih ima više, negde malo manje ali jedno je evidentno: uvek smo mogli da objavimo dobre fotografije, a ponešto je preteklo i za veliko finale. A pravo finale ovog konkursa (koji se nastavlja i sledeće godine) biće izložba koja će po mnogo čemu biti jedinstvena, a šta je to neobično videćete u Galeriji "O3ON" na otvaranju ili ćete pročitati u sledećem broju.

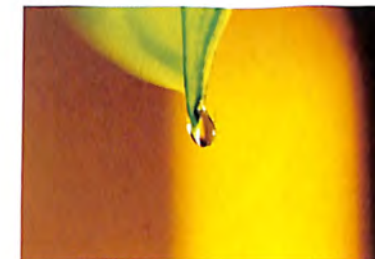
M. ŽIVKOVIĆ

PRVA NAGRADA:
JOVANA STOJANOVIĆ,
LESKOVAC,
TEMA "KALENDAR"

DECEMBAR

NOVEMBAR

OKTOBAR

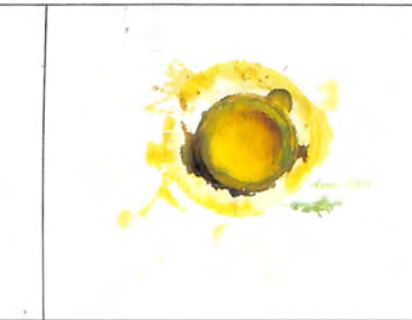
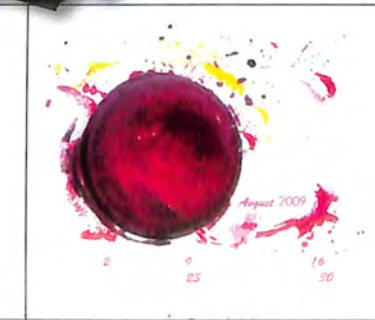
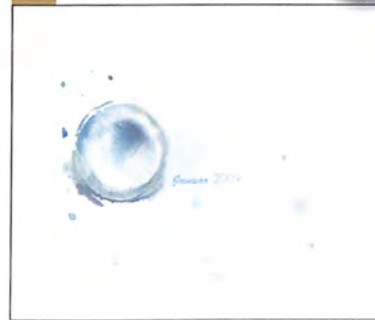

AVGUST

TREĆA NAGRADA:
NIKOLA BARBUTOV,
BEOGRAD,
TEMA: ZIMA –
"SVETLOST,
VETAR I SENKA"

POHVALA KONKURSA:
KRISTINA MALAJMARE,
BANOVO NOVO SELO,
TEMA: KALENDAR (IZBOR)

DRUGA NAGRADA:
SLOBODAN STOŠIĆ, NOVI SAD,
TEMA: MUZIKA – "BUBNJAR"

Izložba najboljih tridesetak fotografija, kao i tri nagrađene i devet pohvaljenih, biće otvorena 10. decembra u Galeriji "O3ON", Andrićev venac 12, u 20 časova i trajaće do 13. 12. 2008. Na otvaranju izložbe biće dodeljene nagrade – Epson štampači, koje će dodeliti Renato Vincenti iz kompanije "Epson" – Italija. Sve izložene fotografije biće odštampane na Epson LFP štampačima, po standardu didžigrafije o kojoj smo pisali u prošlom broju časopisa *Refoto*, a o samoj tehnici didžigrafije biće više reči i tokom trajanja izložbe.

KALENDAR

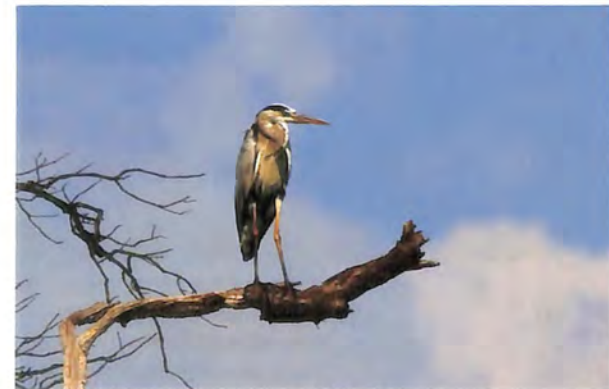
Nemanja Knežević, Beograd, izbor tri fotografije za "Kalendar"

Amer Kapetanović, Sarajevo, BiH, izbor tri fotografije za "Kalendar"

ŽIVOTINJE I PTICE

Darko Veselinović, Smederevo, "Bela čaplja"

Ivan Aleksić, Niš, "Dodir"

Radenko Stanić, "Divlji labud"

Petar Stojanović, Beograd, "Slon"

Ronto Laslo, Zrenjanin, "Oči u oči"

Tijana Jevtić, Užice, "Goli ručak"

Vladimir Živančević, Beograd, "Ledeno"

Đuro Milošević, Odžaci, "Lucin Vrh"

Ivica Kostić, Niš, "Zima"

ZIMA

Marko Stamatović, Kragujevac, "Pejzaž"

Tamas Toth, Subotica, "Divokoza"

Aleksandar Trajković, Niš, "Daleko... negde.."

Aleksandar Stojanović, Leskovac, "Fog"

Dragan Jablanović, Beograd

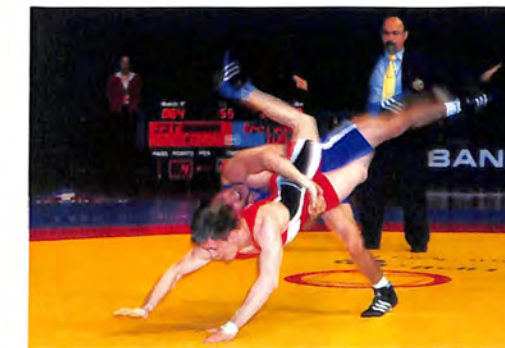

Bojan Džodan, Rušanj, "Trag u snegu"

SPORT

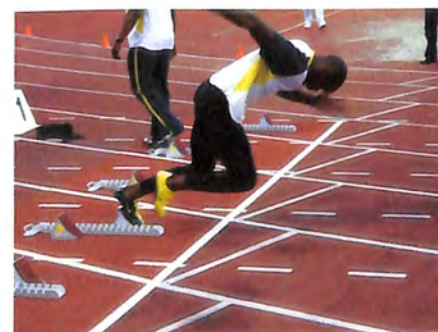
Zoran Vuković, Mataruška banja, "Balans"

Predrag Kostin, Zrenjanin, "Poen"

Ivan Manić, Piroć, "Vojnegovac 2004"

Goran Kovačević, Arandelovac

Rastko Nikolić, Brezovica, "Zimski let"

Nebojša Arsenović, Niš, "Bazen, vaterpolo"

Toth Anton, Subotica, "Priroda"

Jelena Senić, Beograd, "Skakavac"

Bisak Zoltan, Ivanovo, "Zaseda"

Ivan Pančić, Mužlja, "Gusenica lastinog repka"

Predrag Ilić, Kraljevo, "Usamljeni putnik 2"

Dalibor Čerškov, Beograd, "Spori Bili"

MAKRO

MUZIKA

Staniša Martinović, Novi Sad, "Moja najdraža"

Predrag Novaković, Novi Sad

Dejan Bečirić, "Josua"

Ivan Šepić, Beograd, "Olivia Ruiz"

Dejan Sredojević, Niš, "Cane"

Božidar Dosenović, Banja Luka

Milica Amidžić, Bukovac, "Darkwood dub"

Ida Softić, Kikinda, "Perpetuum Mobile"

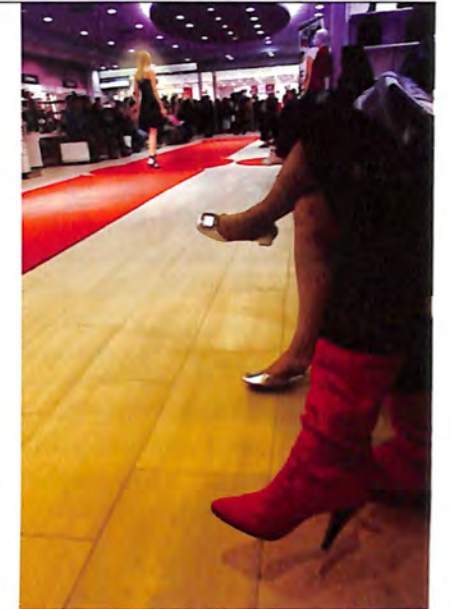
MODNA FOTOGRAFIJA

Boris Kociš, Novi Sad, "Different I"

Stefan Malešević, Beograd

Dragana Stanković, Niš, "M2"

STOCK FOTOGRAFIJA

Slobodan Stošić, Novi Sad, "Gondole"

Žarko Aleksić, Knjaževac, "Klackalice 2"

Miloš Stojanović, Niš, "Copule"

Marija Torbica, Beograd, "Hram"

Srđan Srđanov, Novi Sad, "It's money time"

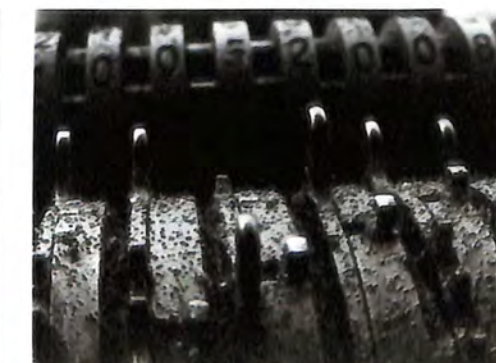
Vladimir Radosavljević, Beograd, "Eyeball"

Majoroš Žužana, Temerin, "Nostalgija 2"

Stevan Bičanin, Niš, "Click!"

Suab Solejković, Sarajevo, BiH, "MR RiP"

Milivoje Krvavac, Vrbas, "Čovek i priroda"

EDVARD KOINBERG

Herbarium amoris

Švedski fotograf Edvard Koinberg boravio je nekoliko dana u Beogradu, tokom svoje izložbe "Herbarium amoris", koja je bila prikazana u galeriji Prirodjačkog muzeja na Beogradskoj tvrđavi, u septembru. Izložba koju čine trideset osam fotografija i osam panoa s tekstovima Karla Linea već je prikazana u 17 zemalja, a deo je zvaničnog programa kojim je Švedski institut u Stokholmu obeležio tri stotine godina od rođenja poznatog naučnika čiji najveći doprinos botanici jeste uvođenje binarne nomenklature, čime su biljke dobile dva imena: jedan za rod, a drugi za vrstu

Edvarda Koinberga inspirisao je rad njegovog zemljaka na skupljanju biljaka, pa je i sâm stvorio svojevrsni fotografski herbarijum uveren da bi i Line snimio takve fotografije da mu je bila dostupna današnja tehnička oprema. Biljke koje je fotografisao nisu ni po čemu drugačije niti

posebne. Uzete su u Koinbergovom vrtu, u letnjoj kući u Upsali. Jedino po čemu se razlikuju jeste to što umetnik svaku od njih tretira kao individuu, a ne kao predstavnika svoje vrste, tako da na fotografijama, osim roda i vrste, biljke kao da dobijaju i lična imena.

Nigella damascena

Rudbeckia 2

Refoto: Poslednjih nekoliko godina biljke i vrtovi su teme koje Vas okupiraju. Zašto i kako ste ih odabrali?

Edvard Koinberg: Moj otac je pejzažni arhitekta tako da sam uvek bio zainteresovan za to. Kada smo moja supruga i ja, pre petnaest godina, kupili letnju kuću, počeli smo da sadimo i kultiviramo cveće. To je postala svojevrsna opsesija.

Recite nam nešto o ranijim izložbama "Vreme žetve" i "Biljke Olafa Rudbeka" i kakva je njihova veza s ovom izložbom?

E.K: Otac i sin, s istim imenom – Olaf Rudbek, živeli su u krajem 17. i početkom 18. veka i radili na projektu čiji je cilj bio da se skupe i naprave otisci svih poznatih biljaka na zemlji. Vatra je uništila veći deo kolekcije, tako da je njihov napor bio uzaludan. U svojim otiscima pokušali su da predstave biljke što je moguće vernije. Nisu uspeali u potpunosti jer njihove biljke su više kao portreti tako da kolekcija liči

Zantedeschia aethiopica

Daucus carota

na porodični portret biljaka, a ne na naučnu zbirku. Napravio sam izbor fotografija inspirisanih radovima Rudbeka, video sam ih kao portrete biljaka iz sopstvenog vrta. I Karl Line bio je oduševljen sakupljač koji je imao sličan cilj kada je pravio svoj herbarijum koji je bio ogroman. I sâm sam imao cilj da sakupim koliko i on. Bilo je to pre nego što sam pročitao da je uspeo da sakupi 20.000 biljaka. Posle toga sam odustao!

U radu ste sledili umetničku tradiciju švedskog doba prosvetiteljstva i bili inspirisani holandskim slikarstvom 17. i 18. veka. Da li ste želeli da prenesete identične emocije ili tehniku rada?

E.K: Pokušao sam da svaku biljku vidim kao ljudsko biće. Crna ili tamna pozadina bili su u to vreme uobičajeni, a umetnici se nisu trudili da njihov portret izgleda bolje nego model – mrtva priroda govorila je o smrtnosti.

Ako nije tajna, kažite nam više o foto-opremi koju ste koristili tokom snimanja.

E.K: Snimao sam mnogim fotoaparatom. Poslednjih nekoliko godina često sam koristio srednjeformatni fotoaparatom Mamiya 645. Danas koristim Nikon D2x i makroobjektiv od 60 mm. Imam crni šator i crnu pozadinu, a od rasvete koristim mali softboks koji postavim ispred samog cveta. Imam takođe i malu ručnu rasvetu tako da mogu da osvetlim detalje biljaka. Fotografije su često rezultat tri do pet različitih ekspozicija spojenih kao slojevi u Photoshopu. Pre skoro deset godina, kada sam počeo s projektom, koristio sam skener da napravim fotografije jer tada su samo veoma skupi fotoaparati imali dovoljno veliku rezoluciju. Ipak, teško je raditi s predmetom koji ne možete da vidite (jer ga stavite u skener) i mislim da bolje radim fotoaparatom i objektivima. Neko drugi će možda više istraživati rad sa skenerima koji daju fantastične mogućnosti za snimanje fotografija.

Za sledeću godinu najavili ste izdavanje knjige fotografija zasnovane na izložbi.

E.K: Da, potpisao sam ugovor s izdavačkom kućom "Tashen" za knjigu koja bi, po planu, trebalo da se pojavi u martu naredne godine. Odabrao sam sto sedamdeset fotografija.

RAZGOVOR VODIO: JOVO ANTIĆ

Tulipa

FOTOGRAFIJE AUTOMOBILA

© FULVIO BONAVIA

Inspirišite se ovim sjajnim fotografijama trojice profesionalnih fotografa i saznajte kako da, uz nekoliko trikova i malo znanja, snimate nesvakidašnje i kreativne fotografije automobila koje možda neće kupiti nijedna auto-kuća, ali mogu biti interesantan deo vašeg portfolija

Fulvio Bonavia

WWW.FULVIOBONAVIA.COM

© FULVIO BONAVIA

Fotografije automobila svakako spadaju u one od najatraktivnijih. Sjajne, ispolirane površine najrazličitijih modela automobila uglavnom vidimo na ogromnim bilbordima na ulicama grada koji pokušavaju da nas namame da jedan takav i kupimo. Lično, obožavam automobile, naročito one sportskih karakteristika i linija, pa smatram fotografije automobila pravom fotografskom poslasticom. A one to zaista i jesu jer snimiti dobru fotografiju nije nimalo jednostavno i zahteva izuzetno dobro poznavanje svetla i veliko iskustvo u praktičnoj primeni. Naravno, bez velikog hangara u koji taj automobil možete da uterate, pa zatim i osvetlite, ne možemo ni pričati o profesionalnoj fotografiji automobila.

Kod nas takvog studija i dalje nema pa samim tim ni fotografa koji bi se bavili ovakvom

Ivo Von Renner

WWW.IVOFOLIO.DE

© IVO VON RENNER

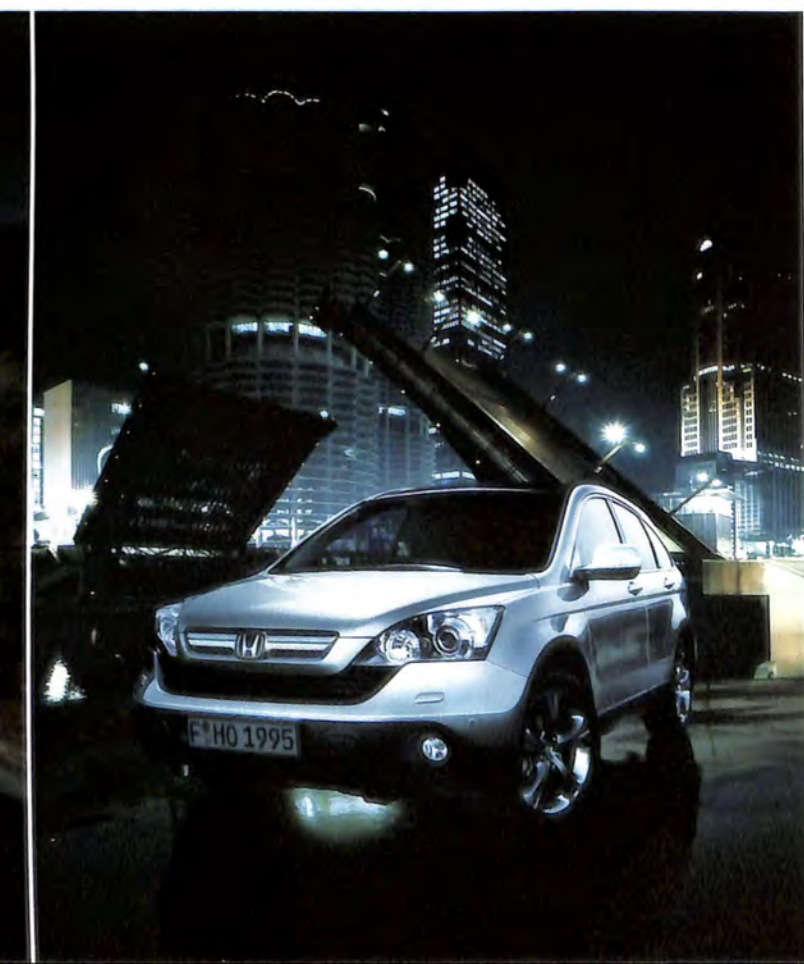
vrstom fotografije. Ipak, to ne znači da ne mogu da se snime na neki drugi način. Ovog puta, "Praksu na delu" osmislili smo malo drugačije. Preko fotografije tri profesionalna evropska fotografa, čije fotografije smo dobili ljubaznošću časopisa Zoom iz Budimpešte s kojim imamo trajnu saradnju i razmenu, želimo da vam damo malo inspiracije i teme za razmišljanje ali, isto tako, pokazali smo fotografije i dali iskustva naša dva profesionalna fotografa i jednog amatera koji su, na sebi svojstven način, rešili "problem" fotografisanja

automobila u neprofesionalnim uslovima. U čitavoj ovoj priči o automobilima važno je istaći da smo želeli da vas podstaknemo da budete kreativni i inventivni u jednoj oblasti koja je, skoro isključivo, rezervisana za profesionalce. Svakako da vaše fotografije neće koristiti za reklamne svrhe nijedna automobilska kompanija, jer tu su pravila vrlo stroga, ali to ne znači da vi ne možete da date svoje kreativno i sasvim drugačije viđenje automobila. Ko zna, možda i ozbiljna automobilska industrija pokle-
kne pred vašim fotografskim fantazmagorijama.

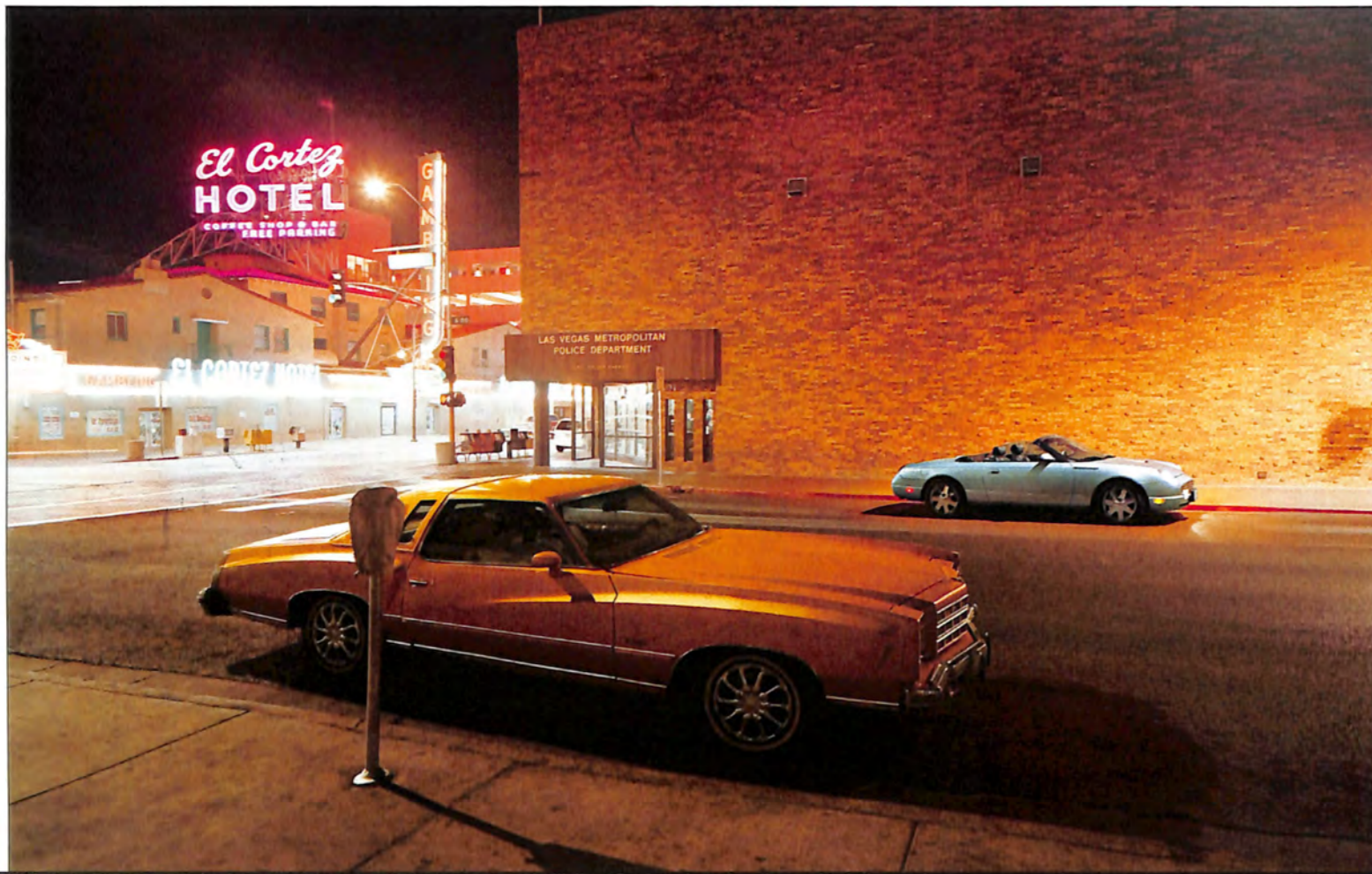
VODIČ ZA SNIMANJE AUTOMOBILA

Možda je ovaj podnaslov pretenciozan jer ovo je ipak mali podsetnik kako sve možete fotografisati automobile. Zaboravite na studijsku rasvetu, osim ako je nemate u velikoj količini, i ako imate dovoljno velik prostor u kojem ćete eliminisati nepoželjne reflekske. Stigli smo i do magične reči – refleksi! Na automobilima ih ima svuda i, isto koliko treba da ih eliminirate, toliko treba i da ih naglasite, ali samo one najbitnije jer ističu formu i liniju automobila, što je i glavna karakteristika svakog modela. Automobili se "sastoje" od ogromnog broja tih sjajnih reflektujućih površina u kojima se ogleda sve, pre svega fotograf, pa zatim i sve ostalo što se nalazi u blizini. Pošto studija nema, jedini način da rešite ovaj problem jeste da ga eliminirate ili, upravo suprotno, naglasite i pretvorite u svoju korist. Po jakom suncu, usred dana, teško ćete bilo šta uraditi, ali po oblačnom danu kada "vlada" difuzno svetlo – mogućnosti su mnogo veće.

Na primer: odvezite sveže opran i, po mogućstvu, ispoliran auto u neku prirodu, bilo da je u pitanju proplanak, brdo, reka... i postavite auto tako da vam se sviđaju refleksi koje vidite. Glavno osvetljenje stiže od gore, tj. od oblačnog neba. "Ravno" oblačno nebo daće dobro difuzno svetlo, ali oblačno nebo s izraženim oblacima daće dobro svetlo i vrlo zanimljiv refleks na automobilu. Sve to isto možete da uradite i u gradu, tj. uopšte u naselju, s tim da strogo morate voditi računa šta i koliko se reflektuje na automobil.

© IVO VON RENNER

© IVO VON RENNER

Ivo Von Renner, kao i Fulvio Bonavia i Mark Llewellynn, jesu profesionalni fotografi specijalizovani za fotografisanje automobila, ali se isto tako bave ostalim oblastima komercijalne fotografije. Pored odličnih fotografija, donosimo vam i malo atmosfere sa snimanja koja će vam, barem donekle, predočiti koliko pripreme, opreme i ljudi učestvuju na jednom takvom snimanju. Karakteristično za sve fotografe jeste što se trude da veći deo posla obavie u samom fotografisanju, a da se u postprodukciji uglavnom uklapaju pozadine sa studijskim snimljenim automobilima i doteruju nepravilnosti koje se nisu mogle izbjeći.

© MARK LLEWELLYNN

Ponekad je potrebno "okupirati" celu ulicu da biste snimili reklamnu fotografiju. Iza svakog ovakvog fotografisanja stoji, pre svega, ogroman budžet i savršeno isplaniran i organizovan ceo proces snimanja, naročito kada zavise od vremenskih prilika i doba dana.

Mark Llewellynn

WWW.MARKLLEWELLYNN.COM

© MARK LLEWELLYNN

© IVO VON RENNER

Pre svega, uzmite u obzir model automobila i za kakvog korisnika je namenjen: džip je u načelu predviđen za terensku vožnju, mada se mahom vozi po gradu; sportski automobili su skupi i ističu se elegantnim linijama koje dodatno naglašava savremena arhitektura koja obiluje staklom – jednako reflektujućom površinom. Priznaćete, ovo su sve stereotipi koje nam plasira upravo automobilska industrija a vi, ako imate ideje, snimite to na sasvim drugačiji način. Isto tako, možete fotografisati i pri direktnom suncu, ali najbolje predveče ili u zoru kada zraci padaju nisko, pa možete namerno da istaknete samo jednu stranu automobila, a druga samo da "izvire" iz mraka. Pazite na ekspoziciju, pregoreli refleksi teško da će se bilo kome svideti, ali zato jedan deo automobila može biti vrlo taman. Uz svetliju pozadinu koja će definisati njegovu osnovnu liniju dobićete vrlo efektni snimak.

UGLOVI SNIMANJA

Spas u svakoj situaciji jeste postaviti se na pravi način u odnosu na ono šta snimate bez obzira na svetlosne i ostale uslove. Snimanje

iz donjeg rakursa iz tzv. žablje perspektive može doneti vrlo zanimljiv i neuobičajen pogled na svima dobro poznatu stvar – automobil. U toj situaciji važnije će biti šta je iznad automobila, a manje šta je sa strane, pa interesantno nebo ili arhitektura mogu biti pravi pogodak. Taj ugao pojačava i doživljaj masivnosti i težine vozila. Pri tom će masa automobila biti adekvatno izbalansirana svetlom površinom neba. S istim takvim nebom, ili zanimljivim odrazom na krovu automobila, možete fotografisati iz gornjeg rakursa ili tzv. ptičje perspektive. Ona je malo nezahvalna jer veći deo snimka zauzima krov automobila koji je ravna površina bez detalja – znači ono što se reflektuje na krovu određuje koliko će fotografija biti zanimljiva.

DETALJI

Foto-amateri najčešće snimaju detalje jer je to najlakše, a i time se izbegavaju mnogi od navedenih problema. Detalji mogu fantastično izgledati ukoliko ih "smestite" u savršenu kompoziciju, zanimljivo svetlo, dobru igru boja i linija. Kod detalja možete mnogo lakše eliminisati refleksije ili uključiti u kadar samo one koji vam odgovaraju. Dobra polazna tačka jeste da automobil posmatrate kao "pokretnu skulpturu" čiji karakter treba da zabeležite. A detalji upravo mogu da otkriju taj karakter jednako kao oči, nos ili usta na ljudskom licu.

Mladen Alvirović dugogodišnji je fotograf časopisa SAT Magazin i za to vreme naučio je kako da najbolje iskoristi postojeće uslove često bez ikakvog dodavanja rasvete. Na donjoj fotografiji vidimo auto snimljen "u akciji", po oblačnom danu. Refleksi drveća na šoferšajbni odličan su dodatak celokupnom "stimungu". Na fotografiji desno večernje sunce dalo je toplu atmosferu inače hladnim bojama, a moderna arhitektura odlično se uklapa uz elegantne linije automobila.

© MLADEN ALVIROVIĆ

© MLADEN ALVIROVIĆ

Postavlja se pitanje i gde da nađete sve te interesantne i "besne" automobile, a da ne završite na urgentnom zbog njihovog vlasnika koji vaše divljenje i interesovanje za auto nije shvatio kao odraz vaše umetničke duše već, u našem društvu mnogo prisutnije, kriminalne duše.

Jedna od prilika za fotografisanje jeste sajam automobila koji lako može da se pretvori u vašu noćnu moru zbog gomile posetilaca i, naravno, refleksa. Tu će vam pomoći teleobjektiv da izbegnete posetioce, a samim tim mahom ćete se fokusirati na detalje. Svi sajmovi automobila veoma su osvetljeni tako da nećete imati problema s ekspozicijom, treba samo na pravi način da ukomponujete sva ta svetla koja su uglavnom tačkasti izvori. Prilikom snimanja detalja možete koristiti i blic, ali ne onaj ugrađen u fotoaparatus, već eksterni koji ćete postaviti prema potrebi (pogledajte naš prilog o snimanju s blicevima u rubrici "Foto-škola"). Druga prilika jeste izložba oldtajmera, uglavnom na otvorenom. Ovi automobili veoma su atraktivni i izuzetno fotogenični, što svakako treba da iskoristite. Ponosni vlasnici tih lepotana uglavnom će biti vrlo radi da vam dozvole fotografisanje i daju pregršt informacija. Ne zaboravite da zavirite pod haubu – motor ume da bude jednako atraktivan i fotogeničan. Makroobjektivi, širokougaoni, riblje oko, jedan blic ili više, ekstremno duge ekspozicije... sve su to neke od mogućih tehnika koje možete primeniti u skladu s time šta želite da postignete i, možda još važnije, u odnosu na situaciju koju imate ispred sebe.

DIGITALNA KREATIVNOST

Pod ovim se podrazumevaju neograničene mogućnosti koje nudi Photoshop i digitalna

laboratorija koja je odavno postala neizostavni deo fotografskog rada. U naknadnom postprodukcijom procesu možete eliminisati velik deo loših refleksa, dodavati nepostojeće, uklapati, seći, bojiti i, pre svega, praviti specifičnu atmosferu.

IVANA BREZOVAC

© BUDIMIR NOVAKOVIĆ

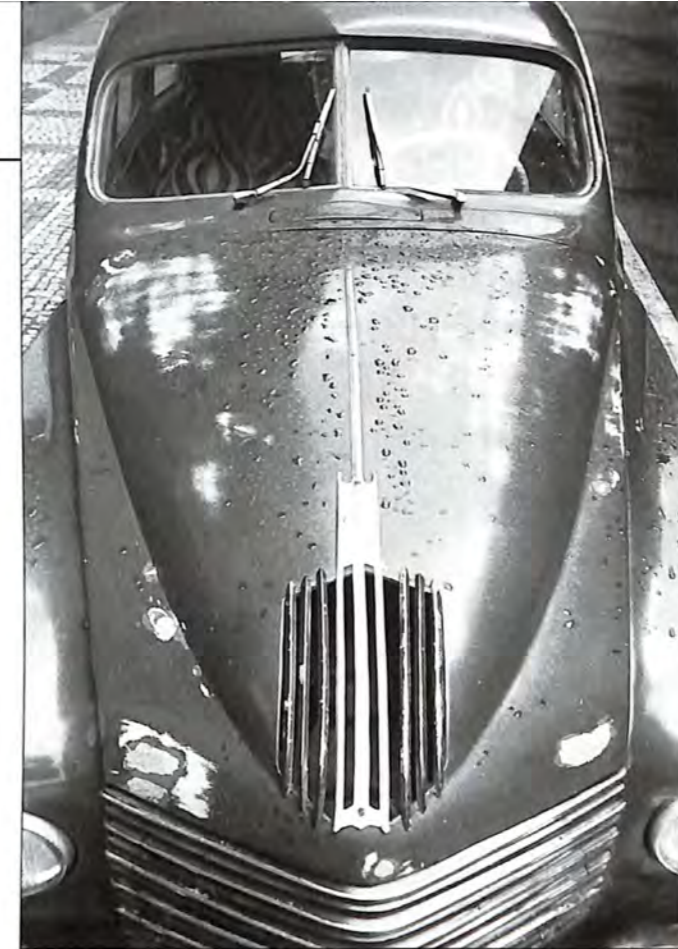
© BUDIMIR NOVAKOVIĆ

Šetajući ulicama Beograda Budimir Novaković pronašao je paralelnu gradsku priču na automobilima, tj. u odrazu grada na njihovim sjajnim površinama. Bez obzira na doba dana ili vremenske prilike, čudne forme, prepoznatljivi simboli grada, svetlosni efekti pojavljivali su se na automobilima različitih oblika, boja i starosti, kreirajući jedinstvenu sliku grada i naše svakodnevnice koju, u velikoj meri, obeležava vreva automobila. Jedini problem predstavljali su poneki zbunjeni prolaznici, pa čak i policajci koji su s nepoverenjem gledali na njegovo fotografsko istraživanje.

KONKURS

Fotografije automobila

Nastavljamo s konkursom "Praksa na delu" i tokom naredne godine. Nadamo se da vam je protekla godina bila inspirativna, kao i lepe nagrade koje je dodelio naš sponzor "BS Prozor" i "Epson". Izložba s najboljim radovima iz 2008. godine biće izložena u Galeriji "O3ON" od 10. do 13. decembra 2008. Naredna tema je pred vama, budite kreativni i inovativni i pokušajte da prikazete automobil na sasvim nov način. Rok za prijem fotografija je do 10. u mesecu, a najbolje radove objavićemo u januarском broju 2009. godine.

© VLADIMIR ČERVENKA

© VLADIMIR ČERVENKA

Autoportreti

"Sedamdesetih godina u Pragu mogli ste da uživete u razgledanju dveju muzejskih postavki posvećenih oldtajmerima. Prva, mnogo bogatija, bila je smeštena u tehničkom muzeju i tamo ste mogli videti zaista kapitalne primerke. Druga, koja je bila bogata ne po različitosti modela, već po brojnosti, bila je smeštena po praškim ulicama i privatnim garažama – takozvana pokretna postavka muzeja na ulicama. U skoro svakoj ulici i na parkinzima mogli ste videti bar jednog oldtajmera, proizvedenog uglavnom u međuratnim godinama. Privlačili su svojim manje ili više elegantnim i specifičnim linijama a pre svega svojim karakterističnim "njuškama" jer svaki od njih je imao svoj prepoznatljiv, potpuno originalni lik. Najmnogobrojniji, najpopularniji, najživahniji i najuočljiviji su bili, većinom crveno obojeni, sportski dvosedci "Aero" proizvedeni u praškoj fabrici aviona tridesetih godina. Stariji model bio je opremljen jednostavnim dvocilindarskim dvotaktnim motorom koji se mogao lako ponovo izraditi u bilo kojoj ozbiljnijoj radionici, zvali su ih "cililink" zbog uporne zvonjave praporca okačenog na blok motora, prilikom startovanja motora. Kod novog, elegantnijeg modela, originalni motor mogao se lako zameniti motorom od Wartburga.

Moji "autoportreti" nastali su 1973. godine kao drugi ciklus fotografija inspirisanih automobilizmom: prvi je bio posvećen servisnoj radionici za pranje i podmazivanje automobila, a treći automobilskom saobraćaju. Posle toga fotografski sam registrovao samo moju "Bubu"

na raznim parkinzima. Moj cilj, kod realizacije ovog ciklusa, bio je da napravim portrete praških "običnih" oldtajmera in situ, u ambijentu u kojima sam ih vidao, bez ulepšavanja i doterivanja, onakvi kakvi oni zapravo jesu. Za snimanje sam koristio difuzno dnevno svetlo (oblačno nebo) ili usmereno, ali omekšano vodenim isparenjima u atmosferi. S refleksima nije bilo većih problema samim tim što kod većine "modela" sjaj lakiranih i hromiranih površina izgubio je na intenzitetu tokom vremena, tako da je prolećno i jesenje dnevno svetlo bilo sasvim zadovoljavajuće. Sve fotografije snimljene su fotoaparatom Zenit B i širokougaonim objektivom Gorlitz Lydith 30 mm, f/3,5 na filmu ORWO NP 55 od 20 DIN (ISO 80) namenjenom za kinematografska snimanja."

VLADIMIR ČERVENKA

© VLADIMIR ČERVENKA

Bajtove na film!

U prošlom broju pomenuli smo glasine koje kruže o novoj metodi upisivanja digitalnih podataka na, za sada dokazano, najtrajnijem medij koji postoji – mikrofilm. Za razliku od, do sada, korišćenih načina snimanja koji su u vezi s procesom redigitalizacije, ovde je u pitanju upisivanje pravih digitalnih podataka i njihovo ponovno pretvaranje u računarske fajlove

FILM ILI POVRATAK U BUDUĆNOST – DEO DRUGI

Moram priznati da iako sam tražio takve informacije, nije ih bilo lako pronaći. A onda je igrom slučaja, a tokom moje pretrage za nekim sličnim podacima, iskočio "pop-up" prozor (ponekad mogu biti i korisni) i ukazao mi na sajt: <http://www.ipm.fraunhofer.de>. Upravo je tu, iza naslova "Bits On Film" bio sakriven odgovor na sva pitanja oko ove teme koja je golicala maštu, ali i podsticala veoma ozbiljna razmišljanja o, do sada, verovatno najsigurnijem načinu čuvanja podataka. Ono što izgleda pomalo bizarno jeste da se za ovu svrhu ponovo koristi film, materijal koji su mnogi otpisali i to izgleda prerano.

Na sajtu sam otkrio i da je u toku projekat nazvan Milenijum, koji finansiraju evropske organizacije arhivara i muzealaca. Za razliku od sistema koji kao osnovu koristi ponovnu reprodukciju (skeniranje) snimljene slike kada količina podataka prvenstveno zavisi od njene fizičke veličine i rezolucije skenera, ovaj projekat namenjen je prvenstveno čuvanju binarnog digitalnog zapisa. Skoro je identičan onom kakav danas imamo na kompaktno-diskovima, osim što je nosač podataka koloni mikrofilm na koji se umesto tačaka i crtica projektuje mreža belih i crnih kvadratića – ekvivalenti nula i jedinica.

NAČIN RADA

Kako navode autori ovog sistema, reč je o trećem nivou HSM (Hierarchical Storage Management) eksternih sistema čuvanja podataka zasnovanom na filmu kao osnovnom mediju. Ono što je važno svakom potencija-

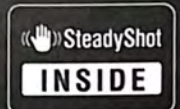
lom korisniku ove metode jeste da je ILM (Information Life Cycle Management) ili direktno prevedeno "životni vek" ovako sačuvanih podataka veoma dug, uz smanjenje neophodne brige o ponovnom presnimavanju. Kada pošaljete svoje podatke, oni se iz digitalnog oblika pomoću RIP-a pretvaraju u prosto binarno pismo: bele i crne kvadratiće. Njih na mikrofilm šalje specijalan uređaj za osvetljavanje koji čine tri odvojena laserska sistema (crveni, zeleni i plavi) čijom kombinacijom se može postići 1.024 nivoa sive po kolornom kanalu, što je veoma značajno kada se pored digitalnih podataka snima i analogna fotografija – u obliku dijapozitiva. Ovde je reč o takozvanom hibridnom modu kada se, radi lakšeg snalaženja, na film pored digitalnih podataka snima i kontrolna sličica (preview) ili velika fotografija čiji digitalni zapis sledi. Ovo može biti posebno zanimljivo svima koji žele da, na primer, izrade klasičnu kopiju jer je moguće na mikrofilm snimiti negativ crno-bele fotografije. Visoka tehnologija pruža mogućnost veoma preciznog pozicioniranja laserskog snopa, što uz potpuno automatizovano i senzorski kontrolisano pomeranje filma (optimizovano i prema eventualnim promenama dimenzija u odnosu na temperaturu i vibracije) daje toleranciju od 10 nm – od snimljene linije do linije. Pored svih pomenutih sistema, dodatna kontrola u procesu čitanja obavlja se pomoću automatizovanog skeniranja test linija tako da se u toku rada sistem sâm kalibriše i eliminiše mogućnost greške nastale eventualnim promenama intenziteta lasera ili disperzije slike na filmu. Napomenućemo i to da softver za RIP podršku (Raster Image Procesor) može savladati fajlove veličine do 3,6 GB.

Da bismo shvatili ozbiljnost ovog sistema, moramo pomenuti da je korporacija "Fraunhofer" "odgovorna" i za osvetljivače fotopapira pod imenom "Lambda", kojima se s digitalnih fajlova izrađuju prave crno-bele kopije na baritnom papiru.

INTEGRITET PODATAKA

Ovim sistemom obezbeđen je pravi integritet podataka jer ne postoji mogućnost promene sadržaja (jednom eksponiran i razvijen mikrofilm nije moguće ponovo eksponirati), tako da sistem predstavlja pravi primer tehnologije koju u arhivama nazivaju WORM – Write Once Read Many. Što se tiče ponovnog pretvaranja zapisa u kompjuterski fajl, to jest postupka redigitalizacije, on se svodi se na skeniranje lista mikrofilma film skenerom, a uputstvo o načinu čitanja podataka upisano je na svaki list mikrofilma i vidljivo je čak i golim okom. Mikrofilm s posebnom polimernom osnovom koji proizvodi "Ilford" u simulatorima starenja pokazao je trajnost od najmanje 500 godina, što je mnogo više od bilo kog drugog sistema. Ono što pored trajnosti predstavlja glavnu prednost jeste maksimalno smanjenje cene koju obično izaziva postupak migracije podataka, tj. njihovog konstantnog presnimavanja sa jednog na isti ili neki nov medijum. Ponovna digitalizacija snimljenih podataka obavlja se opremom koja se lako integriše u postojeće računarske sisteme. Kako god posmatrali priču o fotografiji, ona kao da je okrenula točak evolucije jer se ponovo vraća u upotrebu materijal s kojim je sve postalo masovno – film.

M. ŽIVKOVIĆ

SONY

BIONZ

α

NOVO! ALPHA A900 24MPIX FULL FRAME CMOS NOVO!

Alpha A200K KIT 18-70mm 495 eur
Alpha A200W KIT 75-300mm 695 eur

Alpha A350K KIT 18-70mm 735 eur
Alpha A350X KIT 18-70+55-200mm 940 eur

Alpha A300K KIT 18-70mm 595 eur
Alpha A300X KIT 18-70+55-200mm 790 eur

Alpha A700P KIT 18-70mm
Alpha A700P KIT 16-105mm 1550 eur

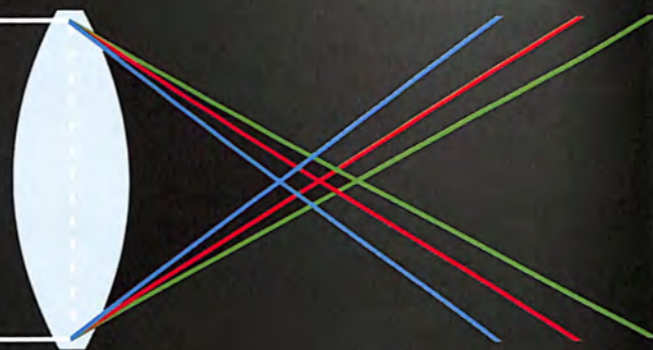
AKCIJA! MOGUĆNOST TESTIRANJA APARATA PRE KUPOVINE !

Axel Foto d.o.o
Sarajevska 86
11000 Beograd
011/3482-113

BM Foto d.o.o
Bul. AVNOJ-a 12ž/5
11070 N. Beograd
011/311-9988

Foto Oprema d.o.o
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/7129-136

www.sony.co.yu

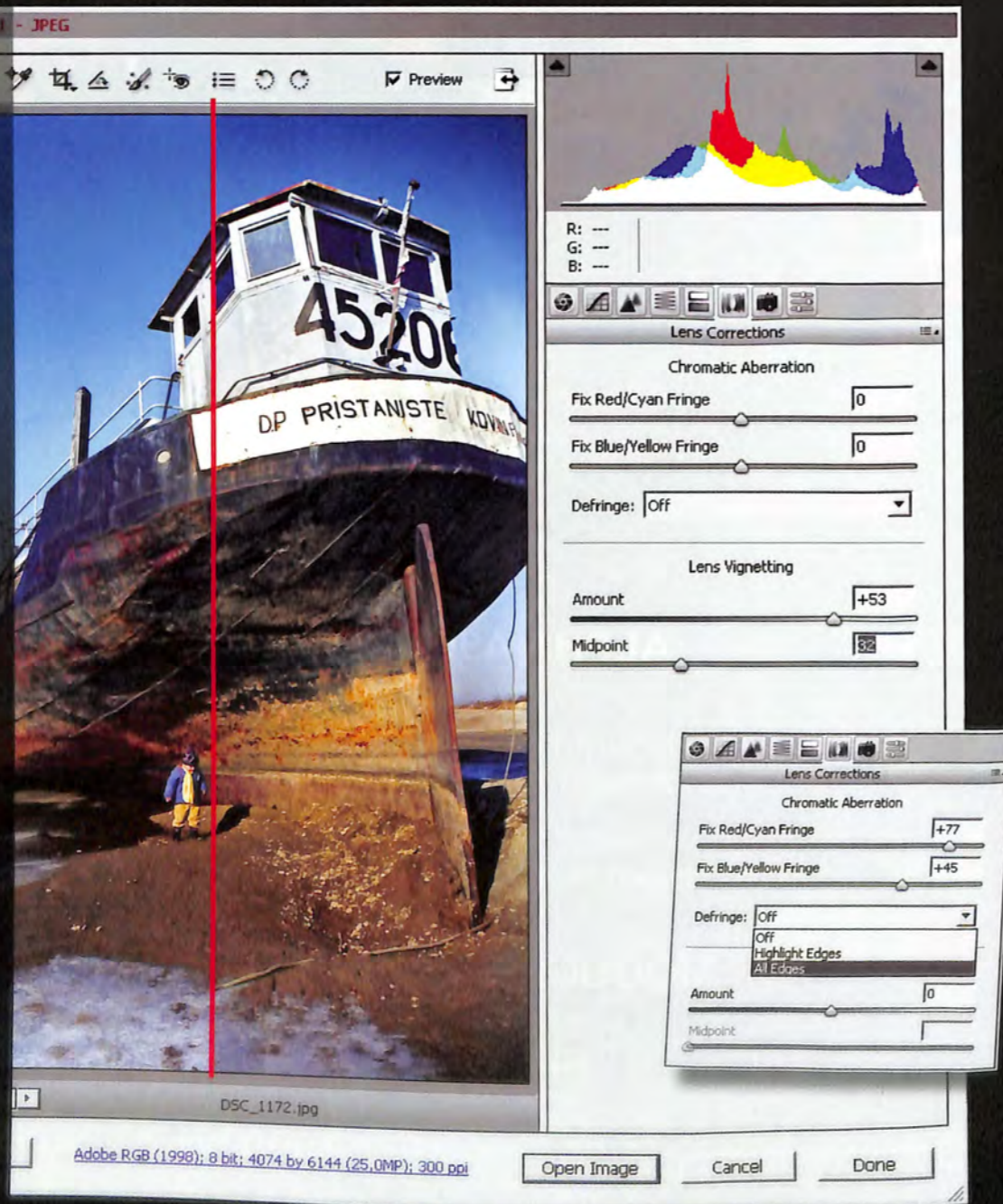
VINJETIRANJE, HROMATSKA ABERACIJA,
MODERNI OBJEKTIVI I POSLEDNJI APDEJT
(UPDATE) PROGRAMA CAMERA RAW 4.5**.RAW 5**

Danas je konstruisanje u virtuelnom okruženju apsolutno uobičajeno, i u toj oblasti vladaju računarske simulacije (od nekih su nastale i video i kompjuterske igrice), ali pretpostavljam da se niko nije igrao konstruisanja objektivu. Ono što predstavlja problem jeste fizika svetla koje kada se lomi kroz prizmu (ako ga posmatramo odvojeno, onaj deo sočiva kroz koji se zrak svetla lomi ponaša se kao prizma) ne zadržava isti pravac različito obojenih frakcija. Najviše "beži" crveni deo spektra, a pogotovo se to vidi pri snimanju u infracrvenom delu – bilo na filmu ili digitalno, jer na starijim modelima objektivu postoji posebna markacija koja označava koliko fokus treba vratiti da bi infracrveni deo pao tamo gde je to potrebno. Prilikom takvih projekcija obično se pojavljuju dugine boje – raspršeni spektar svetlosti. U fotografiji nama jeste važna slika, ona koju daje skup sočiva i koju generalizovano nazivamo objektivima. Konstrukcije modernih zum objektivu jesu takve da je raspršivanje svetla svedeno na najmanju moguću meru i to korišćenjem mnogih tehnologija: izborom materijala za pojedinačna sočiva, posebnom aseričnom konstrukcijom sočiva, načinom njihovog spajanja i antirefleksnim premazima koja su od jednostavnih pojedinačnih, preko MC ("multi coating") tehnologije, stigli do sistema nanokristala koje vidimo na poslednjim modelima objektivu namenjenih FX (Full frame) modelima modernih D-SLR fotoaparata. I tako smo stigli do modernih zumova koji bi trebalo da su primeri tehničke perfekcije, što najvećim delom jeste tačno – ali, kao po pravilu,

Koliko god da je razvoj digitalnih tehnologija uticao na metode čuvanja slike, još je veći onaj uticaj o kome skoro i ne razmišljamo, a to je razvoj samih fotoaparata i objektivu. Dok je ranije bilo potrebno i po nekoliko godina za konstruisanje ozbiljnijeg objektivu, onda je lako shvatiti kakve su noćne more preživljali konstruktori prvih zum objektivu ili "transfokatora" – kako su se tada nazivali

MILAN ŽIVKOVIĆ

2

Veoma dugo hromatske aberacije predstavljale su bauk koji je u analogno fotografsko vreme bilo skoro nemoguće ispraviti. Ovi nedostaci bili su skoro neprimetni na fotografijama koje su nastale korišćenjem samo crno-belog filma, ali kada je na scenu stupio kolor-film, tada su odjednom postali vidljivi svi konstrukcioni nedostaci starih objektivu. Ponovo smo krenuli iz početka, pa zato na nekim starijim fotoaparata na objektivu možete videti prefiks "color", koji označava da je takav sistem dobar za snimanje kolor-fotografija.

to važi za one najskuplje. Jeftiniji objektivu "bore" se s problemima hromatskih, sfernih i ostalih aberacija kako i koliko mogu. Ipak, kada snimate "kroz granje nebo" ili bilo koju drugu scenu gde imamo veliki kontrast, na ivicama objekata pojavljuju se čudno obojene, najčešće jednobojne ili dvobojne linije. One nastaju kao posledica pomenutog nejednakog loma svetla i mogu potpuno uništiti izgled fotografija (jedan od najlakših načina uklanjanja jeste konverzija u crno-belo). Ali, ukoliko nam je potreban kolorni snimak, imamo problem. On je u najvećoj meri ublažen mogućnostima koje su programeri implementirali u Camera Raw program, pogo-

tovu od varijante 4.0.3. kojoj je dodata opcija otvaranja JPG fajlova sa skoro identičnim mogućnostima koje imamo kada radimo RAW fajlovima. Peta kartica po redu nosi naziv Lens Corrections, i tu je moguće uraditi kontrolu aberacija po komplementarnim bojama. Ukoliko imamo ljubičastu koja je problematična, korigujemo je žutom i tako dalje. Fajlove u drugim formatima korigujemo konverzijom u JPG, a ukoliko želimo da zadržimo veći tonski opseg (16, 32 ili 48 bita), moramo korekciju uraditi ručno.

Metod koji je veoma dobar svodi se na selektovanje osnovne boje (najčešće bele) i

proširivanja selekcije za približne vrednosti vidljive hromatske aberacije. Selekciju je moguće i omekšati, a korigujemo je dupliranjem osnovnog sloja. Drugi problem koji je jednostavnije eliminisati jeste vinjetiranje krajeva snimka koje, opet, nastaje kao posledica loše konstrukcije objektivu. Ujedno su stariji modeli objektivu imali manje problema s ovom pojavom iz jednostavnog razloga – projektovana slika koju su davali bila je mnogo veća od kruga opisanog oko dela koji je padao na film. Najveću sliku davali su objektivu na tehničkim "kardan" fotoaparata zbog mogućnosti decentriranja.

Test Sony DSLR-A900
Prvi full frame iz Sony-ja - ekskluzivno

Izložbeni prostor studijske
rasvete i opreme
Sniženje -30% za blic glave i komplete!

Za najlepše Novogodišnje iznenađenja...
Specijalni poklon paketi, popusti...
Proverite na sajtu...

BM FOTO d.o.o.

Prodaja digitalnih fotoaparata i opreme

Maloprodaje:
Bul. Zorana Đinđića 12ž Lok. 5
Novi Beograd
011/311-99-88
011/213-77-08
011/213-80-04
Radno vreme:
09:30 - 19:00 radnim danom
10:00 - 14:00 subotom

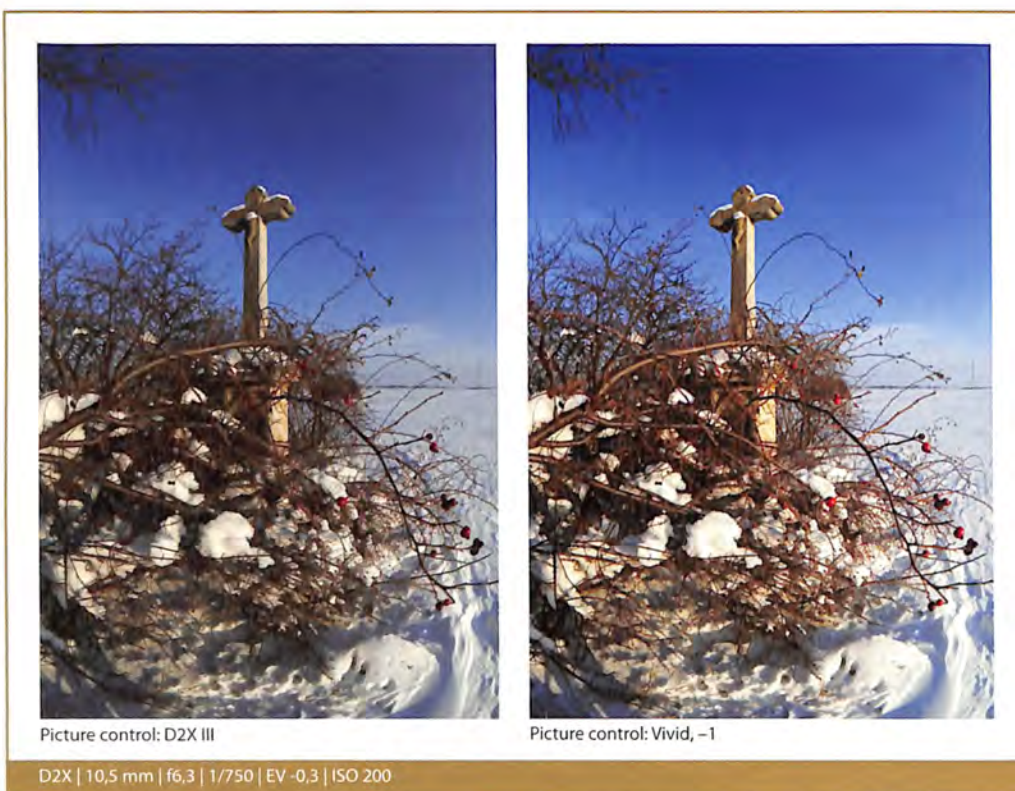
Dunavska 12 u pasažu
Novi Sad
021/522-778
Radno vreme:
10:00-15:00 i 16:00-19:00 radnim danom
10:00-14:00 subotom

Veleprodaja:
Karađorđeva 23a lokal međusprat
Pančevo
Tel/fax.: 013/354-951

www.bmfoto.co.yu
online webshop
info@bmfoto.co.yu

Snovi postaju stvarnost

Ma kako sudili o digitalnom dobu, u koje smo duboko zagazili, neumitno je da se ono mora pratiti, njemu prilagođavati, uticati na njegov razvoj ili, čak, pokušati biti njegov lider. Kada govorimo o fotografiji, kao segmentu tog doba, pitanje lidera daje logičan odgovor

Nikon je savršeno razumeo šta mu je činiti – omogućiti krajnjem korisniku kompletno rešenje radnog procesa. Dakle, od pritiska na okidač fotoaparata, do savršeno verne reprodukcije "videnog", dobijene elektronskim podešavanjem, i spremne za objavljivanje. Svakako, ovo podrazumeva i spremnost korisnika za konstantno učenje i usavršavanje – prosto, ne mogu zamisliti fotografa današnjice koji ne "dorađuje" svoje fotografije u nekom od programa. Isto tako, ne mogu zamisliti ozbiljnog fotografa koji svoje kadrove ne snima u RAW formatu, pri čemu mu je dostupan još širi opseg naknadnog delovanja na konačnu sliku (reč je o nedestruktivnom delovanju, odnosno manipulaciji). Da se razumemo, kao što su nekada mehaničko-hemijske manipulacije bile neophodne, tako su danas elektronske.

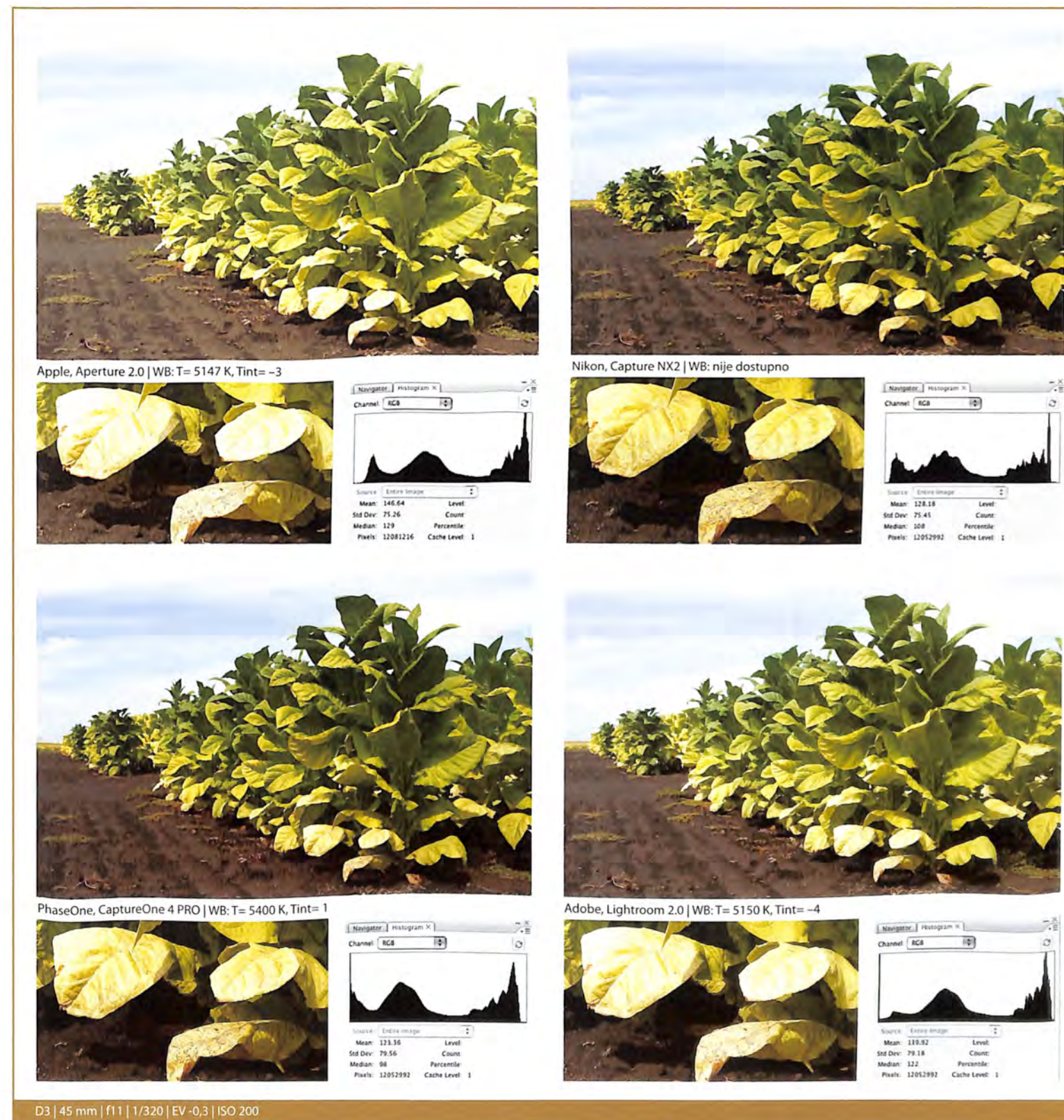
BRZO, JOŠ KVALITETNIJE

San je svakog fotografa da za što manje vremena provedenog pred monitorom zadovolji svoju težnju dobijanja slike vrhunskog kvaliteta, jer iz dana u dan moramo obavljati sve više posla u što kraćem roku. Prilično zahtevno, ali moguće, bar kada je u pitanju fotografski zanat. Dugo vremena sam RAW fajlove

konvertovao u Lightroomu (LR). Odličan program, pogotovo za pregled slika i indirektnu obradu (batch processing) – izuzetno brz i intuitivan. Pretpostavljam da bi se ta praksa nastavila da nisam imao priliku probnog testiranja Nikon D3. Jedva sam čekao da importujem NEF ("Nikonov" RAW format – Nikon Electronic Format) fajlove u LR i vidim rezultate tog vrhunskog fotoaparata. Prvo pregledanje slika u LR bilo je obeshrabrujuće – uz dosta "gimnastike" dobio sam pristojan rezultat. Nezadovoljan, razmišljam – ako u "Nikonu" postoje timovi za razvijanje softvera za fotoaparate i za konvertovanje i obradu slika, oni bi po svojoj logici trebalo da budu u sinergiji. Odmah odlučujem da na Internetu potražim besplatnu trajal verziju Nikon Capture NX2, koji samo što je izašao u javnost. Pronalazim ga na www.nikonimglib.com/cnx2 (možete ga pronaći i na www.capturenx.com, gde istovremeno možete videti i lekcije za upotrebu ovog programa) i bivam prijatno iznenađen: verzija traje čak 60 dana – zaista dovoljno da upoznate program. OK, download, pa install, pa open, pa zaprepašćenost. Tačno ono što mi je oko zapamtilo vidim na monitoru. Skoro pa bih upotrebio akronim WYSIWYG (What You See

Is What You Get). Uz još malo podešavanja WB i kontrasta moje zadovoljstvo je na još višem nivou. Kako sam se trudio da mi seratonin ostane na istom nivou, otvorio sam D2X NEF-ove i primenjivao D3 tonalitete (Camera settings > Picture control) standard (odgovara D2X mode I), neutral (D2X mode II) i vivid (D2X mode III). Samo sam pomislio na vreme koje sam mogao provesti sa sinovima – jednim klikom dobio sam vrhunsku polaznu tačku za dalja podešavanja.

Pišući ovo ipak pozeleah da proverim svoje konstatacije, te sam posetio nekoliko foruma i evo nekih utisaka: "Ništa se ne može uporediti sa rezultatom koji Capture daje već pri otvaranju RAW slike"; "Sa utrošena 2-3 minuta po slici, u LR2 došao sam do 2-3 slike po minutu u Capture-u"; "Kako se bavim samo klasičnom obradom fotografije, mnogo mi je povoljnije kupiti Capture NX2 s implementiranom Nik Vivezom za 179 američkih dolara nego da posebno kupujem Photoshop i Vivezu za ukupno 900 dolara". Naravno, ima i onih koji kritikuju, ali ne kvalitet obrade fotografije nego sporost batch processinga – izvoz veće serije fotografija s definisanim podešavanjem. Iskren da budem, nisam iskusio takav problem budući da radim na veoma snažnoj konfiguraciji.

JEDNOSTAVAN TEST

Da poštovani čitaoci ne bi pomislili, kako to mi Lale kažemo: "Fal' te me usta il' ću vas podeirati", odlučio sam da Capture uporedim s još nekim istonamenskim programima. Za tu svrhu "downloadovao" sam poslednje demo verzije Apple-Aperture 2.0, Adobe-Lightroom 2.0 i PhaseOne-CaptureOne 4 PRO (proverite da li podržava vaš fotoaparat), a porediće se nedirnutu, odnosno needitovana fotografija. Dakle, proces izgleda ovako: otvori se isti NEF fajl u sva četiri programa, poništi se izoštravanje i eksportuje se kao šesnaestobitni TIF. Dobijeni fajlovi otvore se u Photoshopu, izoštre pomoću

Nik Sharpener Pro 3.0 i konvertuju u CMYK za potrebe štampe. Ovim putem dobili smo prikaz kako koji program "čita" NEF fajlove. Interesantno je pomenuti da Capture NX2 ni na koji način ne možete naterati da prikaže temperaturu WB pri kojoj je snimak načinjen (to je i dalje tajna "Nikonovih" inženjera), dok se kod ostala tri programa ova vrednost prikazuje, doduše kao njihov proračun, a ne izvorna vrednost.

Boja i svetlost su subjektivne kategorije, te su komentari na tu temu vrlo nezahvalni. Stoga je najbolje pogledati fotografije, pa da svako stekne ličnu percepciju. Ipak, mora

se napomenuti da su fajlovi iz Aperturea i Lightrooma vrlo slični – maksimalne razlike u temperaturi WB kreću se do svega pedesetak kelvina. S druge strane, fajl konvertovan u CaptureOneu je vizuelno sličan onom iz NX2. Očuvanost detalja u slici ne spada u pomenute kategorije, tako da sa sigurnošću mogu kazati da se u ovom segmentu najbolje pokazao Capture NX2, a u ovo se možete i sami uveriti na slikama s uvećanim detaljima. Ovaj put nismo posvetili pažnju karakteristikama i redosledu procesnih koraka u Capture NX2, što ćemo ostaviti za drugu priliku.

DR LAZAR LAZIC

JOSIP BOSNAR

Drug starog kova

Spajao je nespojivo – piktorijalizam i socrealizam, a ipak uspeo da ostvari ne samo vanredne dokumente jednog vremena nego i paradigmatična umetnička dela koja ostaju nezaobilazna u istoriji srpske fotografije

Josip Bosnar, "Radnički savet", 1953

Generacija koja je stasavala nakon šezdesetih godina dvadesetog veka nije imala uvid u Bosnarovo stvaralaštvo jer nije imala gde da vidi njegova dela. Nije se moglo znati ni ko je taj autor čije se ime tako često pominjalo tokom pedesetih godina, ni koliko zapravo vredi. A ono malo njegovih dela, sretanih u reprodukcijama u literaturi, osuđivano je kao preživela

socrealistička umetnost. Za mnoge koji ga se još dobro sećaju, jer su se s njim susretali, neki i saradivali, on je jednostavno "drug Bosnar". Takav formalizam u ophođenju kao da svedoči o odnosu starešine i vojnika, naredbodavca i podređenog, što nesumnjivo ukazuje na to da je reč o autoritetnoj ličnosti visokog društvenog statusa.

KAKO JE IZRASTAO

"Fotografski univerziteti" Josipa Bosnara nisu nam poznati. Podaci o tome su oskudni, a saznanja o njegovom predratnom delovanju skromna: bavio se fotografijom od 1924, u to vreme živeo je u Brčkom, a jedna fotografija sa skupa drvodeljskih radnika održanog u Beogradu, 1934. godine, s Bosnarovim potpi-

Josip Bosnar, "Rudar", oko 1948

FOTOGRAFIJA SA DVE MANE

KAKO JE SVOJEVREMENO PRIPOVEDAO VOJISLAV MARINKOVIĆ, BOSNAROV KLUPSKI KOLEGA, A I ISPISNIK, FOTOGRAFIJU "PROIZVODNO SAVETOVANJE", PO SVEMU SUDEĆI NASTALA U LETO 1949

som u uglu, svedoči o to me da je neko vreme delovao u glavnom gradu. Njegovo ime ne sreće se na izložbama pre 1948. godine, pa se može verovati da je tek tad ozbiljnije počeo da se bavi izložbenom fotografijom. A tu se javlja nova dilema: prvi njegovi radovi odlično su napravljeni, ne samo snimateljski nego i u pogledu obrade fotografske kopije. Već njegove najranije fotografije načinjene su u maniru piktorijalizma, pa se postavlja pitanje: gde je, i kod koga, mogao savladati finese fotografskog postupka koje tada nisu dostigli ni znatno poznatiji autori. Ukratko, Josip Bosnar stupa na foto-scenu kao "gotov" autor, s osobinama zrelog stvaraoca, s očevitim obdarenošću za estetiku fotografske slike i zavidnom tehničkom veštinom.

SPOJ STAROG I NOVOG

Bosnar je koristio sasvim neuobičajenu fotografsku tehniku za to vreme, tamnosive tonove (ono što će se kasnije, tokom šezdesetih, nazivati "low key" fotografija) i grubu strukturu zrna. Štaviše, to mu nije bilo dovoljno, nego je svaku kopiju dodatno obrađivao (ne sasvim suva fotografija, zajedno s listom najgrubljeg šmirgl-papira iste veličine, više puta

provlačena je između dva valjka, a taj postupak nazivan je "satiniranje"). Tako su omekšavani kontrasti, a površina fotografije dobijala je "plemenitost", tzv. ručno napravljenog dela. Nije retkost da se na ponekim fotografijama uoče i vrlo vešto izvedene intervencije olovkom, tušem ili belom temperom. Sve su to maniri pokreta umetničke fotografije s razmeđa 19. i 20. veka, a Bosnar ih je koristio na sebi svojstven način, unevši (doduše sa zakašnjenjem od 50 godina!) u srpsku fotografiju iskustva koja ona nije imala. Iako je po modalitetima izvođenja dela bio čist piktorijalist starog kova (jer piktorijalizam se u međuvremenu ugasio, da bi tokom tridesetih godina delimično oživeo kao neopiktorijalizam), u isto vreme bio je celim bićem okrenut aktuelnim sadržajima socijalističke stvarnosti. U istoj ličnosti stekle su se dve međusobno potiruće osobine: socrealistički sadržaj izveden arhajskom tehnikom koja je bila predmet najveće kritike baš socrealistički nastrojenih umetnika, fotogra-

fa i kritičara (na čelu s Oto Bihalji-Merinom). Uostalom i sam Bosnar, kao glavni urednik časopisa *Fotografija*, u svojim uvodnicima grmeo je na "bezidejnu umetnost, larpurlartizam i preživela buržoaska shvatanja". Zalagao se za "fotografiju novog doba", a sâm je uveliko činio kompromise i koristio modele meke, zrnate, katkad i neoštre slike, koji su pripadali prethodnom vremenu.

BELE KOŠULJE

Kao visokom rukovodiocu u Sindikatu nije mu bilo teško da u fabrikama širom zemlje organizuje fotografisanje radničkih sastanaka. Fotografisao je mnogobrojne prizore iz mašinskih hala, pravio portrete radnika, žetelaca, kombajnera, drvoseča, kamenorezaca, snimao gradnje stambenih zgrada, sportskih hala i stadiona. Kad je zaživelo samoupravljanje, nastojao je da fotografijom posvedoči i o tom momentu ondašnje svakodnevice. Tako je u leto 1953. snimio antologijsku fotogra-

(A OBJAVLJENA U ČASOPISU FOTOGRAFIJA JANUARA 1950), NEKI POLITIČARI (NPR. LESKOSK, MINISTAR TEŠKE INDUSTRIJE) SU HVALILI, ALI I KRITIKOVALI: "ODLIČNA SLIKA", REKAO JE MINISTAR, "NEGO, IMA DVE MANE. PRVO, DRUGOVI RUKOVODIOCI SNIMLJENI SU S LEDA, PA ISPA DA DA IM SE LICA KRIJU OD JAVNOSTI". "A DRUGO?", PITAO JE BOSNAR. "DRUGO, NEMA DRUGARICA, JEDVA DA SU

ZASTUPLJENE U SLICI" (IAKO SE, ISTINI ZA VOLJU, MEĐU PEDESETAK MUŠKIH GLAVA VIDE, U TREĆEM REDU, I DVE ŽENSKE, ALI SU, ETO, PREVIŠE UDALJENE OD CENTRA ZBIVANJA). BOSNAR JE, KAŽU, SLIKU POVUKAO S IZLOŽBI, A DAO SE U POTRAGU ZA NOVIM MOTIVIMA. GODINE 1953. SNIMIO JE IKONOGRFSKI VRLO SLIČNO DELO "RADNIČKI SAVET", KOJIM JE KASNIJE STEKAO NAJVEĆU SLAVU.

Josip Bosnar, "Radnica", oko 1947

Josip Bosnar, "Kamenorezac", oko 1955

fiju "Radnički savet". Postala je arhetipska još za vreme njegovog života. Snimljena je uz raspoloživu karavađovski usmerenu svetlost, s dubokim senkama i izražajnim belinama. Ta fotografija nije nastala sasvim spontano, kako je negde napisano, niti odiše "svežinom reporderskog izveštaja". To delo je, jednostavnim jez-

ikom rečeno, režirano u mnogim detaljima, ali mu to ne umanjuje vrednost. Fotograf Bosnar bio je provereni esteta, imao je jasnu svest o organizaciji jednog takvog skupa i znao je šta na fotografiji želi da postigne. Umeo je da nađe odgovarajući ambijent i time reši pola posla, zatim da istakne ono što mu je na slici

BIOGRAFIJA

Josip Bosnar, fotograf amater, novinar i publicista, društveno-politički radnik (Brezovo Polje, Brčko, 1903 – Beograd, 1960). Narodni poslanik Veća proizvođača Savezne narodne skupštine za izborni srez Beograd; predsednik Glavnog odbora Sindikata drvodeljačkih radnika Jugoslavije; član Instituta za fiziologiju rada Srpske akademije nauka; član Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije. Predsednik Saveza foto i kino amatera Jugoslavije. Pokretač i prvi glavni i odgovorni urednik časopisa *Fotografija*

(1948) i *Fotorevija* (1954). Pisac o fotografskim društvenim temama. Međunarodna federacija fotografske umetnosti (FIAP) izabrala ga je za potpredsednika. U Foto-savezu Jugoslavije imao je zvanje kandidat-majstor fotografije, a u međunarodnoj organizaciji titulu "Artist FIAP" (AFIAP). Njegova dela uvršćena su u prvi Almanah jugoslovenske fotografije (1969), a delo "Oreol radu" objavljeno je u međunarodnom FIAP-ovom godišnjaku najboljih evropskih fotografija nastalih 1953. godine.

Josip Bosnar, "Za pale borce", oko 1949

najvažnije: znalo se gde treba smestiti druga- rice (doduše, samo jednu!), a gde rasporediti radnike, posebno one s belim košuljama (mada niko ko radi u mašinskoj hali sigurno ne oblači svetlu odeću!). I, najvažnije, da se vide sva lica.

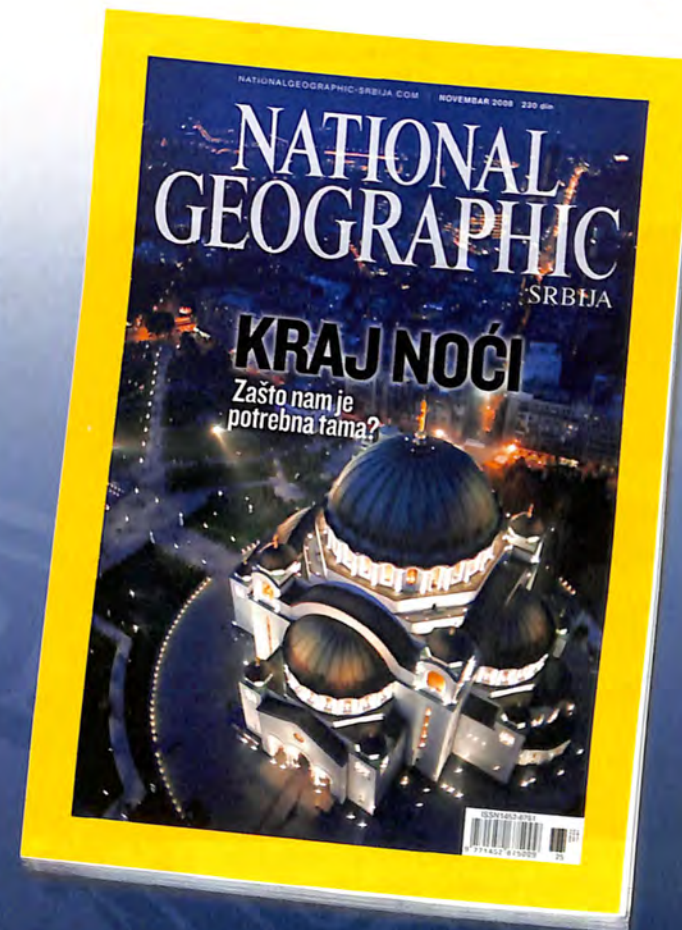
GDE SU DELA?

Uprkos delimičnom aranžmanu, delo "Radnički savet" ostaje paradigmatično svedočanstvo o jednom vremenu i nezaobilazna fotografija u istoriji ne samo srpske nego i jugoslovenske fotografije. Slična ocena može se dati i za njegove fotografije "Rudar" (ocenjena kao "jedan od najboljih radova, izveden u tradicionalnom maniru, zasnovanom na postsecesijskoj tradiciji"), pa "Barba", "Lektira", "Žetva", "Jesen", "Suncokret"... Uprkos kompromisima između novih sadržaja i nasledene forme, Josip Bosnar je, možda više nego ijedan jugoslovenski autor, ostavio fotografije ne samo svojih fotografskih preokupacija nego i svog doba. Ali, to saznanje nije nam dovoljno utešno, s obzirom na to da su njegova dela nestala, i da o njima svedoče sve blede reprodukcije rasejane u brojnim katalozima, a i njima se sve teže ulazi u trag.

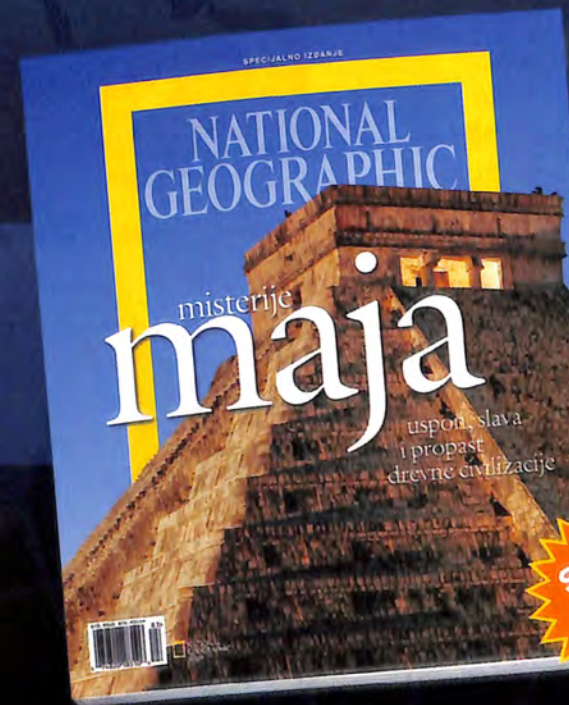
GORAN MALIĆ

NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

POKLON uz novembarski broj

KORICE ZA 12 BROJEVA

SPECIJALNO IZDANJE ČASOPISA NATIONAL GEOGRAPHIC SRBIJA

SAMO 349 dinara

TONČI STANIČIĆ

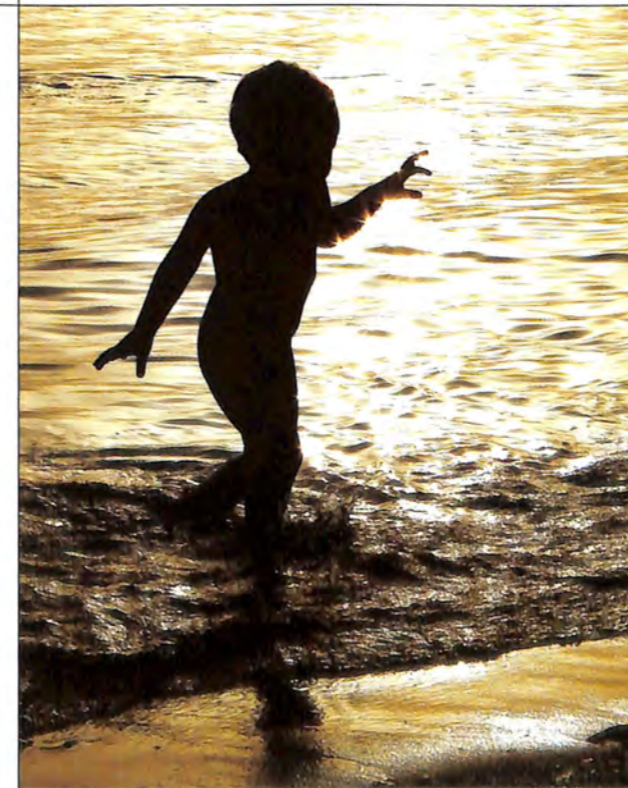
Za svoju dušu

Predstavljamo vam još jednog diplomatu zaljubljenog u svet fotografije. To je Njegova ekselencija gospodin Tonči Staničić, ambasador naše susedne zemlje – Republike Hrvatske, koji je, po prvi put, pokazao svoje fotografije javnosti na samostalnoj izložbi u Galeriji "New Moment" tokom oktobra

P utovanje po fotografskom svetu započeo je sa samo pet godina, ali ne fotografisanjem nego rastavljanjem i sastavljanjem jedne prastare "Agfine" camere obscure. Mislio je da je igračka i nije verovao ocu koji mu je govorio da su se time, nekada davno, pravile fotografije. Nekoliko godina kasnije u njihovu kuću stigao je Voightlander iz tridesetih godina prošlog veka, kojim je, uz očevu pomoć, počeo da fotografiše. Ipak, prava fascinacija fotografijom desila se u školi kada su na času fizike učili optiku. Tada je i počela njegova "igra sa svetlom", koja i danas traje.

U početku je bežao od ljudi kao motiva. Fotografisao je more, drveće, stare kamene kuće i ulice, uglavnom u crno-belom tehnici. U svemu je tražio geometriju, kontraste svetla i senke. Naravno, bilo je neminovno da se ljudi i život uvuku, pre ili kasnije, u tu hladnu scenografiju. Danas je najsretniji kada snimi zanimljive ljude, u zanimljivim situacijama, ispred zanimljivih pozadina. O fotografiji je učio uglavnom sâm, mada je često tražio savete od starog splitskog fotografa Štambuka, koji mu je najviše pomogao oko razvijanja filmova, izrade fotografija, a naučio ga je i da rukuje foto-opremom. Veliki uzor u fotografiji bio mu je čuveni Tošo Dabac, a danas najviše ceni fotografije savremenog hrvatskog fotografa Ive Pervana, pre svega zbog njegovog viđenja mora koje u svakoj novoj fotografiji donosi novu i originalnu dramatiku.

Jasno je da su obaveze jednog diplomate velike, prilika za fotografisanje je malo, ali Tonči Staničić kaže da uživa u fotografisanju i obradi fotografija više nego ikad. Kako je ograničen vremenom, uglavnom fotografiše vikendima i kada ide na put. Upravo na putovanjima, službenim i privatnim, nastaje najviše fotografija. Nikada ih nije snimao s namernom ili željom da ih pokazuje. Uvek je snimao fotografije "za svoju dušu". Izložba u Galeriji "New Moment" rezultat je "dosadivanja" nekih prijatelja i njegovog zaključka da to ne bi bio loš način za oproštaj s jednim delom Beograda i Srbije koji voli i uvažava. Naime, Tonči Staničić vrlo brzo prelazi na mesto ambasadora u Sarajevu. Osim u Beogradu, izložba će biti postavljena u Subotici i Valjevu, i verovatno u Splitu, a na pitanje da li će biti još neka, kaže možda – ako bude dobrih fotografija i prijatelja koji će "dosadivati".

Kao i svi fotografi, trudi se da unapređuje svoje znanje o fotografiji i, kako kaže, najčešće mu u tome pomaže *Refoto*. Ima i nekoliko fotografskih monografija, skoro redovno prati fotografiju na Internetu, ali za fotografska druženje baš i nema vremena.

Na pitanje da li je za diplomatu prednost biti fotograf, kaže da jeste jer gledati svet okom fotografa znači biti izvežban da gledate svet drugim očima, a to je u diplomatiji vrlo važno. Pored toga, preko fotografije stekao je među diplomatama u Beogradu nekoliko odličnih prijatelja, baš zato što su i oni pasionirani fotografi. Sećate se predstavljanja japanskog ambasadora Njegove ekselencije gospodina Tadaši Nagajia i poljskog ambasadora Njegove ekselencije gospodina Maćeja Šimanskog.

I za kraj, zamolili smo Tončija Staničića da izdvoji jednu fotografiju. To je fotografija jedrenjaka snimljenog noću, u maloj luci u Baškim Vodama, snimljena s namernim pomeranjem fotoaparata.

I. BREZOVAC

Zaustavite trenutak, uhvatite pokret

At the heart of the image

D90

Svet fotografije ponovo se promenio. Nikon D90 - vreme je za nova pravila!

- 12.3 efektivnih megapiksela na novom CMOS senzoru DX formata
- ISO do 6400
- 3 inča LCD sa 920.000 piksela i uglom gledanja do 170 stepeni
- 4.5 snimka u sekundi
- Aktivni D-Lighting
- Prepoznavanje ljudske figure za brže i preciznije fokusiranje
- Expeed procesiranje
- Picture Control
- Prvi DSLR na svetu koji snima video sekvence (1.280 x 720/24 fps) u AVI formatu i Motion-JPEG kompresiji

Za specijalnu ponudu kontaktirajte Vama najbližeg Nikon distributera!

REFOTB

Beograd, Pčinjska 15a
+381 11 245-6151; 308-7004
E-mail: info@refot.com

REFOTBH

Banja Luka, Kralja Petra I
Karadorđevića 111
+387 51 324-440; 324-441

Sarajevo, Hasana Brkića BB
+387 65 140 354
E-mail: info.bh@refot.com

REFOTM

Skopje, Titogradska 2/1
+389 2 321-5985; 321-5984
E-mail: info.mk@refot.com

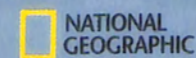

EXPPEED

Nikon
D90

SanDisk

SANYO

www.refot.com

BALKAN PHOTOCONTEST

11

Da li imate svoj VEB-SAJT?

Pre nekoliko godina pričalo se: jednog dana, onaj ko ne bude na vebu, smatraće se da uopšte i ne postoji. SyberSpace, ili Internet je, u međuvremenu, toliko narastao, da se zaista treba zapitati da li je taj trenutak došao

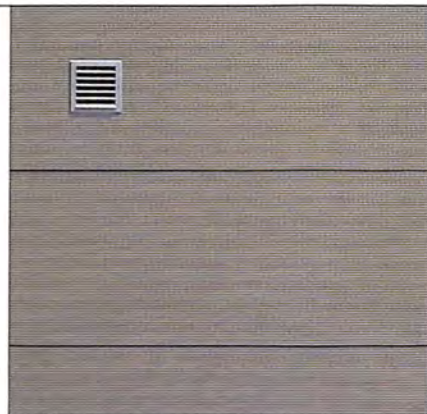
Ako ste i dalje poklonik "starinskih" sredstava komunikacije i informisanja, kao što su novine, radio i TV – odvojite nekoliko sati da vidite kakvo je trenutno stanje na vebu. Vreme je da zamenite vaš stari telefon sa VoIP (bar za međunarodne pozive). A ako hoćete da budete "in", kucnuo je čas da počnete koristiti novouvedene glagole u naš jezik: proguglati, čatovati itd. Naravno, zdravom logikom zaključujete da su SVI već na MySpacu ili Facebooku, pa bi trebalo već danas da se registrujete – ako želite da vas smatraju živim.

Šalu na stranu, ne želim ovde filozofsku raspravu na temu "Internet, za i protiv". Ovu temu započinjem konkretnim pitanjem: da li imate svoj veb-sajt? Podstaknut iznenađenjem koje sam doživeo kada sam malo "proguglao", i otkrio da svi već imaju veb-sajt (obučari, šoferi, maseri, mesari, pa čak i Pera Ložac), hteo sam da vidim šta rade fotografi. E, tu sam doživeo iznenađenje:

dok u svetu skoro da nema čak ni totalnog amatera bez veb-sajta, kod nas neka imena koja su prerasla u fotografske legende – ne postoje na vebu. Ne verujete? Proverite spisak odabranih fotografa na: www.fotosavez.org i biće vam sve jasno.

Dobro, možda poznati fotografi i nemaju potrebu da se popularišu na Internetu. To mogu da razumem. Zato sam malo "proguglao" nove nade domaće fotografske scene: slabo... Onda sam tražio neka (meni znana) imena uz koja bi moglo stajati "Profi", ili bar "budući profesionalni fotograf", i opet – malo, premalo. O amaterima da i ne govorimo... Da li je moguće da ogromna većina ne oseća potrebu, niti poima mogućnosti posedovanja sopstvenog veb-prostora?

Moja iskustva govore drugačije: svako ko se bavi nekom kreativnom aktivnošću ima veliku potrebu da njegovi radovi budu viđeni. Najveći talenti ostaće neprimećeni ako nemaju priliku da pokažu svoje radove širokom krugu ljudi. U

64. TEMA: LINIJE - XIA, "NO NAME"

61. TEMA: CRKVA - JOVANDEKA, "CRKVA"

65. TEMA: SIROMASTVO II - MOCA, "TRANSFER NOVCA"

66. TEMA: CRNO-BELA FOTOGRAFIJA - BEN AKIBA, "JAN I NJEGOVA NEVESTA"

POBEDNICI TEMA

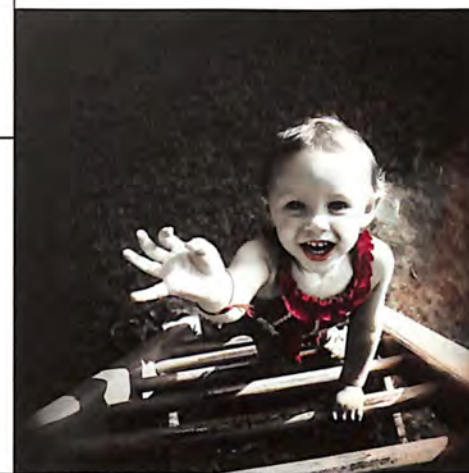
62. TEMA: APSTRAKCIJA - JUST, "APSTRAKT"

63. TEMA: SLOBODNA TEMA IV - SHIME, "KAUBOJ"

67. TEMA: PRIJATELJSTVO - BOCKY, "PRIJATELJI"

SLUCKY, "D"

LAZAR "KRUG"

stvari, bez ocene javnosti – vi i ne možete imati bilo kakvo realno mišljenje o kvalitetu svojih radova. Fotografi su napredovanjem Interneta dobili veliku prednost nad ostalim oblastima umetnosti. Kompozitoru ili vajarju danas je podjednako teško kao pre dvadeset godina. Fotografu je danas mnogo lakše: registruje se za nekoliko minuta na neki od stotina fotografskih sajtova i – izložba njegovih radova je otvorena. Uz malo "gugljanja" i istraživanja, svako može pronaći dobar fotografski sajt gde će imati priliku da se druži, posmatra tuđe i izlaže svoje radove, ali i da napreduje. Da li je učešće na Balkanphotocontestu sasvim dovoljna mera prikazivanja i popularisanja svog rada? Posle jednog perioda intenzivnog učešća na jednom (ili više) foto-foruma, portala ili foto-takmičenja, svaki autor oseća potrebu za prelaskom na "viši nivo". Obično je reč o želji da se "spoji ugodno i korisno", tj. da se pokuša ponešto i zaraditi od svog "uznapredovalog hobija". Tada autor obično shvati da nema svoj portfolio, a da bez njega izgleda apsolutno neozbiljno. I dok su nekada fotografi vukli sa sobom ogromne fascikle sa po bar sto fotografija, danas fotografi sa sobom "vuku" svežanj vizitkarti na kojima je vidno istaknuto: www.ja-fotograf.com.

Zašto naši autori (uglavnom) nemaju sreden portfolio? Ako ih pitate, dobićete jedan od

NABOLJE FOTOGRAFIJE IZ GALERIJA – SEPTEMBAR I OKTOBAR

WICKEDLADY, "2"

MR. WHITE, "DEEP VIEW II"

SVETISLAV, "SHADED"

LAZAR, "ONE WAY TICKET"

sledećih (netačnih) odgovora:
– nemam potrebe, još uvek sam amater;
– ne mogu trenutno to sebi priuštiti – ima tu dosta troškova;
– nisam stručan da to napravim, a niko mi to neće napraviti onako kako bih ja želeo;
– ako neko bude hteo da me angažuje kao fotografa, biće mu sasvim dovoljno da vidi moje radove na BPC-u, ili ću mu poslati elektronskom poštom nekoliko najboljih.
Svi ovi izgovori su (naravno) samo pokriće za nedostatak energije koju treba utrošiti u kiranje i postavljanje sajta. Cene veb-prostora i domena toliko su niske da nisu vredne pomena. A poznavanje programiranja i dizajna potpuno su nepotrebni – uvek možete angažovati proverenu ekipu da vam za malo para napravi standardni portfolio (naravno – ekstravagancija može biti skupa, ali pažnja treba ipak da bude okrenuta ka vašim fotografijama, a ne ka dizajnu sajta). Šteta koju možete sebi napraviti kada izgovorite: "Sajt? Ne, nemam sajt.", mnogo je veća od svih troškova koje ćete imati. U stvari, ako otvarate svoju prezentaciju, najveći trošak biće vam – nove vizitkarte!

Dakle: ne čekajte! Domen (naziv sajta) koji vam je upravo sada pao na pamet možda je pre tri sekunde zauzet...

D. STOJANOVIĆ

STIGMATA, "2"

UMBRA, "PREDOVECE NA IBRU"

Posetite: www.balkanphotocontest.com

DEAN ZULICH

© DEAN ZULICH, "DO KRAJA SVETA"

Dean Zulich je Sarajlija u Sijetlu (SAD), a našim čitaocima poznat je pod pseudonimom "nomad". Neke od "nomadovih" fotografija mogli ste videti u redovnim prikazima BPC-a

(Balkan Photo Contest), čiji je član još od njegovog pokretanja. Kreiranje neke druge stvarnosti moglo bi se okarakterisati kao osnovna crta Deanovih fotografija, dok je igra ono što ih

čini toliko živim i narativnim. Za specifičnu atmosferu zaslužna je i postprodukcija koja daje taj konačan – filmski izgled svim Deanovim fotografijama

Jednom prilikom Deanov profesor je rekao: "Ako se desi da kada pogledaš kroz tražilo fotoaparata vidiš poznatu sliku, nemoj se ni truditi da okidaš." Ova rečenica postaje osnovna filozofija Zulicheve fotografije. Očigledno je da su njegove fotografije promišljene i uverljive, s često daleko dubljim značenjem, nevidljivim "na prvi pogled". Kombinovanjem atipičnih rekvizita i pažljivo odabranih lokacija Dean Zulich (Dean Zulich) kreira atmosferu za svoje fotografije na način na koji to rade dizajneri setova za film. Činjenica da se Zulich samo nekoliko godina bavi fotografijom deluje neverovatno, ali dokazuje da iskustvo nije uvek presudno. Njegovi radovi dokaz su sposobnosti da pomera granice inovativnosti, a rezultat je delo koje govori o neverovatnom fotografskom putovanju.

© DEAN ZULICH, "CONTEST PRINT DESERT TRIO"

"Možeš li da odebereš svoju omiljenu konceptualnu fotografiju i objasniš nam njen kontekst?" Odabrao sam snimak u stilu Divljeg zapada pod naslovom "Do kraja sveta". Smatram ga svojim najuspešnijim radom. Ono što sam naučio jeste da kada staviš dobar objekat u dobar ambijent, kvalitetan rezultat dolazi spontano. U ovaj koncept uložio sam dosta vremena i truda. Sve je počelo od moje predašnje vizije koja je sadržala čoveka koji, vezan za noge, visi naglavačke. Verovali ili ne, često inspiraciju nalazim u scenskim rekvizitima i pozadinama. Zatim razmišljam i poigravam se s nekoliko ideja, dok mi je osnovni motiv polazna tačka. Za ovu fotografiju obišao sam nekoliko lokacija dok nisam pronašao pravu – Mission plaža u okviru rezervata Tulalip Indian, u Vašingtonu. Plaža je poznata i dostupna samo lokalnom stanovništvu. Skupio sam nekoliko potrebnih rekvizita (lobanja, crna haljina i slično) i sve se dešavalo na

© DEAN ZULICH, "MAY DAY MILE 3"

vrlo čudan način. Akumulator mi je eksplodirao pre nego što sam napravio ijedan snimak, tako da je kompletna rasveta momentalno postala neupotrebljiva. Nisam paničio. Stavio sam teleobjektiv na fotoapararat, odaljio se zagazivši u okean, kako bih postigao adekvatnu dubinsku oštrinu, i počeo snimanje. Prirodno svetlo bilo je izvanredno. Uglavnom, upravo zbog ovakvih situacija, snimanja započinem ili rano ujutru, ili planiram da traju čitav dan. Finalni produkt je rezultat uspešne saradnje sa jednim od mojih omiljenih modela. Ona je sama instinktivno podigla lobanju na lice baš u trenutku kada sam zamolio drugog modela da se okrene prema njoj. Obešeni model u pozadini takođe je potpuno svojevolumino obavio masivan lanac oko sebe, pa se na kraju sve fantastično uklopilo. Iskreno, nisam ni siguran koja je bila moja početna ideja, ali ovim rezultatom bio sam zadovoljan.

"Školovao si se na Institutu umetnosti u Sijetlu. Tvoji radovi izgledaju kao delo iskusnog individualca. Je li to tačno?"

Diplomirao sam 2007. godine na Odseku za komercijalnu fotografiju. Kompletan program završio sam

© DEAN ZULICH, "L.A. NOIR"

© DEAN ZULICH, "FAB FOUR"

za nešto više od dve godine. Skoro sve što znam naučio sam u školi. Kada sam počeo program, iskreno, nisam bio siguran ni kako se fotoapararat koristi. Sećam se da su moje prve fotografije iz laboratorije bile potpuno crne! Takođe se sećam da mi se plakalo kada sam video radove ostalih studenata. Nisam preterano iskusan kao fotograf, ali sam definitivno iskusna osoba. Moj boravak u ovoj zemlji, poslednjih deset godina, uzrokovan je krvavim sukobom u rodnoj zemlji – Bosni. Kao što sam jednom prilikom pomenuo, svojim fotografijama pokušavam da ukažem na svetsku istoriju dok gledam ka boljoj budućnosti. Činjenica da sam se apsolutno zaljubio u fotografiju neverovatno je ubrzala moje školovanje. Uživao sam u svakom segmentu svog obrazovanja i svakome bih preporučio isto. Kreativno okruženje takođe je igralo veliku ulogu u mom umetničkom razvoju.

"Šta je tvoj ultimativni cilj u fotografiji?"

Ovo je zaista odlično pitanje. Moja kompetitivna strana bi vam odgovorila – da budem najbolji. Ali šta se pod tim zapravo podrazume-

© DEAN ZULICH, "NO MORE WAR"

© DEAN ZULICH, "25"

© DEAN ZULICH, "HEATHER LAKE"

va? Moj glavni cilj jeste da vidim koliko daleko fotografija može da me odvede, i obrnuto.

"Kako pronalaziš modele i šminkere? Da li radiš uvek s istim ljudima?"

Veći deo radova na koje mislite deo su mog studentskog portfolija, ali i dalje "dižu buku" i obezbeđuju mi najrazličitije angažmane. Što se modela tiče, pošto definišem viziju scene, odmah i zamislim idealno lice za snimanje, tako da uglavnom jednostavno pridem osobi i predložim saradnju. Neko vreme sam radio kao "door-man", tako da sam se susretao s dosta ljudi. Bio sam iznenađen koliko su ljudi oduševljeni predlogom da saraduju na ovakvim projektima.

A što se tiče šminkera i stilista, za školske projekte mi taj aspekt i nije bio od presudnog značaja, pa sam tu obavezu često prepuštao samom modelu, s obzirom na to da sam već bio zadovoljan njihovim izgledom još kada sam ih birao. Danas, međutim, na modnim setovima uvek imam profesionalne stiliste i šminkere. Veoma mi je bitno da uspostavim dobru komunikaciju s timom kako bismo bili "na istoj talasnoj dužini" što se tiče stajlinga i ukupne atmosfere snimanja. Uglavnom pokušavam da ne ponavljam iste modele u različitim projektima, mada se dešavalo da mi pojedini modeli izuzetno odgovaraju, pa sam ih angažovao više puta. Ali, kao po pravilu, u tim slučajevima maksimalno sam se trudio da sakrijem ili izmenim njihov izgled

do granica prepoznatljivosti. Uvek se trudim da ne ponavljam iste stvari. To i jeste konstantan izazov u konceptualnoj fotografiji, naročito s najčešće vrlo ograničenim budžetom, što je slučaj s gotovo svim radovima iz mog portfolija. Ali to dokazuje da manjak finansija nikako ne može sprečiti fotografisanje originalnog koncepta, a pri tom i dobru zabavu.

"Koji vrstu fotografije najviše voliš i u kojim njenim aspektima (kompozicija, boja i sl.) najviše uživaš?"

Uživam u snažnim kompozicijama, mada možete primetiti da je i moje poštovanje boja neporecivo. Ali ono što zapravo najviše cenim jesu objekti koji se uz inteligentno raspoređivanje i organizovanje tehnički dobro fotografišu, pa ulivaju gledaocu strahopoštovanje i ostavljaju ih s mnogo pitanja. Ne bih da budem zlonameran ni u kom smislu, ali mislim da svako može da dokumentuje

dogadaje raznih vrsta i "uhvati" krucijalan trenutak: od ratova, do košarkaške utakmice. Naravno, neki su u tome bolji od drugih. Ono što genija izdvaja jeste posvećenost snimanju, delovanje u presudnom trenutku, kada fotografija ima smisla, a opet, ne poseduje nikakvu posebnu svrhu. Na kraju se ispostavi da mi, fotografi, u većini slučajeva samo pritisnemo okidač, a drugi odlučuju šta će se desiti pred fotoaparatom. Najviše uživam u aspektu u kom fotograf kotroliše mnogo više od osnovne postavke rasvete i samog trenutka fotografisanja.

"Koji umetnici su ti uzor?"

Salvador Dali, Van Gog (Van Gogh), Eni Libovic (Annie Lebowitz), Vivaldi, Nik Kejv (Nick Cave), Dejvid Linč (David Lynch) i moj otac.

"Da li se baviš i drugim oblastima umetnosti?"

Izuzetno uživam u muzici i često u njoj nalazim inspiraciju, iako zapravo ne sviram nijedan instrument. Mada, kratko vreme uzimao sam časove flamenko-gitare i planiram da ih ponovo pohađam u budućnosti. Ranije sam se dosta bavio i pisanjem. U idealnom planu, nadam se da ću svoja putovanja, što je moja druga strast, moći da upotpunim esejima i fotografijama. Pri tom, ne zanima me komercijalni pristup eseju, nego pre vrsta vizuelnog dnevnika koji ću rado podeliti sa drugima. Da, planiram da jednog dana napravim i film.

VIVIAN HUA, ZA MAGAZIN "REDEFINE"

© DEAN ZULICH, "END OF THE WORLDS COLOR"

BIOGRAFIJA

U Ameriku je došao krajem 1995. Da bi opstao, radio je sve: fizičke poslove, bio prodavac u robnim kućama, čak je držao i butik do 2003. Nakon toga zainteresovao se za fotografiju. Tada je dobio prvi digitalni "point and shoot" fotoaparat i veoma brzo apsolutno se "zaljubio" u fotografiju. U leto 2004. godine upisao je Institut umetnosti ("Art Institut") u Sijetlu – Smer komercijalne fotografije. U martu 2007. diplomirao je sa "honors" (posebna pohvala) i nagradom "Best portfolio of show". Godine 2008. uključen je u nacionalni "Art Institute Alumni Hall of Fame".

Danas, kao profesionalni fotograf bavi se modnom, reklamnom, putopisnom, pejzažnom fotografijom. Dean često ističe da uživa u svim aspektima fotografije i teško mu je da se odluči samo za jedan pravac. Trudi se da svakim danom poboljša kvalitet rada, idući u korak s novostima i trendovima u svetu profesionalne fotografije. Jedan od profesora u školi rekao mu je da se iz njegovih radova vidi da nije američki fotograf. Dean smatra da su sva iskustva, uključujući i ona iz rodnih krajeva, doprinela njegovoj viziji koja je bitan oslonac rada. Na njegovom sajtu, koji je realizovao u poslednjem semestru školovanja, jedan od najzapaženijih serijala nosi naziv "Concept", a izdvaja se i portfolio "The Shot" koji je fotografisao za televiziju VH1 – "Reality Show the Shot", u kojem je nedavno učestvovao. Deset fotografa živelo je zajedno u Los Anđelesu, i imali su priliku da fotografišu nezaboravne zadatke – od podvodne fotografije, do divljih životinja, dece, slavničnosti i supermodela. Dean je uspeo proći sve izazove, ali je izgubio u finalu.

SVA MOĆ BLICA

"No hidden catch, no strings attached, just freedom. Let's talk about freedom..." (Bez sakrivenih caka, bez prikačenih žica, samo sloboda. Hajde da pričamo o njoj...). Ovako idu stihovi pesme "Freelove" (Depeshe Mode) koju sam igrom slučaja slušao kada smo rešili da uradimo ovu priču o dobro znanom ali izgleda malo poznatom sistemu bežične kontrole bliceva nastalom odavno – još u vreme kada je film bio jedini medijum sposoban da sačuva sliku

Tehnika "otvorenog fleša" podrazumeva snimanje po mraku uz korišćenje fotoaparata na stativu čiji je zatvarač u položaju B i stoji otvoren onoliko koliko je potrebno da se svetlom blica "napuni" kadar. Ovu fotografiju snimio je Darko Stanimirović tokom izleta na Medvedniku koji je organizovao Valjevski foto-klub. Snimljena je u potpunom mraku i magli, ekspozicija je bila 30 s a s jednim blicem podešenim na 1/2 snage doblicavano je sa pet različitih pozicija. Korišćen je Nikon D200 i blic SB 27. Kod ovakvih snimanja veliku pomoć pružaju ozbiljniji flešmetri koji umeju da sabere višestruko bljeskanje. Ovo je važno zbog toga što dva bljeska ni izdaleka ne znače duplo više svetla na sceni, već je za to ponekad potrebno i više bljeskova – u zavisnosti od obojenosti i refleksije objekta i same scene.

Jedna od starih definicija blica jeste da predstavlja dodatno svetlo. U međuvremenu je tehnika uznapredovala u znatnoj meri pa je i upotreba vrednost ovih uređaja postala mnogo veća jer blicevi nisu više samo izvor dodatnog svetla već imaju i bezbroj drugih funkcija – čak pomažu i kod izoštravanja. Pojava TTL merenja bila je prva od nekoliko revolucija u dizajnu i inovacijama ovih uređaja. Ona je omogućila tačno merenje količine svetla koja stiže do ravni filma nakon bljeska. To je korisnicima pružilo laku kontrolu pri radu sa odbijenim a ne direktnim bljeskom, što je opet dovelo do velikih pomaka u kreativnoj upotrebi blica. Uz TTL bliceve pojavili su se i odgovarajući kablovi kojima je postignuta mogućnost pozicioniranja blica čak i iza objekta koji snimamo. Digitalizacija kompletne fotografske industrije pokrenula je dalji razvoj i nekako istovremeno različiti proizvođači foto opreme započinjaju kontruisanje svojih sistema

zasnovanih na novom uređaju po imenu komander. Nedugo potom i komander postaje sastavni deo ugrađenih bliceva i tako se nastavlja priča o usavršavanju blica, neophodne, ali zbog čestih grešaka koje se prilikom direktne upotrebe mogu dobiti na snimku, kontroverzne sprave. Mnogi fotografi izbegavaju i ne vole efekat blica ali moraju ipak priznati da postoji mnogo fotografija (koje izazivaju onaj čuveni "wow" uzdah) čija realizacija jednostavno nije moguća bez blica. I tako većina fotografske populacije živi u ubeđenju da poznaje sistem koji koristi ali koji model fotoaparata i koji blic mogu zajedno da rade i u kom režimu, da li je moguće koristiti samo namenske modele ili se mogu iskoristiti i neki drugi uređaji koji se još uvek motaju po fiokama, to baš i nije mnogo poznato. Kada počnete da koristite i što je još važnije otkrivete mogućnosti modernih sistema shvatite da su sposobni da urade posao skoro isto to-

liko dobro koliko to mogu, da ih tako nazovemo, niskobudžetni sistemi studijske rasvete. Ujedno vidite i da je moguće bezbroj najraznovrsnijih kombinacija bliceva koji ne moraju uvek biti istog proizvođača. Ono što je posebno zanimljivo uporediti jesu mogućnosti, mobilnost, cena i upotrebljivost na terenu. Upotreba samo bliceva daje zadovoljavajuće rezultate koji su pomalo sirovi - kao uostalom i svi rezultati dobijeni blicevima a bez upotrebe nekog od sistema za oblikovanje svetla pod kojima podrazumevamo sve vidove svetlosnih "bouncer" sistema kojima se svetlo preusmerava i u najvećoj mogućoj meri raspršuje. Tu spadaju i svi mogući kišobrani (srebrni, beli), soft boksovi i transparentne površine ili reflektujuće površine. Ipak, ono što je odmah moguće definisati kao prednost jesu cena i posebno veličina (dimenzije i težina) ovih uređaja u odnosu na njihovu veliku braću – studijske fleševe.

Možda će vam se učiniti da, na prvi pogled, nema mnogo proizvođača foto-opreme koji imaju ostavljenu mogućnost bežičnog komandovanja blicem ili blicevima ali to nije tako. Problem je samo u neobaveštenosti jer svaki od proizvođača ozbiljnijih D-SLR fotoaparata ima barem jednu od opcija u kojoj pomoću ugrađenog blica, nekog od ozbiljnijih bliceva koji može poslužiti kao komander ili specijalizovanog uređaja kao što je komander, može aktivirati jedan ili nekoliko bliceva. Nikon iTTL sistem verovatno je najpoznatiji prvenstveno po velikim upravljačkim mogućnostima koje dozvoljavaju korišćenje praktično neograničenog broja bliceva raspoređenog u tri grupe koje je moguće aktivirati preko tri kanala. Ono što je mnogo interesantnije jeste kontrola snage svake grupe tako da možete oblikovati svetlo onako kako to najviše odgovara datoj sceni. Zanimljive primere možete pronaći na adresi: www.stunningnikon.com. Još jedan način aktiviranja bliceva može biti iskorišćen u kreativne svrhe a to je upotreba uređaja za daljinsko okidanje ili opšte poznatih

Ivana je za snimanje ove fotografije namerno koristila program Mode uz osetljivost od ISO 400, ekspoziciju 1/320 s, i blendu f/20. Jačina bliceva podešena je na polovinu pune snage kako bi se dobio željeni efekat. Koristila je fotoaparat Nikon D300 i objektiv 16-85 mm, f/3,5-5,6 G VR. Korišćeni su blicevi SB 800 i SB 900. Scena fotografisanja snimljena je "krađom" bljeska jer je i fotoaparat kojim je scena snimljena podešen na isti kanal kao što je to uradila Ivana. Korišćena je bežična kontrola bliceva.

Na ovim fotografijama primarno je bilo uhvatiti pokret a različit odnos osvetljenosti modela i pozadine postignut je samo promenom blende. Otvaranjem blende veći uticaj na celokupnu osvetljenost ima ambijetalno svetlo a zatvaranjem dobijamo na dramatičnosti i većem kontrastu.

Ova scena snimljena je fotoaparatom Nikon D300 s objektivom 16-85 mm f/3,5-5,6G VR. Osetljivost je podešena na ISO 400, ekspozicija 1/320 s, blenda f/8 a jačina blica SB 800 korigovana je na 1/4 snage (-2/3 EV). Senke su kontrolisane srebrnom reflektujućom površinom.

Portret je snimljen fotoaparatom Nikon D3 i objektivom Mikro Nikkor 105 mm, f/2,8 D. Kontrola eksternog blica obavljena je SU 800 komanderom. Osetljivost ISO 200, blenda f/10, ekspozicija 1/200 s. Sve postavke su manuelne (režim rada fotoaparata, fokus) a Nikon SB 600 blic je maksimalnu snagu bljeska poslao kroz beli (probodni) kišobran čime je na lice dodato nežno raspršeno svetlo. Deo svetla vraćen je pomoću bele reflektujuće površine i kombinovan sa suncem u kontri. Vetar je autentičan!

Blic je montiran na "Hama" dodatak za kišobran koji je pričvršćen za malu kuglastu glavu. Oba dela daju mogućnost lakog pozicioniranja blica u odnosu na kišobran i kompletnog sistema – blica i kišobrana zajedno.

mogućnost kontrole značajna stavka i verovatno će prvo pitanje koje postavite biti: zašto bih ja kupovao sve to kada za te pare mogu kupiti fleš rasvetu? Najvažnija prednost jeste mobilnost. Tri blica možete ubaciti uz fotoaparat u malo veću torbu i poneti sa sobom recimo 36 baterija što opet nije previše teško a ni preskupo. Tako opremljeni možete fotografisati i na mestima gde je praktično nemoguće odneti fleš rasvetu (uz koju su vam neophodni i po masi ali i ceni, veoma teški generatori. Kada uporedite cene i mogućnosti mislim da vam neće biti teško da izvučete zaključak.

"trigera". Kao i ostali, ovi uređaji imaju ogroman raspon cena u skladu s kvalitetom i najvažnijom osobinom – dometom. Usamljen na vrhu liste ovih proizvoda stoji PocketWizard sistem s operativnim radijusom od 500 metara ali bez velikih problema možemo koristiti i "okidače" manje poznatih proizvođača koji imaju mnogo manji domet ali i veoma nisku i pristupačnu cenu pa možete kupiti više komada neophodnih prijemnika.

Da malo rastumačimo stvari. Ukoliko želite da iskoristite tri obična blica svaki od njih mora biti priključen na po jedan prijemnik dok je na fotoaparatu jedan predajnik. Ne zaboravite da sve prijemnike postavite na isti kanal jer u protivnom neće reagovati. Manjak prijemnika možemo rešiti upotrebom okidača s fotočelijom ili korišćenjem "Hama" višestrukog priključka i spajanja jednog prijemnika s maksimalno tri blica. Kada pričamo o ovakvim sistemima najvažnije pitanje jeste cena. Svakako da je nabavka nekoliko bliceva koji imaju

Postavka svetla s malo dramatičnijim efektom. Glavno svetlo daje blic SB 800 koji je postavljen nisko (montiran na monopod i naslonjen na zid), a lice s prednje strane dosvetljava blic SB 900 podešen na četvrtinu snage (-2/3 EV) i odbijen od reflektujuće površine koja se nalazila blizu izvora svetla. Nikon D300, 16–85 mm f/3,5–5,6 VR, ISO 400, blenda f/8, korišćen je bežični sistem kontrole bliceva.

Kako uz ovakvu vrstu rasvete nemamo pilot svetla (osim opcije Modeling light) u tu svrhu iskorišćeno je slabo bočno dnevno svetlo. Četvrtina snage blica SB 600 reflektovala se o unutrašnju stranu srebrnog fotografskog kišobrana, čime je u velikoj meri smanjena oštrina svetlosti koju blicevi obično daju. Ukoliko niste sigurni ili vam je potrebna brzina u radu možete postaviti TTL kontrolu i korigovati je pomoću +/- ručne korekcije ekspozicije. Fotoaparat Nikon D3, Mikro Nikkor 105 mm. Osetljivost ISO 400, ekspozicija 1/125 s i blenda f/5. Srebrna reflektujuća površina (zilberica) s desne strane rasvetljava senke koje bi bile pretamne zbog odsustva bilo kakvog drugog izvora svetla.

Iako upotreba TTL produžnog kabla predstavlja efikasan način odvajanja blica od kućišta fotoaparata prednosti bežične kontrole veoma se lako uoče pri makro fotografisanju. Kabl predstavlja problem u radu jer je potrebno neprekidno voditi računa o tome da li se klati i hoće li uplašiti životinju koju snimate. Bez njega pozicioniranje blica veoma je lako i moguće ga je provući kroz žbunje ili travu bez zapinjanja o grane i šiblje. Snimak biljne vaši (vidite detalj) urađen je Nikon D3 fotoaparatom, objektivom Mikro Nikkor 105 mm i kombinacijom bliceva SB-R200 (montiranih na objektiv) i blica SB 600 na koji je lepljivom trakom pričvršćen Diffusion Dome dodatak.

Kombinacijom blica SB600 (na polovini pune snage) i srebrnog kišobrana postignuta je umereno difuzna svetlost. Model automobila postavljen je na parče srebrnog juvudura a list običnog papira (s desne strane) blago rasvetljava senke. Snimljeno fotoaparatom Nikon D3 i objektivom Micro Nikkor 105 mm, f/2,8D. Ekspozicija 1/200s, blenda f/16 uz osetljivost od ISO 200.

Kada nema neko zakazano snimanje fotoreporter Imre Szabó u džepu svoje jakne nosi kompaktni fotoaparat "Lumix". Kako bi eliminisao neugodnosti koje daje mali ugrađen blic napravio mu je poseban "povez" kojim ga prekrije ali tako da mali deo bljeska ipak prođe. Taj bljesak je dovoljan da aktivira Vivitar DF 200 blic koji je poseban po tome što um da prepozna glavni bljesak ugrađenog blica tako da ga neće aktivirati predbljeskovi koje je nemoguće isključiti. Dodatnu udobnost u radu pruža i ručno izrađena reflektujuća površina koja može da se postavi i na užu stranu blica.

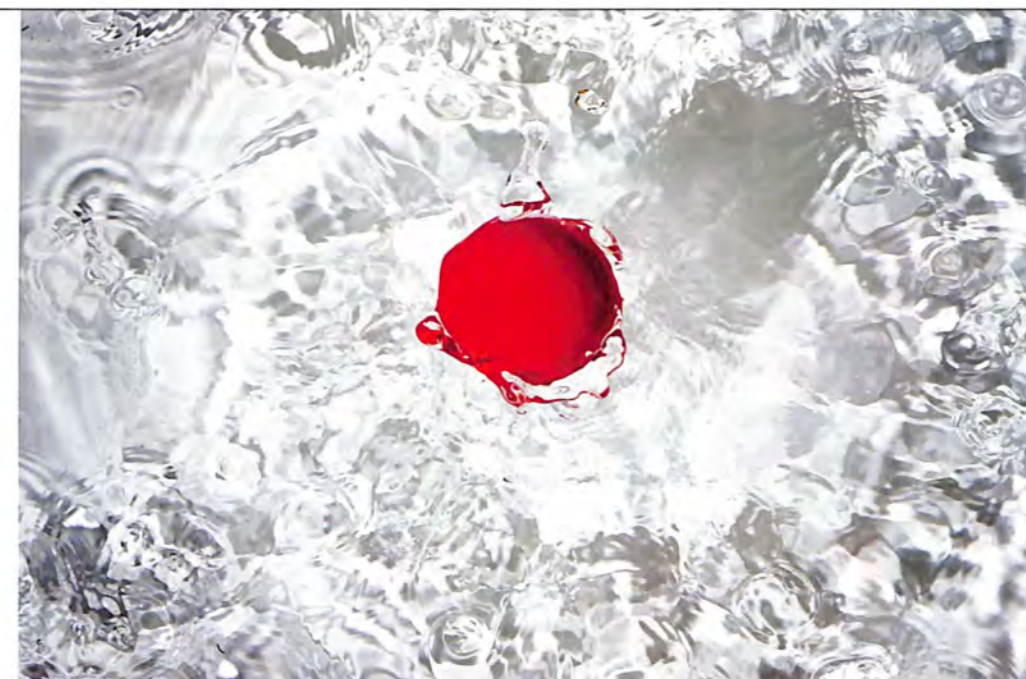
Za portret flautistkinje Nataše Perazić na krovu zgrade Darko Stanimirović je koristio samo jedan blic iz donjeg raskrsta što znači da je bio postavljen skoro na zemlji. Korišćen je Nikon D200 čijim ugrađenim blicem je aktiviran blic SB27 povezan sa foto ćelijom.

■ KAKO "ZALEDITI" POKRET

Pokazaćemo vam kako se ovi sistemi mogu koristiti za snimanje ultrabrzih fotografija što vam može poslužiti kao dobra zabava kada vam vreme ne dozvoljava da fotografirate napulju (mada stvarno ne znamo koje je to vreme po kojem se ne može fotografisati).

Lokacija je veoma pristupačna jer je u pitanju obična kada. Rasvetu čini samo jedan Nikon Speedlight SB 600 blic na koji je montiran Diffusion Dome dodatak (može se montirati a predviđen je za blic SB 800). Blic je veoma pažljivo zaštićen od prodora vode (nalazi se u plastičnoj kutiji koju možete kupiti u svakoj radnji s plastičnim sudovima i raznim dodacima za kuću), kako bi eliminisali opasnost od polivanja ili upadanja u nju. Da bih dobio svetlo koje nisko i sa strane osvetljava objekte i podignutu vodu blic je umotan u dve provereno vodonepropusne kese (kako bi bili sigurni da kesa ne propušta jednostavno pokušajte da je naduvate) između kojih je za svaki slučaj parče krpe namenjeno sprečavanju prodora vode dalje od prvog sloja. Blic je postavljen na dovoljno veliko parče stiropora (30 x 30 cm) kako bih sprečio prevrtanje i naravno postavljen je u wireles mode a kao komander koristio sam SU 800. Važno je napomenuti da kod ovakvog

fotografisanja postavka svih kontrola mora biti ručna (položaj M) što se postiže snimanjem nekoliko probnih fotografija, pažljivo se proveriti da li je fokus na potrebnom mestu (autofokus isključiti) i zabava može da počne. Iako je Nikon D3 koji koristim "splash proof", to jest otporan na kapljice vode koje padaju na njega (spadam u onu grupu "vodonepropusnih" fotografa koji jedva čekaju kišu), nije naodmet zaštititi ga. Ja koristim posebnu zaštitu koja se zove "Rain Sleeve" i proizvodi je kompanija

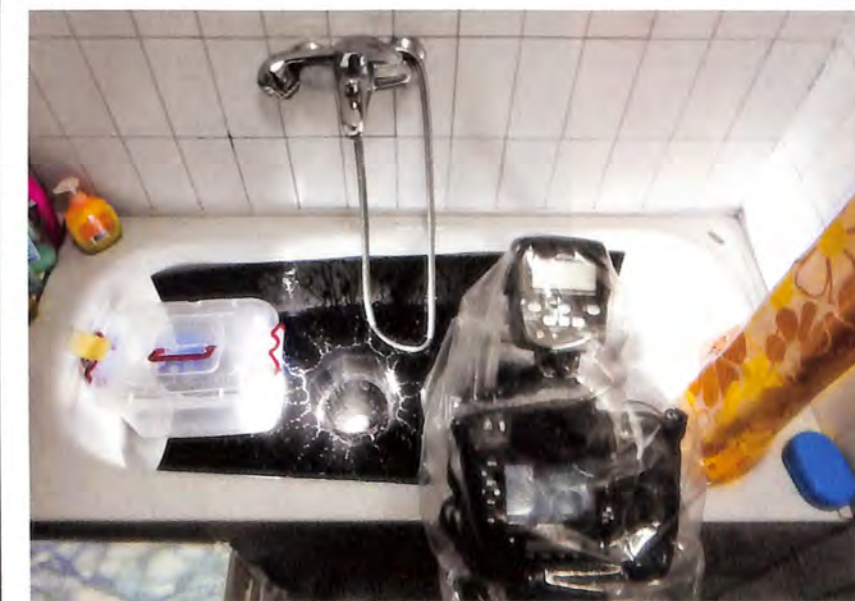
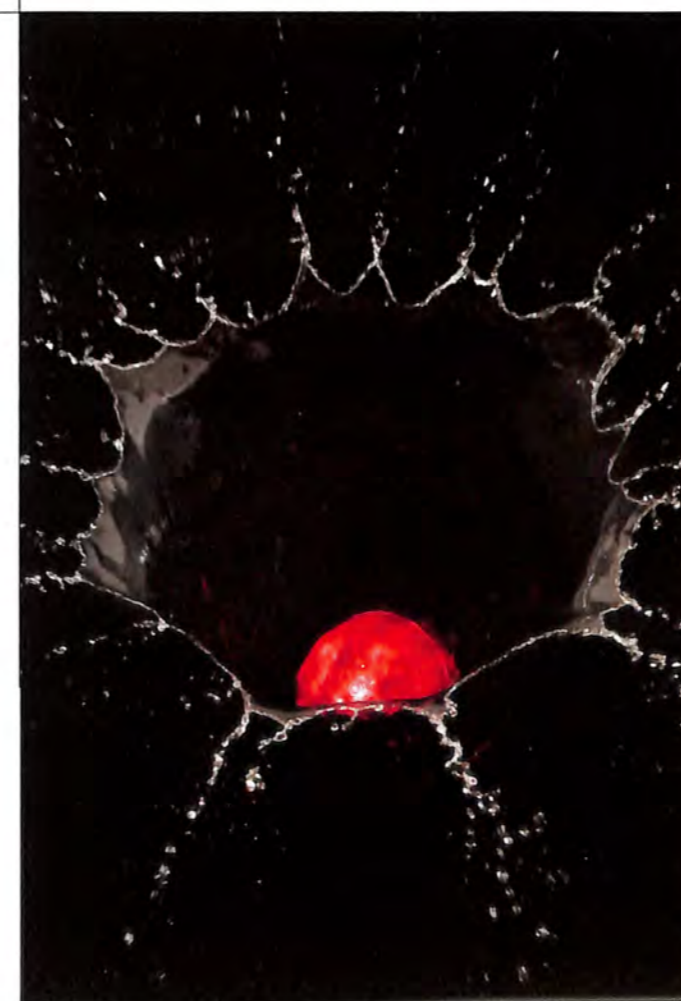
Optech USA i ta pvc navlaka potpuno štiti fotoaparat. Naravno da je na objektivu UV filter a što se tiče fotografije preporuka je da obučete nešto što može da se kvasi jer ćete sigurno biti mokri. Fotografisanje je u potpunosti zasnovano na refleksu ali videćete da se veoma brzo naviknete na interval neophodan da pritisnete okidač u trenutku kada objekat udara u površinu vode ili delimično tone u nju. Priča se odnosi na fotografiju sa belom pozadinom a mislim da će vas zanimati kako je snimljena ona sa crnom pozadinom iz koje pršti voda. Iako izgleda da je takav efekat teško postići (nije mi padalo na pamet da prefabriku kadu) princip je veoma jednostavan – dno pokriva mat crna juvidur plastična tabla veličine 100 x 70 cm koja je savijena i bez ikakvih posebnih držača stoji pod vodom. Postoje i posebni sistemi bežičnog okidanja fotoaparata koji su mnogo precizniji od naših refleksa i reaguju na prolazak nekog objekta između davača i senzora ali sve je to jedna veoma posebna priča koja će biti obrađena pod posebnom temom o ultrabrzom fotografisanju i radnim imenom "Zaustavljeni u pokretu".

MILAN ŽIVKOVIĆ

Ukoliko nemate stalnog asistenta koji će ići za vama i pozicionirati bliceve (a sami sigurno nećete nositi nekoliko stativa) dobro će vam doći neki od sistema za kačenje nosača na različitim mestima. Prva ilustracija prikazuje Manfrotto stezaljku kojom je moguće okačiti i mnogo teže predmete (do 15 kg) nego što je to blic. Na spigot je navijena mala kuglasta glava (sa starog Cullman stativa ali može i bilo koja druga) a na nju Hama adapter za studijski kišobran. Postavljenje blica na ravnu površinu (druga fotografija) najlakše je izvesti malim stativima čija je cena zanemarljiva. Trećom fotografijom predstavljena je ekonomična varijanta – studijska štipaljka sa ugrađenim spigotom. Iako je štipaljka namenjena pridržavanju lakših stvari dovoljno je jaka da nosi težinu blica, glave i adaptera.

Ukoliko nabavite neki od bliceva koji nemaju mogućnost direktnog okidanja pored servo foto-ćelija možemo koristiti okidače (trigger) na koje se blic može priključiti preko stopice ili kablom preko PC konektora (četvrta fotografija). Poslednja fotografija ilustruje mogućnost korišćenja TTL kabla. U ovom slučaju reč je o kablu SC-29 koji ima ugrađen i AF iluminator.

Usavršenu varijantu zaštite blica predstavlja prozirna plastična kutija za zamrzivač koja je vodonepropusna i pluta. Poklopac olakšava eventualna podešavanja. Kako ne bi "bežala" po kadi prikačena je za ivicu parčetom široke lepljive trake.

Za ovaj snimak asistenciju su pružile kolege iz produkcijskog tima. Jedan od njih je držao blic bočno od modela, čime je portret dramatično osvetljen, a prvi plan je dobio kontra-svetlo. Glavno svetlo je mekše, jer je drugi "asistent" držao blic na metar i po iza pozicije fotografa i gotovo upravno na modela.

Branko Stojanović je za ovu fotografiju (snimljenu za magazin *Moja kosa*) koristio aparat Nikon D80 i objektiv 28-70 f/2.8, uz tri blica. Gornje svetlo, kojim je postigao sjaj kose, daje blic na punoj snazi, dok je jačina druga dva blica smanjena: levi je pozicioniran tako da se njegov bljesak odbija o zilver postavljen bočno od portreta, a treći je, na polovini pune snage, iskoristio za rasvetljivanje pozadine. Osetljivost je odredio na ISO 100, ekspoziciju na 1/200 s, a otvor blende f/9.

Bliceve kao dopunski izvor svetla prilikom snimanja ilustracija za reviju SAT koristi i Mladen Alvirović. Stalno prisutan manjak vremena, kako sam kaže, nadoknađuje trenutnom inspiracijom i pronalaskom lokacije dovoljno atraktivne za snimak. Ovu fotografiju snimio je kako bi odjednom istakao eleganciju bočne linije automobila i agresivnost prednje maske. Automobil je zato postavljen ispod nadvožnjaka kako bi postojeće dnevno svetlo stiglo sa strane. Kako na tom mestu nema previše svetla a na objektivu se nalazio i polarizacioni filter zadužen za kontrolu refleksa korišćene su duge ekspozicije i fotoaparat je bio postavljen na stativ. Jedan od bliceva koji je ujedno bio i komander spojen je sa fotoaparatom TTL kablom i usmeren je pravo na masku a drugim blicem koji je asistent držao u visini svojih grudi dodato je svetlo na prednji kraj automobila. Refleks sa karoserije koji se vidi na asfaltu dodatno ističe automobil.

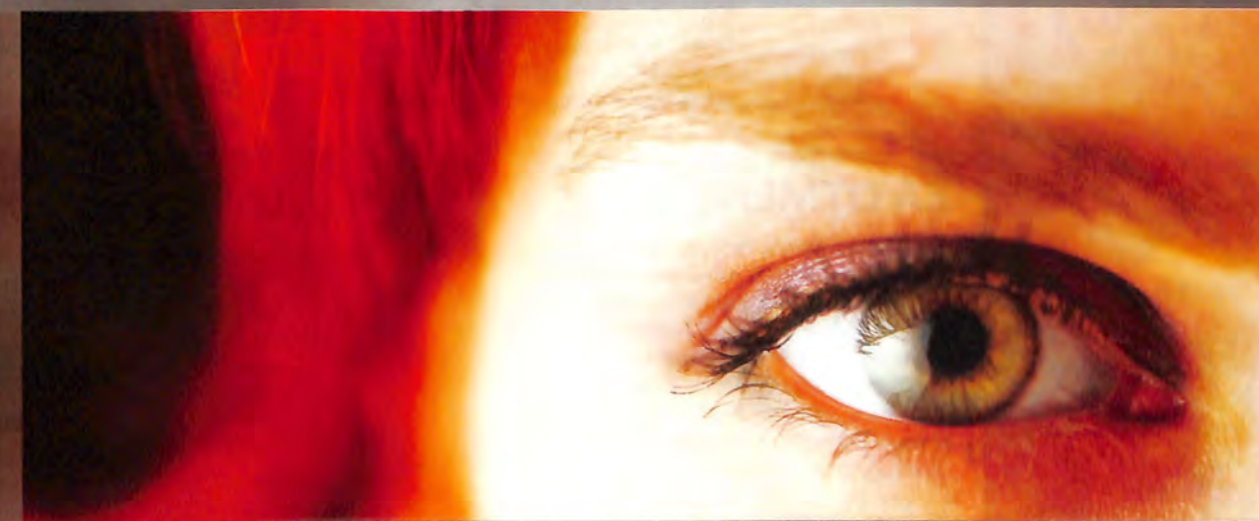

Pristup kontrolama za korišćenje bežičnih kontrola različito je rešen i zavisi od proizvođača. Kod Canona je obavezna upotreba jednog blica ili komandera i sva podešavanja se obavljaju na blicu. Primer na blicu Canon Speedlight 580 EXII. Kod Nikona se ugrađeni blic putem menija prebacuje u komander mode i tada su moguća podešavanja snage i željenog načina rada. Na sličan način obavljaju se podešavanja i na komanderu SU-800.

Proizvođač	Canon	Nikon	Olympus	Pentax	Sony
Komander mod pomoću ugrađenog blica Da/Ne	Sami fotoaparati nemaju mogućnost komandovanja. Obavezna je nabavka komandera ST-E2 ili blica 580 EX/EXII kao mastera	Ugrađeni blic na D70, D70s, D80, D90, D200, D300 radi kao komander. Ostali moraju koristiti blic SB800, SB900 ili komander SU-800	Ugrađeni blic na E-3, E-30, E-420 i E-520 ima mogućnosti komandera. Ostali modeli nemaju bežičnu kontrolu	Modeli Pentax K200D i model k20D. Korisnici ostalih modela moraju kupiti blic AF 540FGZ kao master	Svi Sony Alfa fotoaparati imaju mogućnost komander moda
Blicevi koji se mogu daljinski kontrolisati	580 EX/EXII, 430 EX/EXII, Macro Ring Lite MR-14 EX, Macro Twin Lite MT-24 EX	SB 600, SB 800, SB 900 i Macro SB-R200	FL - 50R, FL-36R	AF 360FGZ, AF 540FGZ	F58AM, F56AM, F42AM

Konkurs za najbolju fotografiju na temu PRAKSA NA DELU

Autor fotografije: Nyers Lehel

Nagradni foto-konkurs „Praksa na delu“, koji su ove godine uspešno organizovali Epson i časopis „ReFoto“ uz podršku kompanije BS Procesor završava se sa ovim decembarskim izdanjem. Prvih dvanaest najboljih fotografija biće nagrađene vrednim Epson štampačima, gde su za prva tri mesta obezbeđeni Epson Stylus Photo RX585, Epson Stylus Photo 1400 i Epson Stylus Perfection V200 Photo, dok su za ostale predviđene utešne nagrade u vidu štampača Epson Stylus Photo R285. Svi ljubitelji fotografije, imaju priliku da pogledaju izbor od tridesetak najboljih fotografija sa konkursa „Praksa na delu“ u galeriji „O3ONE“, od 10. do 13. decembra 2008. godine. Izveštaj sa izložbe i dodele nagrada biće objavljen u januarskom izdanju časopisa „ReFoto“.

EPSON
EXCEED YOUR VISION

ReFoto

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

PRIREĐIO: IMRE SZABÓ

Olympus MIRAN D-SLR

Početkom novembra, tek nekoliko nedelja posle Fotokine, a u iščekivanju najavljenog digitalnog fotoaparata s izmenljivom optikom i senzorom mikročetvorotreciškog formata koji će, kako kažu, moći da stane u džep od košulje, "Olympus" je predstavio svoj najnoviji model refleksnog digitalnog fotoaparata – Olympus E30. To je fotoaparat sa četvorotreciškim Live MOS senzorom od 12,3 miliona piksela, sa stabilizatorom slike koji umiruje sliku do vrednosti od čak pet blendi, pokretnim displejom na poledini izrađenim u Hyper Crystal II LCD tehnologiji dijagonale 6,9 cm i s čitavim nizom digitalnih filtera u sebi s kojima se već tokom fotografisanja mogu proizvesti mnogi efekti na fotografiji kao što su: pop-art efekat, mekocrtič, izbleđivanje ili zatamnjenje boja, dodavanje zrna na fotografiji nalik na zrno od kolor ili crno-belog negativna. Neki od filtera koriste se za dobijanje efekta "kamere obscure" ili "pinhole" fotoaparata, koji su veoma moderni u poslednje vreme, naročito preko okeana. Ovaj fotoaparat će se u prodaji naći polovinom januara iduće godine i to po predviđenoj ceni od 1.349 evra. Uz njega predstavljen je i nov zum objektiv Zuiko Digital 14-54 mm f/2,8-3,5 II koji prati brzinu autofokusa ovog fotoaparata. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.olympus.rs.

Mamiya MAMIYA DL28

U prošlom broju predstavili smo vam "šarenu klasiku" iz "Mamiye", a sada je na tržištu i najnoviji sistem srednjeformatnog digitalnog fotoaparata, Mamiya DL28, koji je zasnovan na kućištu 645AFD III ovog proizvođača, ali na kojem se sada koriste Aptus-II 6 digitalna leđa koja proizvodi "Leaf". U nazivu se već vidi da ta leđa imaju 28 miliona piksela, a slika se može zapisivati i u šesnaestobitnom modu, dok se osetljivost kreće između ISO 50 i 800. Cena se za sada zna samo za američko tržište i ona je za dolar manja od 15.000, a

na tržištu će se pojaviti u drugoj polovini novembra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.mamiya.com.

Kaiser MONOPOD

Da li će neko ovaj "Kaiser" proizvod nazvati monopodom ili produžetkom ruke za fotografisanje sebe, zavisiće samo od onoga ko ga ima i za šta ga koristi. Kaiser Quick Pod jeste jednonogi stativ ili monopod koji se izvlači do 135 cm, a u sklopljenom položaju dugačak je 45 cm, dok je glava stativa prilagođena i onima koji vole

da fotografišu sebe ispred nekog motiva, pa monopod koriste kao produžetak ruke koja drži fotoaparat. Za njih on se isporučuje zajedno s jastučićem s gelom koji

će sprečiti klizanje stativa naslonjenog na telo. Ovaj monopod izrađen je od polikarbonata i mase je svega 250 grama, a preporučena cena za njega je 54,99 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.kaiser-fototechnik.de.

Canon SA 50 MEGAPIKSELA?

Da trka za milionima piksela nije prestala dokazuje najnovija publikacija "Canon" koja se može preuzeti s internet-adrese: www.canon.com/technology/pdf/tech2008e.pdf, gde se prikazuju pravci razvoja

u svim oblastima proizvodnje u "Canonu". Za fotografe svakako je najinteresantnije poglavlje o APS H-CMOS senzoru najnovije generacije sa 50 miliona piksela i o novom autofokusu koji analizira motiv.

ZA OTMENE

Onima koji se često pojavljuju na mestima gde je važno biti viđen i zapažen "Olympus" je ponudio svoj model kompaktnog digitalnog fotoaparata iz Mju serije, Mju 1040 Crystal, koji na sebi ima 98 "Svarovski" (Swarovski) kristalizovanih elemenata i koji će se proizvesti u ograničenom broju. Znači, uz prelepu večernju haljinu, cipele s visokim potpeticama za odlazak crvenom stazom u balsku dvoranu, vrlo lepo pristajanje i ovaj maleni fotoaparat sa senzorom od 10 miliona piksela, displejom od 2,7 inča i trostrukim zum objektivom ekv. 38 - 114 mm, koji pored slot-a za xD memorijske kartice ima i mesto za SD karticu. Jedino što će "elitu" koja poželi da ima ovaj fotoaparat moći da iznervira jeste izuzetno prihvatljiva cena kojom neće moći da se hvališe, a ona je svega 219 evra. Detaljnije: www.olympus.rs.

Laki projektori

I projektori postaju sve kvalitetniji, ali i lakši. Ovi iz InFocus serije 1100 mase su svega 1,25 kg, a daju veoma briljantnu i vernu reprodukciju boja na projekciji, a s računarnom se povezuju preko USB porta. Model 1.100 ima 1.024 x 768 XGA rezoluciju i 2.100 lumena, a model 1.102 WXGA rezoluciju 1.280 x 800 i 2.200 lumena. Cena im je 1.030, odnosno 1.040 evra, a detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.hsm.co.yu.

Epson ŠTAMPAČ S KALIBRATOROM

"Epson" je zajedno s čuvenom firmom za proizvodnju kalibratora "X-Rite" izneo na tržište štampač Epson Stylus Photo R2880 koji će odgovarati i onim najzahtevnijim fotografima i dizajnerima jer se isporučuje zajedno s kalibratorom X-Rite Eye One Display 2, pomoću kojeg se može kalibrirati i monitor računara, a i sâm štampač. Ovaj štampač A3+ formata već je proglašen najboljim fotoštampačem, i u kompletu trebalo bi da se prodaje za 899 evra, što je za 150 evra manje nego kada bi se oba proizvoda kupovala posebno. Uz štampač predstavljena su i nova Epson Ultrachrome K3 Vivid magenta mastila sa tri gradacije sive za još precizniju reprodukciju sivih tonova kod crno-belih fotografija. Može da štampa na Fine Art papirima, papiru iz rolne, ali i kartonima do 1,3 mm debljine. Detaljnije informacije potražite na: www.epson.com ili www.bsprocessor.co.yu.

BRZ SKENER ZA FOTOGRAFE

"Epson" je napravio za sada najbrži skener za skeniranje fotografija, dokumenata i negativata i predstavio ga je u dve varijante: kao Epson Perfection V300 Photo i V30 modele, kojima je preporučena cena 109, odnosno 89 evra. Razlika među njima je u tome što prvi ima i dodatak za skeniranje negativata i to za traku od šest snimaka lajka formata ili četiri uramljena dijazitiva koji se skeniraju rezolucijom do 4.800 dpi. U radnjama bi trebalo da se pojave pred kraj novembra, a detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.epson.com ili www.bsprocessor.co.yu.

Novoflex PANORAMSKI POMOĆNIK

U eri digitalne fotografije dosta je olakšano fotografisanje panorama ili, bolje rečeno, fotografija od kojih će se kasnije sastaviti panorama. I mnogi naši fotografi već su to radili, ali ručicu pomoću koje su fotoaparat postavljali na pravo mesto na glavi stativa, tj. u "nodalnu" tačku, pravili su uglavnom sami, što zbog toga što su originalne izuzetno skupe, ili što se teško dolazi do njih. Sada je nemački "Novoflex" s Panorama VR-System 6/8 na putu da pomogne "panoramistima". Mada je njegova cena 549 evra, ovaj sistem osmišljen je tako da se na njemu mogu koristiti i objektivni s veoma širokim uglom, pa čak i "riblje oko" pa se tako puna sferna panorama od 360 x 180 stepeni može sastaviti od svega tri do osam snimaka. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.novoflex.de.

Hama PUNJAČ

Po Marfijevom zakonu, neki će se uređaj isprazniti baš onda kada to najmanje očekujete i kada pored sebe nemate niti mogućnost da se priključite na struju iz električne mreže ili, što je još češći slučaj, niste poneli odgovarajući punjač sa sobom, a u blizini nema ni računara da biste ga preko njega dopunili. Za to se pobrinula "Hama" sa svojim najnovijim Delta Plus punjačem AA i AAA baterija, koji u sebi ima zaštitu od pregrevanja, tajmer za isključivanje ako ga zaboravite u štekeru, upozorenje kada jedna od baterija nije više ispravna i ono najvažnije, mesto za priključivanje USB uređaja. Tako će vaš uređaj dobijati struju bilo iz štekera preko ispravljača punjača, ili ako za to ne postoji mogućnost, iz baterija koje se nalaze u punjaču. Preporučena cena ovog punjača koji se može koristiti i u automobilu preko mesta za upaljač je 39,99 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.hama.de ili www.repromarket.co.yu.

Jobo OGLEDALCE, OGLEDALCE...

"Jobo" se već godinama posvetio istraživanju na polju proizvodnje digitalnih foto-ramova. U prošlom broju pisali smo o jednom džepnom, a sada ćemo opisati nov prizvod koji je takođe predstavljen na Fotokini, a to je Jobo Mirage L digitalni foto-ram dijagonale 38,1 cm, koji kada je ugašen služi kao ogledalo. Tako će korisnici moći da dok se ogledaju u njemu, a kada pritisnu dugme na daljinskom upravljaču vide, bilo svoju ulepšanu fotografiju, bilo pak fotografiju neke drage osobe ili predela koga se rado sećaju, umesto sebe (daljinski upravljač isporučuje se uz njega). Napaja se iz interne memorije od 1 gigabajta ili s memorijske kartice (SD; CF; MMC; MS; MS Pro ili xD). Cena ovog "čarobnog ogledalca" je 359 evra, a detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.jobo.com.

Casio MOBILNI

Po ugledu na sve agresivniji nastup "Soni Ericssona" na tržištu mobilnih telefona koji u sebi imaju i fotoaparat sa senzorom sve veće rezolucije, i "Casio" je izbio na tržište prvi mobilni telefon na preklap, koji u sebi ima senzor od osam miliona piksela, fiksni objektiv ekv. 28 mm i displej dijagonale 3,1 inča sa čak 26 miliona boja. Ovaj telefon prodavace se u početku, samo na japanskom tržištu, pa još nismo bili u mogućnosti da mu saznamo cenu, a detaljnije informacije mogu se pronaći na www.casio.co.jp.

BORIS BJELICA

CANON EOS 50D

Fotoaparati koji se skoro i ne razlikuju po izgledu od svog prethodnika, ali donosi mnogo novina, pre svega veću rezoluciju CMOS senzora od 15,1 miliona piksela. "Canon" sada ima mnogo veću i ozbiljniju konkurenciju, a gde se trenutno nalazi nov EOS 50D i šta nudi, možete pročitati u nastavku našeg testa

Mnogo više piksela

Pojavio se godinu dana nakon modela EOS 40D i ovo je sedmi "Canonov" D-SLR fotoaparati u veoma popularnoj srednjoj klasi koja je zbog pristupačne cene, kvaliteta izrade i nekih profesionalnih mogućnosti uvek bila primamljiva naprednim amaterima, a rado su ga koristili i profesionalci, pogotovo kod nas gde se manje zarađuje od fotografije. Glavna novina jeste povećana rezolucija CMOS senzora za čak 50 odsto i ona iznosi 15,1 milion piksela. Da bi povećan broj piksela mogao da stane na istu površinu senzora, a da pri tome ne bude umanjena kvaliteta snimljenih fotografija, "Canon" je redizajnirao CMOS senzor tako što nije puno

manjivao fotoosetljivi element, već je smanjio nekoristan prostor između piksela. Izbor osjetljivosti moguć je od ISO 100 do 3.200 s proširenjem do ISO 12.800, a šum s višim osjetljivostima sada je moguće kontrolisati sa tri različita stepena.

SLIČNOST S PRETHODNIKOM: Ako ga uporedimo s Canonom EOS 40D, razlike u izgledu, konstrukciji i načinu rukovanja skoro da i nema. One se uglavnom odnose na detalje kao što je srebrni točak za izbor ekspozicijskih režima rada, a neka dugmad dobila su dodatne funkcije. Teo je robustno, ima dobru oblikovan rukohvat i komforno leži u ruci. Upravljački meni isti je kao i

kod modela EOS 40D i, radi lakšeg pretraživanja i podešavanja, grupisan je po stranama. Tražilo je svetlo i daje jasnu i svetlu sliku, a displej u tražilu, pored ostalih informacija, pokazuje i izabranu ISO osjetljivost. Podatke o postavljenim elementima za fotografisanje možete videti i na velikom displeju pritiskom na dugme "INFO", a novo je da pritiskom na džojstik aktivirate mogućnost da sa njim možete "šetati" po podacima na displeju i bez ulaska u meni postavljati željene parametre koji su prikazani.

UNAPREĐENE MOGUĆNOSTI: Ovo je prvi "Canonov" D-SLR fotoaparati sa četvrtom generacijom DIGIC procesora koji je dovoljno brz da se

nosi s ovako velikom rezolucijom i omogućava četnaestobitnu konverziju. Moguće je snimati brzinom od 6,3 snimka u sekundi, i to neograničen broj snimaka u JPEG formatu ako se koristi UDMA kompatibilna CF memorijska kartica, kao što je, na primer, SanDisk Extreme IV ili, 15 fotografija u RAW formatu. Spreman je za rad za samo 0,15 s, a kašnjenje okidača iznosi 0,059 s. Brzina zapisa fotografija takođe je impresivna za njegovu rezoluciju, i za one snimljene u JPEG formatu iznosi 0,8 s, a za RAW format je 1,2 s. Automatski možete postaviti ISO osjetljivosti u opsegu od ISO 100 do ISO 1.600, ali ne možete definisati minimalnu brzinu zatvarača i opseg.

Autofokus ima isti broj polja i romboidni raspored kao 40D, sa devet krstasto orijentisanih polja s objektivima svetlosne jačine do f/5,6, a kada se koriste svetlosno jači objektiv od f/2,8, centralni senzor ima dva puta višu osjetljivost i brzinu nego ostala polja. Tokom testa autofokusni sistem u praksi nije pokazao nijednu manu, brzo je reagovao i precizan je. Kada su svetlosni uslovi loši, kao pomoćno svetlo za izoštravanje koristi stroboskop ugrađenog blica koji se mora prethodno podići, a u automatski i u nekim programima sa scenama on se automatski aktivira. Bilo bi bolje da ima poseban AF osvetljivač. Moguća je i fina kalibracija autofokusa prema telu ili objektivu. Sada već standardna mogućnost koju "Canon" nudi kod svojih D-SLR fotoaparata, sistem za automatsko čišćenje prašine, unapređen je tako što površina

low-pass filtera ima nov premaz. To treba da doprinese da se prašina manje zadržava i da može lakše da spadne kada se aktiviraju vibracije visoke frekvencije koje otklanjaju prašinu s površine low-pass filtera. Kada je aktivna opcija čišćenja, svaki put kada isključite ili uključite fotoaparati na displeju se pojavljuje animacija koja nam govori da je ovaj sistem aktivan. Korisna mogućnost koja može olakšati kadriranje u nekim situacijama jeste živi prikaz slike na displeju. Kada se aktivira, podiže se ogledalo i na displeju se vidi 100 odsto prikaz kadra sa simulacijom korekcije ekspozicije, prikaza histograma i pomoćnih vertikalnih i horizontalnih linija koje olakšavaju kadriranje. Živi prikaz slike može da se uveća pet ili deset puta radi kontrole oštine, a izoštravanje se obavlja ručno ili pritiskom na AF-ON dugme.

Sada postoje dva automatska režima izoštravanja kod živog prikaza slike, a to su: klasičan način kada se spušta ogledalo da bi bio dostupan AF senzor za izoštravanje i nov sistem sličan onome koji imaju i kompaktni digitalni fotoaparati, a zasnovan je na detekciji kontrasta. Ovo izoštravanje jednostavnije je jer nema potrebe da se ogledalo spusti u donji položaj i odmah se vide efekti rada autofokusa. Moguće je izoštravanje u svakoj tački kadra pomeranjem autofokusnog polja, ili s prioritonom na lice. Ovakav način sporiji je nego kada gledamo kroz tražilo i nije baš pogodan za brzo reagovanje i fotografisanje. Pohvalno je što postoje i dva režima rada koja za tiši rad kada se koristi živi prikaz slike.

U susret jubilarnom broju...

Denova 2008:
Brodovi na kilometre

Garminov auto-pilot
na Dunavu

Saveti:
kako izabrati i kupiti
polovnu jedrilicu

Alligator:
Jesenja trilogija

Zadržao je dugme za direktnu štampu koje je, po meni, višak, ali je dobro što ono sada ima i ulogu aktiviranja živog prikaza slike

Pored klasičnog video-izlaza ima i HDMI video-izlaz za prikaz slike na televizorima velike rezolucije, koji će omogućiti visokokvalitetne prezentacije snimljenih fotografija

Dok se modelu EOS 40D zameralo na kvalitetu displeja, to je kod novog EOS 50D ispravljeno. Displej s dijagonalom od tri inča ima sada rezoluciju 920.000 piksela, što je oko četiri puta više nego što je imao njegov prethodnik. Displej daje realnu reprodukciju boja i veoma oštar prikaz snimljenih fotografija čak i kada ga gledamo pod uglom. To nam omogućava da pregledamo snimljene fotografije s uživanjem, a omogućava i jednostavnije podešavanje tih parametara. Displej može biti i osvetljen

Već tradicionalni kontrolni displej daje veliki broj informacija o postavljenim parametrima za fotografisanje, a omogućava i jednostavnije podešavanje tih parametara. Displej može biti i osvetljen

Dugmetu SET mogu se u dodatnim funkcijama zadati različite uloge za brzi izbor parametara koje najviše koristimo

Toččić za izbor ekspozicijskih režima pored toga što je promenio boju dobio je još jedan režim rada označen kao "CA" (Creative Auto). To je kreativna automatika za jednostavnu kontrolu dubinske oštine i osvetljenosti prednjeg i zadnjeg plana pomerajući odgovarajuće skale kod podešavanja na displeju

KVALITET FOTOGRAFIJE: Ima efektivnu rezoluciju CMOS senzora koja je za čak 50 odsto veća od njegovog prethodnika i ona iznosi 15,1 milion piksela. S tom rezolucijom možete dobiti fotografije veličine od 40,23 x 26,82 cm u 300 dpi bez intropolacije. Fotografije snimljene ovim fotoaparatom imaju tačnu reprodukciju boja, zasićene tonove i minimalni šum. Međutim, kao što se dalo i očekivati, nivo šuma je viši, a dinamički opseg manji u poređenju s modelom EOS 40D.

S postavkama u fotoaparatu koje "Canon" zove "Picture Styles" možete podešavanjem (oštrine, kontrasta, tona i zasićenosti) dobiti različite rezultate zavisno od objekta koji fotografirate i vlastitih želja. Ima šest unapred definisanih stilova čiji se pojedini elementi mogu menjati, a ima mesta za kreiranje i tri sopstvena stila. Ove parametre moguće je koristiti u oba kolorna profila: sRGB i Adobe RGB. U meniju se može izabrati i opcija koja kod merenja daje prioritet na svetle tonove, čime se štiti da svetli delovi ne "pregore", a nova je mogućnost korekcije vinjetiranja objekta u samom fotoaparatu.

STANDARDNA OPREMA: S ovim fotoaparatom kao standardnu opremu dobijate bogat softverski paket nazvan "Canon EOS Solutions Disk 19", koji fotografima nudi sve što im je potrebno za upravljanje snimljenim fotografijama i njihovu obradu, a on sadrži: Digital Photo Profesional 3.5, ZoomBrowser EX 6.2, Photostitch 3.1, EOS Utility 2.5 i Picture Style Editor 1.4. Digital Photo Profesional služi za obradu snimljenih fotografija u sirovom RAW formatu i ima zavidan broj parametara na koje možemo da utičemo. Ostali programi pomoći će vam da snimljene fotografije organizujete i pregledate, kontrolisate rad fotoaparata uz pomoć računara i sastavljate panoramske snimke. U ovom paketu softvera je i Picture Style Editor koji, kao što mu ime govori, služi za kreiranje vlastitog stila izgleda fotografije podešavajući oštrinu, kontrast, saturaciju i ton boja. Kreirani stil može se snimiti i koristiti kasnije prilikom konvertovanja RAW formatu u fotoaparatu ili u Digital Photo Profesional softveru.

Za napajanje koristi punjivu Li-jon BP-511A bateriju koja realno može da snimi oko 650 snimaka, dok je taj broj znatno manji kada se koristi živi prikaz slike i iznosi oko 170 snimaka. Podržava i tri različita

vertikalna rukohvata: stari BP-E2 koji je isti kao za fotoaparate EOS 20D i EOS 30D, nov s oznakom BP-E2N koji se razlikuje samo po tome jer ima gumeni prsten kod vrata za baterije i koji treba da spreči prodor vlage i prašine i, na kraju, WFT-E3 koji ima izgled vertikalnog rukohvata, ali služi samo za bežični prenos snimljenih fotografija. Bežični transmiter WFT-E3, međutim, ne služi samo za dvosmerni bežični prenos već i za povezivanje preko USB-a s eksternim diskom koji ima sopstveno napajanje i koristi ga kao medij za memorisanje snimljenih fotografija, a može se preko njega povezati i sa GPS uređajem. Mat staklo je izmenljivo, a pored standardnog (EF-A) sada se mogu kupiti i još dva tipa (EF-D, koje je pogodno za ručno izoštanje, a ima horizontalne i vertikalne linije, i Ef-S pogodno za ručno izoštanje i optimizovano je za svetlosno jače objektivne od f/2,8.

Ne treba zaboraviti da "Canon" poseduje bogatu paletu različite dodatne opreme: EF i EF-S objektivna i bliceva koje može da koristi ovaj D-SLR fotoaparati. Prodavače se samo telo ili u kompletu sa jednim od objektivna EF-S 18-55 mm f/3,5-5,6 IS, EF-S; 17-85 mm f/4-5,6 IS USM i najnoviji EF-S 18-200 mm f/3,5-5,6 IS.

! UTISAK

Iako bitne razlike u izgledu između EOS 50D i njegovog prethodnika EOS 40D skoro da i nema, "Canon" kao da je osluškiavao kritike i unapredio je samo ono što je i bilo predmet kritike. Na drugi deo bio je prisiljen zbog konkurencije koja je išla na povećanje rezolucije i tako je povećao rezoluciju na 15,1 milion piksela, što je logično rezultiralo da šum nije na istom nivou kao kod prethodnika. Ovakav kakav je biće jak igrač u svojoj kategoriji i po ceni i i po mogućnostima, a kako saznajemo, Canon EOS 40D ostaće u prodaji dok za njega bude intresovanja, kao nešto jeftiniji model.

+ Konstrukcija i kvalitet izrade, odlična rezolucija, odlična brzina za veličinu slike, puno mogućnosti za podešavanje, bolji kvalitet displeja, živi prikaz slike s režimima rada za tiho fotografisanje

- Lošije karakteristike s višim ISO osetljivostima nego što ima njegov prethodnik EOS 40D, kao AF osvetljivač koristi svetlo ugrađenog blica, ugrađeni blic ne može se iskoristiti kao komander za druge bilceve

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

Canon EOS 50D (isečci su 200%)

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	CANON EOS 50D
Cena (sa PDV)	106.250 din. (1.250 evra)
Priključak za objektiv-bajonet	Canon EF i EF-S
Faktor uvećanja žižne daljine	1,6 x
Tip senzora / veličina	CMOS / 22,3 x 14,9 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	15,1 milion piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije	4.752 x 3.168 piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG
Tražilo	pokriva 95 % vidnog polja s uvećanjem 0,81x, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹
Displej	3 inča (7,62 cm) TFT LCD sa 920.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 7 AF polja / jedan krstasti / -0,5 do +18 EV
AF osvetljivač	koristi svetlo ugrađenog blica
Brzina zatvarača	30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/250 s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, Creative auto, P, Av, Tv, M, A-DEP, C1, C2, C3 i šest programa sa scenama
Merni sistem	procenjeno u 35 zona, parcijalno (9 % na centralnom delu), merenje s naglaskom na centar i spot (3,8 % na centralnom delu)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto (100 - 16.000 raspon zavisi od režima rada), ručno od 100 do 3.200 / 6.400(H1) i 12.800(H2) s korakom 1/3
Korekcija ekspozicije	+/-2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
Korekcija snage blica	+/-2 (korak 0,3 EV ili 0,5 EV)
AutoBracketing	tri snimka s korakom +/- od 0,3 do 2 EV
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija i prethodno izmereni
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da / da
Ugrađeni blic	GN 13 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 17 mm (ekv. 27 mm)
Blic TTL sistem	E-TTL II
Tip memorijske kartice	CompactFlash tip I i II i MicroDrive
Daljinski okidač	elektronski žičani RS-80 N3
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da (BP-E2/ BP-E2N)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Priključci	USB 2.0, HDMI, daljinski okidač i video-izlaz
Napajanje	Li-jon baterija BP-511A (1.390 mAh) ili 6 AA (s BG-E2/E2N)
Perfomanse baterije (prema CIPA standardu)	oko 650 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	146 x 108 x 74 mm / 730 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija BP-511A i punjač CB-SL, kabl, USB i video kabl, gumeni poklopac za okular, CD-ROM (Canon EOS Solution Disk)
Informacije	Josipovic Trade d.o.o., 065/755-722, www.canonadria.com.

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	0,15 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu ¹ / veličina ²	JPEG 0,8 s / 5,8 MB RAW 1,2 s / 20,7 MB RAW+JPEG 1,7 s / 25,8 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	6,3 snimka u sekundi

Prijemnik za infracrveni daljinski okidač RMT-DSLR1, koji više liči na daljinski za TV uređaj jer ima dodatne funkcije za pregledanje slika koje koristi kada se fotoaparat poveže sa TV uređajem. Pohvalno je da "Sony" ovaj daljinski okidač isporučuje uz fotoaparat

Ovde se nalazi AF-osvetljivač koji nam pomaže prilikom izoštravanja kada su svetlosni uslovi loši

U profesionalnim vodama

SONY α900

"Sony" postaje sve više prepoznatljiv i kao proizvođač D-SLR fotoaparata sa svojim α-sistemom. Do sada je imao u ponudi samo D-SLR fotoaparate namenjene početnicima i naprednim amaterima, ali je novim α900 zakoračio u profesionalne vode. Šta nudi ovaj nov D-SLR fotoaparat s najviše miliona piksela u svojoj kategoriji, pročitajte u našem testu

Razlog zašto je "Sony" prvo ojačao svoju ponudu D-SLR fotoaparata namenjenih početnicima leži upravo u činjenici da "Minolta", a kasnije i "KonicaMinolta" nisu baš ostavili dobru podlogu i veliku bazu korisnika za "Sony" kada su u pitanju D-SLR fotoaparati. Zato je "Sony" imao težak zadatak: da preusmeri i privuče veći broj korisnika da kupe njegove D-SLR fotoaparate. To je počeo prvo s modelima iz nižih kategorija kao što su α100, α200, α300, α350 i α700, s nadom da će jedan broj tih zadovoljnih korisnika u budućnosti poželeti bolje, profesionalne modele. Ne može se reći da je pojava α900 iznenađenje, jer je "Sony" početkom ove godine prikazivao prototip svog novog D-SLR fotoaparata s punim senzorom, a nakon toga je objavio da ima CMOS senzor od oko 24,6 miliona piksela. Kada su se sve kockice složile, dobili smo još jedan nov D-SLR fotoaparat sa senzorom punog formata od 35 mm, koji ima i najviše miliona piksela od svih D-SLR fotoaparata na tržištu u svojoj kategoriji.

ROBUSTNO TELO I UDOBNO DRŽANJE:

Sličnosti u dizajnu, rasporedu komandi i mogućnostima između nove α900 i α700 više su nego očigledne, jer "Sony" za razliku od "Canon" i "Nikon" nije pravio veliku razliku po dodatnim mogućnostima i

rasporedu komandi između profesionalnih D-SLR fotoaparata i onih iz nižih kategorija. Kucište je napravljeno od legure magnezijuma, a dugmad su od aluminijuma i hermetički su zaštićena od uticaja vlage i prašine. Teško je ne primetiti da na njemu dominira pentaprizma više nego kod ostalih D-SLR fotoaparata u ovoj klasi i ovaj deo fotoaparata ima retro izgled. Dimenzije ovog fotoaparata nisu male, ali je dovoljno kompaktan ako ga uporedimo s Canonom EOS 1Ds Mark III i Nikonom D3. Odlučno leži u ruci, a i veliki broj izdvojenih komandi s velikim dugmadima omogućava direktan i brz izbor parametara koje treba podesiti. U odnosu na ostale "Alfe", dobio je i kontrolni displej na gornjem desnom delu fotoaparata, ali se na njemu ne može videti veliki broj informacija i nema značajnu ulogu kod podešavanja parametara, kao što je to slučaj kod drugih proizvođača. Svi osnovni parametri mnogo se lakše podešavaju na velikom displeju pritiskom na dugme "Fn" i navigacijom džojstikom po displeju. Da nam njegova svetlost ne bi smetala, kada približimo oko tražilu, ispred okulara nalazi se senzor

"Sony" je veliku pažnju posvetio konstrukciji optičkog tražila koje pokriva 100 odsto vidnog polja. Slika koju vidimo u njemu neverovatno je čista i svetla, što je odlika pravog profesionalnog fotoaparata. Moguće je podešavanje dioptrije, ima zatvarač za okular, a u displeju ispod okulara nalazi se senzor koji isključuje displej kada prinesemo oko tražilu, a nema više ulogu da aktivira autofokus kao što je to bio slučaj kod ostalih "Sony" D-SLR fotoaparata. U displeju tražila moguće je videti dosta informacija o postavljenim elementima za fotografisanje, jedino što nedostaje jeste informacija o postavljenoj ISO osetljivosti

Displej s dijagonalom od tri inča i rezolucijom 921.600 piksela omogućava da pregledamo snimljene fotografije s uživanjem. Na displeju je, takođe, moguće videti i informacije o postavljenim elementima za fotografisanje, a orijentacija prikaza menja se zavisno od položaja fotoaparata. Za razliku od većine današnjih novih D-SLR fotoaparata, nema mogućnost živog prikaza slike na displeju

Točnik za izbor ekspozicijskih režima rada pored standardnih položaja (Auto, P, A, S i M) ima i tri položaja označena brojevima (1, 2, 3) koja se mogu prilagoditi vlastitim potrebama

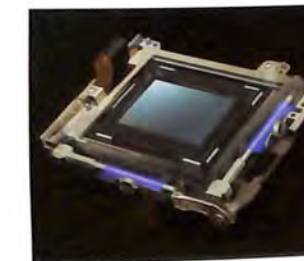
Nov, dobro oblikovan vertikalni ručohvat s nosačem baterija VG-C90AM, s dodatnim džojstikom i duplim vertikalnim komandama znatno olakšava fotografisanje u vertikalnom položaju

Izdvojeno dugme za brzo prebacivanje u manualni režim izoštravanja u praksi se može dobro upotrebiti

Pohvalno je što se iza vrata za memorijsku karticu krije prostor za dva tipa memorijskih kartica: MemoryStick Duo, koju koristi "Sony" kod većine svojih uređaja, i CompactFlash, koja je popularnija kod D-SLR fotoaparata. U meniju biramo koju ćemo memorijsku karticu koristiti, a moguće je istovremeno zapisivati na obe kartice isti sadržaj

Poseđuje sistem za stabilizaciju slike (SteadyShot) koji imaju svi "Sony" D-SLR fotoaparati, a koji pomera senzor kako bi obezbedio stabilizaciju slike, bez obzira na to koji objektiv koristite. Nov sistem je 1,5 puta snažniji i 1,3 puta brži od prethodnih sistema firme "Sony"

koji automatski isključuje displej. Meni je skoro identičan kao kod ostalih "Sony" D-SLR fotoaparata, jednostavan i pregledan za pretragu, ali je grafički mogao biti malo moderniji.

BRZ I STABILAN: Ako uzmemo u obzir da je fotografija snimljena u RAW formatu "teška" oko 36 MB i da u kontinuitetu može da snimi 12 fotografija brzinom od pet snimaka u sekundi i brzinom zapisa od samo 2,5 sekunde po jednoj fotografiji, s pravom se može reći da je brzina obrade snimljenih fotografija impozantna zahvaljujući novom Dual BIONZ procesoru koji poseduje ovaj fotoaparat. Ima sistem za stabilizaciju slike (SteadyShot), što je standardna mogućnost za "Sony" D-SLR fotoaparate, a koji pomera senzor kako bi obezbedio stabilizaciju slike, pa je tako ona postignuta bez obzira na to koji objektiv koristite. S aktivnom Super SteadyShot opcijom moguće je fotografisati sa oko 2,5 do 4 koraka dužim ekspozicijama. Kako se efekat stabilizacije slike ne može videti kao kod stabilizacije slike u objektivu, u desnom delu displeja u tražilu moguće je videti indikator koji signalizira trešenje fotoaparata. Mehaniizam za stabilizaciju slike ima još jednu ulogu kod ovog fotoaparata, a to je da otrese prašinu sa senzora. Zatvarač je napravljen

od karbonskih vlakana, a testirani radni vek je oko 100.000 snimaka. Maksimalna brzina zatvarača je 1/8.000 s, dok je sinhronizacija 1/250 s, odnosno 1/200 s kada je aktivna stabilizacija slike. Ima i HDMI izlaz za prikazivanje snimljenih fotografija na televizorima velike rezolucije. Ako se direktno poveže s nekim od "Sony" Bravia televizora, on će se automatski prebaciti na PhotoTV HD i snimljene fotografije biće prilagođene za ovakvu prezentaciju. I pored toga što ima isti broj autofokusnih polja kao i ostale Alfe, nova α900 ima nov autofokusni sistem sa devet AF polja, s dodatnim krstastim poljem za širok način izoštravanja. Poboļšane su brzina i tačnost izoštravanja, međutim, autofokusna polja više su skoncentrisana na centralni deo kadra kao i kod ostalih "Sony" D-SLR fotoaparata koji imaju manji senzor. Ovakvo zgusnut raspored AF polja u centru ima manji efekat na punom formatu od 35 mm. Opcija "Dynamic Range Optimiser" sada ima tri stepena kontrole: Standard i Advance na Auto i nov Advance na Level gde sami određujemo jačinu osvetljenosti tamnih delova i detalja u senkama.

KVALITET FOTOGRAFIJE: Efektivna rezolucija CMOS punog formata od 35 mm od 24,6 miliona piksela zaista je impozantna i veća je čak i od

rezolucije koju je do sada nudio već dugo vreme jedini lider po rezoluciji, Canon EOS 1Ds Mark III. Ova rezolucija omogućava nam da dobijemo veličinu slike bez interpolacije od 51,21 x 34,14 cm u 300 dpi, što je zaista impozantno i mnogo više nego što je prosečnom profesionalcu potrebno. Snimljene fotografije imaju odličnu reprodukciju i zasićenost boja, fotografije su dobro eksponirane, a ne treba zanemariti bogatstvo detalja na snimljenim fotografijama. Oštrina je, takođe, dobra i ona u mnogome zavisi od kvaliteta objektiv. Veći broj piksela, pa čak i na velikom senzoru formata od 35 mm, utiče da je fotoosetljivi element manji, a samim tim to se odražava i na količinu šuma s višim osetljivostima. Maksimalan potencijal ovog senzora velike rezolucije, tj. mogućnost velikih povećanja bez vidljivog šuma koji kvari kvalitet snimljenih fotografija, jeste do osetljivosti ISO 400. Iznad te osetljivosti šum je više izražen, ali do osetljivosti ISO 1.600 možemo dobiti upotrebljive fotografije, pogotovo ako radimo manja povećanja. Osetljivosti ISO 3.200 i ISO 6.400 ne preporučuju se jer je pored izraženog šuma primetan i gubitak detalja zbog jače redukcije šuma. U meniju je moguće izabrati tri stepena redukcije šuma (Low, Normal i High).

Sony a 900 (isečci su 200%)

SOFTVER I OPREMLJENOST: Na CD-u koji ćete dobiti s fotoaparatom nalaze se četiri programa: Picture Motion Browser 3.2.01, s kojim možemo jednostavno pregledati snimljene fotografije s mogućnošću kalendarskog prikaza; Image Data Lightbox SR 2.0, koji je napredniji program za organizaciju i izbor velikog broja snimljenih fotografija; Image Data Converter SR 3.0, namenjen konverziji i obradi fotografija snimljenih u sirovom RAW formatu; i Remote Camera Control 2.0, koji omogućava da se fotoaparat može kontrolisati uz pomoć računara i da se obavlja direktan prenos snimljenih fotografija na izabrano mesto u računaru. Standardna oprema je punjiva baterija NP-FM500H, koja je ista kao i kod svih ostalih "Sony" D-SLR fotoaparata, punjač i, nećete verovati, IC bežični daljinski okidač. Kao dodatna oprema sada se može kupiti i vertikalni ruhovat s nosačem baterija VG-C90AM. S njim ćete, osim vertikalnog rukohvata s okidačem, dobiti mogućnost i da koristite dve Li-jon baterije NP-FM500H, koje će vam omogućiti da snimate duplo veći broj snimaka. Ima prostor za dva tipa memorijskih kartica, CompactFlash i MemoryStick Duo, koje se mogu koristiti istovremeno ili pojedinačno. Nažalost, nije moguće, na primer, na jednoj snimati fotografije u RAW formatu, a na drugoj u JPEG formatu. U ponudi ima čitavu paletu ostale dodatne opreme i objektivna, među kojima su i oni koji nose ime "Carl Zeiss". Najnovija generacija objektivna ima ugrađen SSM motor koji omogućava brže i tiše izostravanje. Naravno, može da koristi i sve one stare autofokusne "Minolta Dynax" objektivna, kao i DT-seriju objektivna koji su namenjeni manjoj APS-C veličini senzora, ali će u tom slučaju fotoaparat automatski postaviti senzor u manji format i rezolucija će se smanjiti. B. BJELICA

UTISAK

U svakom slučaju "Sony" je s novom a900 napravio veliki korak unapred s ciljem da se približi "Canonu" i "Nikonu" sa D-SLR fotoaparatom za napredne profesionalne korisnike. U tome je u dobrom delu uspeo, pre svega po neverovatnoj rezoluciji od čak 24,6 miliona piksela, koja je veća nego što ijedan D-SLR fotoaparat formata od 35 mm nudi, a nisu za potcenjivanje ni ostale mogućnosti, brzina i kvalitet izrade koje ovaj fotoaparat ima. Ima malo veći šum s višim osetljivostima, ali to mu nije prepreka da bude odličan izbor za one fotografe kojima viša ISO osetljivost i nije potrebna, a bitno im je da imaju veću rezoluciju. Uz dobru kolekciju objektivna, ovo može biti najbolji izbor za studijske fotografe i sve one koji fotografiju pejzaže.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SONY a 900
Cena (sa PDV)	255.000 din. (3.000 evra)
Priključak za objektiv-bajonet	Sony a
Faktor uvećanja žižne daljine	1 x
Tip senzora / veličina	CMOS / 35,9 x 24 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	24,6 miliona piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG pokriva 100% vidnog polja, uvećanje 0,74 x, korekcija dioptrije -3 do +1 m ⁻¹
Tražilo	3 inča (7,62 cm) TFT LCD sa 921.600 piksela
Displej	3 inča (7,62 cm) TFT LCD sa 921.600 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 9 AF polja / 1 krstasti / -1 do 18 EV
AF osvetljivač	da
Brzina zatvarača	30 s do 1/8.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/250 s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, A, S i M merenje u 40 segmenata (sača), centralno i spot
Merni sistem	
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ručno (ISO 100/200/400/800/1.600/3.200)
Korekcija ekspozicije	+/- 3 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	+/- 3 EV (korak 0,3 EV)
AutoBracketing	tri ili pet snimaka s korakom +/- od 0,3 do 2 EV
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija, prethodno izmerenih i u kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da/ da
Ugrađeni blic	da
Blic TTL sistem	TTL
Tip memorijske kartice	Memory Stick Duo, CompactFlash tip I i II i MicroDrive
Daljinski okidač	elektronski žičani RM-S1AM ili RM-L1AM ili bežični RMT-DSLR1
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da (VG-C90AM)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Priključci	USB 2.0, daljinski okidač, video-izlaz, HDMI, AC adapter i X-sinhro priključak
Napajanje	Li-jon baterija NP-FM500H (1.650 mAh), VG-C90AM može da koristi jednu ili dve NP-FM500H baterije
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 880 snimaka
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	156,3 x 116,9 x 81,9 mm / 850 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija NP-FM500H i punjač, kaiš, USB kabl, video-kabl, poklopac za telo, poklopac za šinu blica i CD-ROM s programom
Informacije	www.sony.co.yu

KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	0,2 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG X Fine 1,5 s / 14 MB RAW 2,5 s / 36 MB RAW + JPEG Fine 3 s / 42 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	5 snimaka u sekundi

+ Kvalitet izrade tela i veliki broj mogućnosti, ima najveću rezoluciju u svojoj klasi, odlična reprodukcija boja i ekspozicija, stabilizacija slike u telu, može da koristi dva tipa memorijskih kartica, daljinski okidač dobija se uz fotoaparat

- Visok nivo šuma za osetljivosti iznad ISO 400, nema živi prikaz slike, gornji kontrolni displej daje ograničene mogućnosti, nije dobro iskorišćena mogućnost što može da koristi dva tipa memorijskih kartica

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Sve prikazane cene su sa PDV-om, plaćanje u dinarskoj protivvrednosti. Prodavac zadržava pravo promena cena bez prethodnog obaveštenja.

D700

REZOLUCIJA 12,1 MegaPiksela
 OSETLJIVOST ISO 200 - 6.400 (Hi mode do ISO 25600)
 MONITOR TFT LCD dijagonale 3.0 inča (7,6 cm)
 NAČIN SNIMANJA P, A, S, i M
 BR. AF TAČAKA 51
 BR. SNIMAKA U SEC. 5
 MERENJE SVETLA 3D color Matrix merenje II, Centralno, Spot
 BATERIJA punjiva Li-jon (EN-EL3e) s punjačem
 TIP KARTICE CompactFlash tip I
 DIMENZIJE 147 x 123 x 77 mm
 TEŽINA 995 gr (bez baterija i mem. kartice)

2299 €

D40

- 6,1 milion piksela, DX format
- sistem fokusiranja sa tri polja
- trenutno spreman za rad (0,18 s)
- ISO 200 do ISO 1.600 + H 1 (ISO 3.200)
- LCD displej od 2,5 inča

S objektivom 18-55 mm **375€**

D90

- 12,3 milion piksela, DX format
- sistem fokusiranja sa 11 polja
- trenutno spreman za rad (0,15 s)
- ISO 200 do ISO 1.600 + H 1 (ISO 3.200)
- LCD displej od 3 inča

S objektivom 18-105 mm VR **1.099€**

D300

- 12,3 miliona piksela, DX format
- sistem fokusiranja sa 51 poljem
- trenutno spreman za rad (0,13 s)
- ISO 200 do ISO 3.200 (u Hi modu ISO 6.400)
- LCD displej 3 inča

S objektivom 18-200 mm

1899€

D3

- 12,1 milion piksela, FX format
- sistem fokusiranja sa 51 poljem
- trenutno spreman za rad (0,12 s)
- ISO 200 do 6.400 (Hi mode do ISO 25600)
- devet snimaka u sekundi - 12 u Crop modu
- koristi dve CF kartice
- LCD displej od 3 inča (7,5 cm)

Pozovite!

R1C1 kit
2x SBR200 SU800

249€ **379€** **449€**

SB 600 **SB 800** **SB 900**

689€ **Nikon Speedlights**

55-200 mm - f/4 - 5,6 G AF-S DX

239€

18-200 mm - f/3,5 - 5,6 G AF-S DX VR

679€

17-55 mm - f/2,8 G IF-ED

1499€

70-300 mm - f/4,5 - 5,6 G IF-ED AF-S VR

549€

14-24 mm - f/2,8 G ED

1699€

24-70 mm - f/2,8 G ED

1599€

70-200 mm - f/2,8 G IF-ED VR

1999€

105 mm - f/2,8 IF-ED AF-S VR

869€

Fotograf ste koji voli da uvek ima fotoaparat sa sobom, posedujete D-SLR fotoaparat koji nije uvek zgodan za svakodnevno nošenje, a želeli biste da imate manji, kompaktni fotoaparat. Predstavljamo vam nov Coolpix P6000, fotoaparat koji možda može da ispuni vaša očekivanja, a obiluje novim mogućnostima

NIKON COOLPIX P6000

Ovo je prvi "Nikonov" fotoaparat s ugrađenom GPS funkcijom, a ima efektivnu rezoluciju senzora od 13,5 miliona piksela, širokougaozi zum objektiv koji pokriva raspon od četiri puta, a za obradu slike zaslužan je EXPEED procesor kakav imaju "Nikonovi" D-SLR fotoaparati. U odnosu na prethodnika, fotografije se mogu snimati i u sirovom RAW formatu. Integrisani Ethernet konektor omogućava direktnu vezu s Internetom uz pomoć "Nikonove" usluge "my Pictretown". Sve ovo čini ga jednim od najnaprednijih kompaktnih fotoaparata na tržištu.

NADOGRAĐEN IZGLED: Dizajn modela COOLPIX P6000 osmišljen je na osnovu "Nikonove" P5000-serije i ima nekoliko dodatnih poboljšanja. Na primer, njegov rukohvat napravljen je po ugledu na SLR fotoaparate, a kad tome dodamo i savršenu veličinu, oblik i materijal, videćete da

je veoma udoban za držanje. Raspored dugmadi i točkića ergonomski je dobro osmišljen, a maksimalno su prilagođeni korisniku imajući u vidu pokrete prstiju tokom snimanja. Prednja strana kućišta napravljena je od legure magnezijuma, što ga čini laganim i izdržljivim. Na gornjem delu fotoaparata mogu se uočiti dva točkića: jedan za jednostavan izbor režima rada, a drugi za izbor komandi.

NOVE MOGUĆNOSTI: Fotoaparat dozvoljava podešavanje velikog boja parametara na istom nivou kao i kod D-SLR fotoaparata koristeći režime rada P, S, A i M, a dva režima rada U1 i U2 mogu se prilagoditi u meniju vlastitim potrebama. Kada je u pitanju ISO osetljivosti, ona se može podešavati od ISO 64 do ISO 6.400, s tim da je osetljivost od ISO 3.200 i 6.400 moguća samo s rezolucijama ispod tri miliona piksela. Dobro je što automatsku ISO osetljivost možemo ograničiti na određene

raspone kako bismo dobili željeni kvalitet. Druga značajna novina jeste mogućnost snimanja fotografija u sirovom RAW formatu. Reč je o novom NRW formatu koji se može konvertovati s podešavanjem velikog boja parametara u samom fotoaparatu, ili u programu Adobe Photoshop CS4, ili u Apple Aperture, dok ga u programu Nikon View NX Ver. 1.2 možemo konvertovati samo u JPEG format, bez mogućnosti korekcije i podešavanja. "Nikon" najavljuje svoj ozbiljniji

program za konverziju novog NRW formata tek za početak sledeće godine. "Nikonov" Picture Control sistem za podešavanje parametara kao što su: kontrast, oština i zasićenost boja, jednostavan je i pruža skoro isti nivo kontrole kao i kod "Nikonovih" D-SLR fotoaparata. Možemo birati između četiri podešavanja: Standard, Normal, Vivid i Monochrome. Mogu se kreirati i dva sopstvena parametra prilagođena situaciji koja vam je potrebna. Ima i aktivni D-Lighting koji trenutno optimizuje reprodukciju tonova u senkama i visokim tonovima sa tri stepena podešavanja, čime se proširuje dinamički opseg snimljenih fotografija, a tu je i mogućnost kontrole distorzije. Moguće je i ručno izoštravanje, a minimalna daljina izoštravanja u makrorežimu rada iznosi 2 cm. Pored klasične automatike ima i veliki broj programa sa scenama koji treba da olakšaju fotografisanje manje iskusnim korisnicima. Poboljšan je sistem za prepoznavanje lica, koji je sada tačniji i brži, a može da prepozna do dvanaest osoba u kadru. Tu su i ostale mogućnosti koje treba da olakšaju fotografisanje kao što su: BSS (Best Shot Selector – izbor najboljeg snimka), koji bira najbolji snimak po kriterijumu oštine. Napravite nekoliko snimaka, a fotoaparat bira najoštiji snimak i potom ga snima na memorijsku karticu. Ima, takođe, mogućnost redukcije efekta crvenih očiju u fotoaparatu. Objektiv pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 112 mm za format od 35 mm, što je napredak u odnosu na P5000 seriju jer pokriva širi vidni ugao s ekvivalentnom žižnom daljinom od 28 mm. U situacijama kada je potrebno upotrebiti duže ekspozicije tu je i optički sistem za redukciju vibracija (VR). U našem testiranju VR se pokazao veoma efikasnim s dugim ekspozicijama kao što su 1/15 s i 1/8 s za ekvivalentnu žižnu daljinu objektivu od 112 mm.

KVALITET FOTOGRAFIJE: Ima senzor veće rezolucije nego njegov prethodnik, što jeste preduslov za izradu fotografija većih formata. Pored

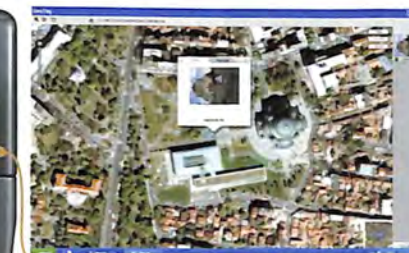
Prijemnik za infracrveni daljinski okidač, ML-L3, isti je kao i kod pojedinih "Nikonovih" D-SLR fotoaparata. Ovo je korisna novina kod ovog fotoaparata

Ovo je prvi fotoaparat na tržištu široke potrošnje s ugrađenim Ethernet konektorom, koji omogućava korisnicima da na jednostavan način dele fotografije. Otpremite fotografije u "Nikonov" servis "my Pictretown" tako što ćete povezati fotoaparat pomoću LAN kabela, i podelite ih s ostalima preko Interneta. To može da vam služi i kao rezervna kopija kada ste na putu

Ima i optičko tražilo koje većina današnjih kompaktnih digitalnih fotoaparata nema ili se ono dodatno kupuje

Na zadnjem delu dominira veliki displej dijagonalne 2,7 inča sa širokim uglom gledanja, a raspored komandi vrlo je sličan onom koji se može videti na D-SLR fotoaparatu. Posebno je zanimljivo dugme "Fn" čijim pritiskom i okretanjem točkića za izbor komandi biramo željeni parametar koji smo prethodno odredili u meniju (ISO osetljivost, kvalitet i rezoluciju, balans belog i redukciju vibracija), a dugme "My menu" je prečica za odabrana podešavanja u meniju

Ovde se nalazi antena ugrađenog GPS uređaja. Kad je on aktivan, u EXIF podacima svake fotografije imate podatke o geografskoj dužini i širini. Može se koristiti na "Nikonovom" sajtu "my Pictretown", ViewNX Ver.1.2 ili bilo kom drugom sajtu koji podržava Geotags, radi prikazivanja preciznih lokacija vaših fotografija

Točkić za izbor ekspozicijskih režima rada omogućava jednostavno upravljanje fotoaparatom, a dodata su i dva nova položaja – U1 i U2 koja prilagođavamo vlastitim potrebama.

toga što je redukcija šuma znatno poboljšana, jer se veoma malo menja reprodukcija boja s višim osetljivostima, šum je još uvek znatnije prisutan s višim osetljivostima i nije na nivou D-SLR fotoaparata koji imaju veći senzor. Najbolje rezultate kod P6000 i fotografije bez znatnijeg šuma dobićete s osetljivostima od ISO 64 do ISO 200, dok su snimljene fotografije s osetljivostima od ISO 400 do ISO 800 i pored vidljivog šuma upotrebljive, a za osetljivosti ISO 1.600, 2.000 i 3.200 šum je znatniji, ali i za manja povećanja ove fotografije su takođe upotrebljive. Fotografije su dobro eksponirane, imaju dobru oštinu, reprodukcija boja je tačna i s ambijentalnim svetlom i kada se fotografirše s blincem. Efektivna rezolucija od 13,5 miliona piksela jeste respektabilna za ovu klasu, ali izrada fotografija većeg formata moguća je samo s nižim ISO osetljivostima.

BOGAT IZBOR DODATNE OPREME:

Uz fotoaparat dobijate skoro sve što vam je potrebno: CD s programima, kablove za povezivanje s računarnom i TV-om, punjivu Li-jon bateriju EN-EL5 s kojom je moguće snimiti oko 260 snimaka i AC adapter EH-66 koji puni bateriju u samom fotoaparatu. A, kako ima samo internu memoriju od 48 MB, bilo bi dobro da odmah kupite i SD memorijsku karticu. Od dodatne opreme za njega možete kupiti bežični daljinski IC okidač ML-L3, samostalan punjač MH-61, adapter za objektiv UR-E21 koji omogućava korišćenje širokougaoz konvertera WC-E76 ili filtera. Kako poseduje i širu za eksterni blic, uz njega se mogu koristiti "Nikonovi" blicevi kao što su: SB400, SB600, SB800 i SB900.

B. BJELICA

! UTISAK

U odnosu na "Nikonovu" P5000-seriju, nov Coolpix P6000 doneo je veliki napredak. Ima veliki broj jedinstvenih mogućnosti kao što su GPS i Ethernet konektor, što nemaju drugi modelu u njegovoj klasi. Glavni konkurenti koji takođe žele pridobiti poklonike u ovoj kategoriji jesu: Panasonic Lumix DMC LX3 i Canon Powershot G10. Ako gledamo kvalitet snimljenih fotografija, i pored veće rezolucije, još uvek zaostaje za D-SLR fotoaparatu koji imaju znatno veći senzor. Cena fotoaparata konkurentna je za mogućnosti koje pruža.

- + Dobar kvalitet fotografija, priključak za eksterni blic, ekv. žižna daljina objektivu od 28 mm, GPS, ima RAW, mogućnost korišćenja IC daljinskog okidača
- Nema ozbiljan RAW konverter, šum s višim osetljivostima nije još uvek savladan kao što mi to želimo, mogao bi brže zapisivati fotografije snimljene u RAW formatu

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	NIKON COOLPIX P 6000
Cena (sa PDV)	37.990 din. (446 evra)
Efektivna rezolucija	13,5 miliona piksela
Senzor	CCD, 1/1,72
Objektiv	4X, 6 – 24 mm (ekv. 28–112 mm)
Maks. otvor blende	f/2,7 – f/5,9
Min. daljina izoštravanja	2 cm
Stabilizacija slike	da (optička stabilizacija)
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW+JPEG
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, A, S, M, U1, U2 i 15 programa sa scenama
Merni sistem	procenjeno na čitavoj površini, centralno i spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto(64–1.600) i ISO 64/100/200/400/800/1.600/2.000/3.200/6.400
Video-zapis: dužina / format / maks. rezolucija	neograničen / QuickTime (Motion JPEG) / 640 x 480 piksela, 30 / 15 slika u sekundi
Displej	3 inča (7,62 cm) sa 230.000 piksela
Tip memorijske kartice	interna 48 MB, SD/SDHC
Tip baterije	Li-jon EN-EL5
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 260 snimaka
Dimenzije / masa	107 x 65,5 x 42 cm / 240 g
Sadržaj kutije	kabl, punjiva baterija EN-EL5, AC adapter EH-66, USB i AV kabl i CD-ROM s programima i uputstvom
Garancija	2 godine
Informacije	REFOT B, www.refot.com, 011/ 24-56-151
KARAKTERISTIKE	
Vreme spremnosti za rad	1,3 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu/veličina JPEG – NRW	1,8 s / 5,4 MB – 2,5 s / 20,7 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	0,9 snimaka u sekundi

SIGMA 4,5 mm F2,8 EX DC CIRCULAR FISHEYE HSM

Riblje oko objektiv

Testirali smo najnoviji "Sigmin" objektiv riblje oko namenjen isključivo D-SLR fotoaparatom s manjim APS-C formatom senzora. Ispitali smo da li ovaj objektiv specijalne namene koji daje sliku kružnog oblika i pokriva vidni ugao od 180 stepeni вреди kupiti i šta novo donosi

Ovo je cirkularni riblje oko objektiv koji ne ispunjava ceo format, već pravi sliku kružnog oblika u centru kadra na APS-C veličini senzora, a zahvaljujući žižnoj daljini od 4,5 mm može da pokriva vidni ugao od 180 stepeni. Ovako dobijene fotografije nekima će biti interesantne i dopadaće im se, a drugima to neće biti ništa posebno. Objektiv ima savim dobru konstrukciju s prstenom za ručno izoštravanje s kojim je moguće direktno izoštravanje bez prebacivanja u ručni režim rada autofokusa. Ima HSM motor koji omogućava brzo i tiho izoštravanje. Na zadnjem delu može se uočiti i nosač za želatinski filter jer nema mogućnost da se postavi na prednjem delu. Jedini problem može nastupiti kod fotoaparata koji imaju veliki broj autofokusnih polja jer će se jedan broj njih naći izvan kadra i biće van funkcije. Najsigurnije je koristiti samo centralna AF polja i nećete imati nikakvih problema prilikom automatskog izoštravanja. Rezultati su dobri, s vrlo dobrom oštrinom u centru kadra. Zbog kružnih fotografija nemoguće je proceniti distorziju i oštrinu na ivicama. Refleksija na površini sočiva dobro je kontrolisana s obzirom na to da ne postoji senilo i na izloženost prednjeg sočiva. Budući da objektiv "vidi" objekte u rasponu od svih 180 stepeni, morate voditi računa kada

fotografirate da i sami ne uđete u kadar; vaša senka postaće trajno fiksirana na fotografijama koje su snimljene kada je svetlo jako. Kao što smo već navikli od "Sigma", uz objektiv dobijate i veoma kvalitetnu torbicu za njega, a proizvodi se za "Canon", "Nikon" i "Sigma" D-SLR sisteme.

B. BJELICA

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SIGMA 4,5 mm F2,8 EX DC CIRCULAR FISHEYE HSM
Cena (sa PDV)	50.150 din. (590 evra)
Bajonet	Sigma, Nikon, Canon
Žižna daljina	4,5 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm	12,8 mm (1,5 x)
Maksimalan otvor blende	f/2,8
Minimalan otvor blende	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	13 / 9
Broj lamelica blende	6
Stabilizator slike	ne
Minimalna daljina izoštravanja	0,135 m
Maksimalno povećanje	1: 6
Prečnik filtra	nosač za zadnji želatinski filter
Senilo	nema
Dimenzije / masa	76,2 x 77,8 mm / 470 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji poklopac i torba
Informacije	Josipović Trade d.o.o., 065/755-722, www.sigma.foto-oprema.com

- + Dobra konstrukcija i kvalitet izrade, optičke karakteristike
- Cena je visoka za objektiv koji ćete uglavnom ređe koristiti

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET OPTIKE	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

! UTISAK

Za većinu, cena od 590 evra jeste visoka jer ovo nije objektiv koji će se stalno koristiti, već samo u određenim, specijalnim situacijama. S druge strane, ovo je jedini objektiv za snimanje kružnih fotografija na tržištu i ako imate potrebu da ih snimate, onda samo napred, kupite ga i nećete se pokajati.

CompuDayPack

Tasca

FlipSide

Napoli

Clips

DryZone

CompuPrimus

Luxe

Factor Tote

Apex

Nova

Spectrum

Rezo

Classified

Lowepro
Predstavljamo vam
mali deo naše ponude

Cirrus

Tropolis

Rezo

Factor Backpack

Inverse

Ridge

Stealth Reporter

FastPack

SlingShoot

Vertex

TerraClime

FastPack

Primus Minimus

SAMSUNG G810

Odgovor korejskog giganta

Za cenu ovog telefona možete kupiti fotoaparata od 7.1 megapiksela, standardan "Samsungov" telefon, GPS uređaj s rutabilnom kartom Srbije, ali sve to neće ostaviti isti utisak kao kada ovaj telefon stavite ispred sebe na sto u omiljenom kafiću

Kada kupujete "all in one symbian S60" telefon kao što je Samsung G-810, to znači da jednostavno ne možete da živite bez fotoaparata od pet megapiksela s optičkim zumom, GPS-om, bežičnim prenosom podataka (WiFi), "symbian platformom", prepoznavanjem glasovnih komandi i sve to u veoma elegantnom kućištu. Većinu tehničkih karakteristika možete pronaći u časopisima koji se bave testiranjem mobilnih telefona, a u ovom članku ću se fokusirati isključivo

na ovaj telefon u funkciji fotoaparata. Sám telefon je izuzetno kvalitetne izrade i savršeno leži u ruci. Mnogima se neće svideti njegova velika "specifična težina", ali po meni to je znak kvaliteta jer želim da osetim telefon u ruci ili u džepu i ne želim da čujem "krc" kada ga zaboravim u zadnjem džepu pantalona i nehotično sednem na njega. Koreanci su "prepisivali" od Finaca tako da ovaj model neverovatno podseća na model Nokia N95, kako po izgledu, tako i po funkcijama, ali u poređenju sa N95, bje bitku. Čvršće kućište, unapređeniji fotoaparata, kvalitetnija tastatura, bolje rešen klizni displej...

Baterija traje i posle višednevnog čačkanja po funkcijama koje je zaista troše, kao što su bežični prenos podataka, GPS navigacija i besomučno bleskanje blicem. Posедуje 130 MB radne memorije i mogućnost proširenja do 8 GB s mikro SD karticom, što je više nego dovoljno za veliku količinu fotografija i video-snimaka vama dragih osoba, muzike i symbian aplikacija.

Ispod kliznog poklopca nalazi se fotoaparata koji daje iste rezultate kao i Nokia N95, koja je u svoje vreme pomerila megapikselsnu barijeru u sensorima fotoaparata. Fotografije su pristojnog dinamičkog raspona za mobilni telefon s manjim brojem artefakata jer senzori koji se nalaze u mobilnim telefonima imaju dijagonale od svega nekoliko milimetara. Sve dok je senzor skup i male površine, računajte da će vam biti potrebna velika količina svetlosti da biste napravili kvalitetnu fotografiju. Bez obzira na bajke o milionima piksela, pomak u odnosu na prve telefone sa VGA rezolucijom (640x480 piksela) je veoma mali, a proizvođači nedostatke leče kvalitetnim softverom. Fotografije imaju više piksela i pružaju mogućnost većeg printa, ali još postoji problem snimanja visokokontrastnih scena. Zaista ne mogu da vidim razliku u kvalitetu fotografije ovog modela s fotografijama koje dobijate modelima Nokia ili SonyEricsson iste klase. Nekome će to biti dovoljno dobro, ali nikada neće dostići kvalitet digitalnog fotoaparata čiji senzor zna da bude dva, a i više puta veći. Do tada, napolju, po sunčanom danu ili u hladu imaćete savršene rezultate. Za dalje objekte tu je i trostruki optički zum koji prilikom zumiranja prati zvuk koji podseća na autiče sa starih video-igrica, ali funkcioniše!

I na ovom fotoaparatu ugrađenom u telefona glavni nedostatak, kao i kod svih drugih, jeste nepostojanje AE lock opcije koja je najbitnija kod fotoaparata koji nemaju ručna podešavanja blende i ekspozicije, takozvani "point-and-shoot". Proces fotografisanja ide ovako: pritisnete taster napola, on fokusira i odredi ekspoziciju (pošto telefoni

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SAMSUNG G810
Cena	29.400 dinara
Efektivna rezolucija fotoaparata	5 miliona piksela (2.592 x 1.944 piksela)
Format u kojem snima	JPEG
Tip senzora	CMOS
Merni sistem	procenjeno na čitavoj površini i spot
Ekv. osetljivost (ISO)	Auto i ručno do ISO 800
Video-zapis:	da
Displej	TFT dijagonale 2,6 inča sa 240 x 320 piksela i 16 miliona boja
Tip memorijske kartice	interna 130 MB, Micro SD do 8 GB
Tip baterije	Li-jon 1.200 mAh
Dimenzije	103 x 52 x 17,9 cm
Masa	120 g
Sadržaj kutije	punjiva baterija, punjač, USB i TV kablovi, slušalice, CD s programima i uputstvo
Informacije	www.samsung.com
Garancija	1 godina

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	6 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina	3 s / 1,3 MB

- + Dobar kvalitet fotografija za jedan mobilni telefon, jednostavno rukovanje, GPS, WiFi, optički zum, Xenon blic
- Nema zaključavanje automatske ekspozicije (AE Lock - AEL)

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

Fotografija bez blica u maksimalnoj rezoluciji skalirana na 50 procenta, automatski balans belog i detalj krova od 100 procenta

nemaju promenljivu blendu, koliko ja znam), vi prekadrirate, i kada pritisnete taster za fotografisanje "do kraja", snimili ste fotografiju. E, ovde toga nema, kao ni kod drugih "pametnih" telefona. Šta se, u stvari, dešava: vi izoštrite, fokus se zaključa jer držite taster za fotografisanje "napola", ali kada prekadrirate - ekspozicija se promeni. Tako zaista ne možete uticati na izgled fotografije. A to je fotografu bitno, zar ne?! Ovo sam pomenuo kada sam pisao i o modelu N95 koji takođe ima taj problem, a to je vrlo veliki propust.

Ima i opciju prepoznavanja lica koja bi trebalo da radi, ali ili ja nisam shvatio kako se koristi ili ona zaista ne obavlja svoju funkciju, jer mu je trebalo nekada i do deset sekundi da pronađe lice u kadru ili da ga uopšte ne pronađe. Automatski fokus radi dobro u dobrim svetlosnim uslovima, mada se dešava da u makro zoni promaši, tako da oštro područje bude ispred ili iza objekta snimanja iako je on "javio" da je ono što je u zelenom kvadratiću u fokusu i da možete pritisnuti taster za snimanje "do kraja". Možete da povećate ISO vrednosti što je od koristi kada vaš kum počne da igra s flašom piva na glavi, jer ćete stići da ga fotografirate. Fotografija će biti oštra, ali će imati više šuma.

Ugrađen ksenonski blic vredni koristiti samo za mala rastojanja,

ali u kombinaciji s višim ISO vrednostima u lošim svetlosnim uslovima može da bude i te kako koristan. Za funkcionisanje blica veće snage potreban je kondenzator koji bi u svom najkompaktnijem obliku bio četvrtina zapremine ovog telefona. Potpuno je opravdana praksa proizvođača da koriste LED dosvetljivače, iako zbog jako "hladnog" svetla LED ravete dolazi do ljubičastog "colour casta", a razlog za to je nemogućnost balansiranja bele s visokom kelvinskom vrednošću kakvu ima LED rasveta. Naime, fotografije s blicem ugrađenim u ovaj model neće imati problem s balansom belog. Softver koji prati funkcije fotoaparata je pregledan i intuitivan, ali bi za "hvatanje" interesantnih kadrova često bila potrebna i veća brzina komandovanja funkcijama. A to bi značilo da je potrebno staviti na telo aparata još po koji taster. Jedini problem bi tada bio što bi izgubio taj minimalistički šmek koji ima. Displej je veliki i pregledan, vidljiv iz raznih uglova. Kutija je puna dodatne opreme, tako da možete slušati muziku, gledati fotografije na televizoru, prebacivati podatke na računar... Ne očekujte previše, ipak je ovo samo dobar telefon, izuzetnog dizajna i kvaliteta izrade s mnogo zanimljivih funkcija u cenovnom rangu telefona iste klase. Tako da ukoliko ovaj telefon kupujete kao fotoaparata, ne očekujte stoprocentnu zamenu kompaktnog digitalca, ali budite spremni da vas u određenim svetlosnim uslovima prijatno iznenadi.

IGOR ILIĆ

AKO VOLITE PUTOVANJA...

ČASOPIS O TURIZMU I PUTOVANJIMA

Travel

MAGAZINE

NAJLEPŠA I NAJINTERESANTNIJA MESTA NA PLANETI MOŽETE OBIČI ČITAJUĆI TRAVEL MAGAZINE. INFORMACIJE I NAJNOVIJE VESTI IZ SVETA TURIZMA, OPISI DESTINACIJA, SAVETI, IDEJE ZA PUTOVANJA...

POČETKOM SVAKOG MESECA NA KIOSCIMA I KOD KOLPORTERA

WWW.TRAVELMAGAZINE.RS

HP DESIGNJET Z3200 PHOTO

Fotoštampač velikog formata

Ako vam je potreban velikoformatni štampač za izradu fotografija ili drugih umetničkih dela u kvalitetu takvom da ih možete izložiti u nekoj galeriji, zatim za probne otiske grafičkih rešenja ili za "contact proof" u procesu štampe, onda je HP DesignJet Z3200 Photo praktično idealan za svaku od pomenutih namena

dealan je za fotografe, likovne umetnike, grafičke dizajnere i one koje uslužno štampaju, a trajnost štampe mu je, ukoliko se koriste kreativni i specijalni materijali za štampu ovog proizvođača, više od dvesta godina. I pored toga što izgleda skoro isto kao njegov prethodnik HP DesignJet Z3100 Photo, donosi brojne novitete. Koristi HP Vivera pigmentna mastila, a novo crveno mastilo (HP 73 Chromatic Red) znatno poboljšava reprodukciju crvenih tonova. Zahvaljujući njemu i celemekupnom sistemu od ukupno dvanaest mastila, ukupan gamut štampača znatno je povećan, pa on sada može da reprodukuje 95 odsto boja iz Pantone paleta. Dvanaesto mastilo je, u stvari, mastilo bez boje (HP 70 Gloss Enhancer), koje štampač postavlja na ona mesta na papiru na koje nije pala nijedna kapljica nekog drugog mastila. Na taj način postiže se ujednačen sjaj po celoj površini otiska nezavisno od toga da li se štampa na sjajnim ili polusjajnim fotopapirima. Gloss enhancer ne koristi se na ostalim tipovima papira, a pozitivan efekat ovakvog načina štampe može se naročito primetiti kada štampamo crno-bele fotografije, jer se u potpunosti eliminiše efekat "metaliziranih" prelaza između tamnih i svetlih delova fotografije, koji je ranije bio neizbežan kod otisaka dobijenih inkdžet štampačima.

Njegov prethodnik bio je izuzetno lagan za korišćenje, a sa HP DesignJet Z3200 Photo rukovanje je još lakše i unapređenije. Tome najviše doprinosi ugrađen spektrofotometar, zasnovan na uređaju X-Rite i1, dok je priložen softver poboljššan, što omogućava visoku preciznost i konzistenciju u reprodukciji boja od uređaja do uređaja i na duže vreme. Druga firma s kojom je "HP" saradivao jeste "Nikon" i dugogodišnja saradnja doprinela je nastanku specijalnog novog foto RIP softvera ErgoSoft StudioPrint, koji radi s fotoaparatom Nikon D3 i HP DesignJet Z3200 Photo kao dopuna za program HP Artist Software. On pomaže kreativnim profesionalcima da naprave visokokvalitetnu reprodukciju radova bez napredne veštine upravljanja bojama. Ugrađeni optički senzor (Optical Drop Detector - ODD) detektuje "ispaljivanje" kapljica iz svake pojedine mlaznice od 12.672, koliko ih ima, a raspoređene su u šest glava, što doprinosi da životni vek glava bude što duži tako što se kapljice koje bi trebalo ispaltiti iz neispravne mlaznice nadoknađuju u sledećem prolazu glave preko papira iz neke druge, ispravne mlaznice. Ovaj senzor omogućava i da se u redovnim ciklusima automatskog servisiranja glava smanji količina mastila koja se na taj način troši. Tako je HP DesignJet Z3200 Photo najekonomičniji proizvod u svojoj klasi kada je reč o

potrošnji mastila za servisiranje glava. Verzija DesignJet Z3200ps ima ugrađen Adobe Postscript level 3, koji omogućava direktnu štampu TIFF i JPEG fajlova bez drajvera, direktno kroz "embedded" veb-server. Novost je u tome što ovi fajlovi sada mogu da imaju šesnaestobitnu definiciju boja, kojom se postiže mnogo bolji kvalitet štampe tonskih prelaza. U "embedded" veb-serveru postoji još jedna veoma korisna novina, a to je mogućnost da imamo precizne informacije o količini potrošenog mastila za svaki odštampan fajl. Sada možemo uneti nabavne cene za mastila, glave i medije na kojima štampamo i na taj način dobiti trenutni proračun cene koštanja otiska, u koji nisu uključeni samo troškovi prostora, električne energije i radne snage. HP DesignJet Z3200 Photo proizvodi se u dve veličine: za rolne od 24 i 44 inča, a podržava više od 50 originalnih HP velikoformatnih medija za štampu, od fotopapira, papira za digitalnu likovnu umetnost, do premaznih medija i materijala za grafički prikaz. Takođe, započeo je program certifikacije medija drugih proizvođača u kojem učestvuju deset proizvođača medija, a koji sada nude trideset pet certifikovanih medija koje je "HP" razvio i još trideset koje su samostalno razvijali.

B. BJELICA

! UTISAK

Ovo je jedan od najuniverzalnijih velikoformatnih štampača na tržištu koji će zadovoljiti različite kategorije korisnika. Njime možete jednostavno odštampati fotografije velikog formata "galerijskog" kvaliteta, a, takođe, odlično može poslužiti i za reprodukciju umetničkih dela.

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	HP DESIGNJET Z3200 24-INČNI MODEL	HP DESIGNJET Z3200 44-INČNI MODEL
Cena	oko 4.500 evra	oko 7.500 evra
Tehnologija štampanja	inkdžet	
Maksimalna rezolucija	2.400 x 1.200 dpi	
Brzina štampe	12,4 min (A1 format, best print mode)	
Kartridži koje koristi	sistem od dvanaest kartridža kapaciteta 130 ml (HP70 s bojama: mat crna, foto-crna, siva, svetlosiva, magenta, svetlomagenta, cijan, svetlocijan, plava, zelena i žuta, HP73 crvena i HP70 Gloss Enhancer)	
Standardni priključci	10/100 BaseT Ethernet, USB 2.0 high-speed, EIO Jetdirect accessory slot	
Dimenzije	1.262 x 690 x 1.047 mm	1.770 x 690 x 1.047 mm
Informacije	www.hp.rs	

SONY DPF-V900 I DPF-V700

Univerzalni digitalni foto-ramovi

Digitalni foto-ramovi pružaju fantastičan način prikazivanja vaših fotografija i nisu novina na tržištu. Kod nas, međutim, ponuda ovih ramova nije tako bogata, a mi smo testirali dva nova "Sony" S-Frame digitalna foto-rama istih mogućnosti i različitih dimenzija

Većina korisnika digitalnih fotoaparata, zbog svoje inertnosti, i pored velikog broja snimljenih fotografija skoro da nema nijednu odštampanu i uramljenu fotografiju. Digitalni foto-ramovi pružaju mogućnost da snimljene fotografije jednostavno prezentujete direktno s memorijske kartice i bez potrebe za računarom. Sony S-Frame je nov digitalni foto-ram koji izgleda lepo i moderno. Ima rezoluciju od 800 x 480 piksela i proizvodi se u dve veličine: s dijagonalama od 23 i 18 mm, i proporcijom od 15:9, a može se naći u dve boje (crnoj i beloj). Kvalitet slike je odličan i ravan je onom koji se može videti na kvalitetnim prenosivim računarima. Možda će vam se na prvi pogled podešavanje ovih digitalnih foto-ramova učiniti komplikovano, ali nakon početnog privikavanja sve će biti mnogo lakše. Podešavanje se obavlja uz pomoć kontrolnih dugmadi na zadnjem delu foto-rama, a najjednostavnije je pomoću

daljinskog upravljača koji se dobija uz njega. Ima ugrađen senzor koji automatski orijentiše sliku u zavisnosti od toga da li ram drži vertikalno ili horizontalno. Optimizovani BIONZ procesor daje bolji kvalitet slike i brz odziv koji omogućava brzo otvaranje fotografija s velikom rezolucijom od čak 48 miliona piksela. Na ramovima je moguće videti fotografije snimljene u JPEG, TIFF i BMP formatima, zatim JPEG prikaz RAW fotografija, ali, nažalost, ne podržava nijedan video-format. Interna memorija ovih digitalnih foto-ramova je 512 MB, što je dovoljno za snimanje oko hiljadu fotografija. Fotografije mogu automatski da se podese na manju veličinu u HD kvalitetu za što veći kapacitet albuma, a funkcija Auto Touch-up automatski obrađuje fotografije bez upotrebe računara (uklanja efekat crvenih očiju, sređuje kožu, ispravlja ekspoziciju i oštrinu). Sa zadnje strane nalazi se ugrađen čitač memorijskih kartica za sve memorijske kartice koje se danas upotrebljavaju,

! UTISAK

Odličan digitalni foto-ram lepog izgleda i odličnog kvaliteta prikaza omogućava vam da na stolu ili zidu imate prezentaciju vaših fotografija koje možete jednostavno promeniti i dodati nove fotografije. Može biti odličan i vredan poklon, a kao poklon možete pridružiti i svoje fotografije.

pa je moguća i direktna prezentacija s memorijske kartice i kopiranje izabranih fotografija u internu memoriju. Kompatibilan je DPPA-BT1 Bluetooth adapteru za bežični prenos slika s mobilnog telefona, a adapter se dobija uz model Sony DPF-V700. Može se, naravno, povezati i s računarom i u internu memoriju snimiti direktno izabrane fotografije bez potrebe za posebnim softverom. Ako se uz pomoć HDMI izlaza poveže sa HD televizorima, fotografije možete gledati i na većem ekranu, a moguća je funkcija BRAVIA Sync za upravljanje foto-ramom pomoću daljinskog upravljača za BRAVIA TV. Ovi foto-ramovi mogu da se upotrebe i kao sat ili kalendar. Bilo bi dobro da ima mogućnost napajanja električnom energijom i uz pomoć baterija.

B. BJELICA

- + Kvalitet izrade, kvalitet prikaza slike, univerzalnost, brzina čitanja fotografija
- Ne može da reprodukuje video-zapis, nema napajanje uz pomoć baterija

► OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★
CENA / KVALITET	★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SONY DPF-V900	SONY DPF-V700
Cena (sa PDV)	17.990 dinara	12.990 dinara
Veličina i rezolucija	9 inča (23 cm) / 800 x 480	7 inča (18 cm) / 800 x 480
Stvarna površina prikaza	187 x 112 mm	152 x 91 mm
Odnos stranica	16:9	15:9
Kapacitet interne memorije	512 MB	
Tip memorijske kartice koju prihvata	CompactFlash, xD, SD/SDHC, MMC, Memory Stick i Memory Stick Duo	
Ostale mogućnosti	BIONZ procesor za obradu slike, funkcija automatskog retuširanja, Bluetooth povezivanje (preko adaptera DPPA-BT1), automatska rotacija slike	
Priključci	USB, HDMI	
Sadržaj kutije	AC adapter, daljinski upravljač, uz model Sony DPF-V700 isporučuje se Bluetooth adapter DPPA-BT1	
Informacije	www.sony.co.yu	

11. VERZIJA NAJPOZNATIJEG EDITORA DIGITALNIH FOTOGRAFIJA

Adobe Photoshop CS4

Kada vam neko kaže da je fotografija previše "fotošopovana", shvatate po čijem imenu se danas definiše stepen kompjuterske obrade digitalnih fotografija. Neprikosnoveni Photoshop oduvek je bio cilj i reper ostalim proizvođačima programa, a iz programerske kuće Adobe uz njega stiže nova gama alata koja nosi zajedničko ime CS4

NOV ENTERIJER

Kao i uvek, novosti smo jedva dočekali i "Adobe" je tačno na vreme predstavio svoju najnoviju gamu kompjuterskih alata pod nazivom CS4. U verovatno najzobilnijoj paleti alata najpopularniji, a za nas svakako najinteresantniji segment jeste program Photoshop, čije svako unapređenje uvek donosi pregršt interesantnih novina.

Pred nama je jedanaesta verzija Photoshopa. Kao i svaka prethodna, donosi različite novitete. Iako ima izvanrednih novih opcija, prvu stvar koju sam primetio jeste promena u Feel and Touch domenu. Na prvi pogled reklo bi se da je to samo još jedna kozmetička promena radnog okruženja. Svakako da ima i toga, ali čim sam počeo da radim, pokazale su se suštinske promene. Radno okruženje sada je nekako kompaktno i zaokruženo. To je naročito vidljivo na "mekintošu" gde sada uz pomoć Application Frame koncepta Photoshop dobija "pozadinu" sličnu onoj koju sam navikao da vidim pod Windows operativnim sistemom. Paneli su dobili novu osobinu – da budu "otvoreni", ali da ne preklapaju radnu površinu na kojoj je slika. Čitav ekran automatski se deli između radne površine i panela.

Application Frame doneo je i poboljšanje rada s više otvorenih dokumenata. Aktivni dokument zauzima kompletan ekran, dok su ostali dokumenti predstavljeni "tabovima" ispod Control panela, nalik rešenjima u novijim verzijama veb-brauzera. Ovaj sistem mi se odmah dopao jer ubrzava i olakšava prelazak iz jednog dokumenta u drugi. Kada se otvori više fajlova nego što može da bude prikazano tabovima, s desne strane, u liniji tabova, pojavi se strelica koja označava da ima još otvorenih dokumenata. Klikom na tu strelicu dobija se spisak svih otvorenih dokumenata, odakle je jednostavno izabrati željenu sliku. Da bi se više otvorenih dokumenata istovremeno prikazalo na ekranu, na Control panelu postoji ikonica kojom se vrlo lako može izabrati način na koji će to biti urađeno. Sledeći novitet jesu radna okruženja (Workspaces) i ranije je bilo moguće definisati radno okruženje, ali je to sada podignuto na viši nivo. Postoji veliki broj već unapred definisanih okruženja za različite namene. Najviše mi se

dopala mogućnost da napravim svoj skup panela i da ih sačuvam kao Workspace.

ZUMIRANJE UZ OPENGL

U početku deluje kao još jedna kozmetička novotarija, ali kada se bolje pogleda, sva zumiranja i pomeranja slike sada se obavljaju s takvom lakoćom i mekoćom, kao da sam u nekoj dobroj igrici. Naravno, taj vizuelni doživljaj spadao bi u "šminku" kada sa sobom ne bi doneo oštar prikaz u svim uvećanjima. Ranije je slika izgledala oštro i dobro samo u prikazu od sto odsto veličine, jer su se tada pikseli slike poklapali s pikselima monitora, dok je u svim drugim režimima bila primenjena interpolacija koja je dovođila do više ili manje krzavog prikaza. Zum alatka dobila je još jednu novinu koja je posledica oslanjanja na OpenGL, koja se očitava u mogućnosti da se sada slika uvećava ili umanjuje samo klikom na određenu tačku na slici, bez otpuštanja tastera miša i automatski uvećava prikaz. Kada se dođe do željenog uvećanja (ili umanjenja), samo se otpusti taster miša i "animacija" se zaustavlja. Postoje dobre šanse da će ovakav način rada sa zum alatkom promeniti dosadašnje navike korisnika.

ROTIRANJE PRIKAZA

Još jedan novitet koji se oslanja na poboljšanje GPU jeste Rotate View Tool. Ovu opciju ne treba mešati s opcijom Rotate Canvas iz menija Image, koju svi koristimo kada želimo da rotiramo sliku. Ova opcija fizički repositionira piksele pri rotiranju slike, dok Rotate View Tool rotira prikaz na ekranu. Nova opcija vrlo je upotrebljiva u situacijama kada neki tekst ili deo slike stoji pod nekim uglom neudobnim za rad, pa se rotiranjem pogleda slika postavlja u zgodniju poziciju. Rotiranje se može obaviti ručno, uz pomoć nove alatke za taj posao, ili unošenjem numeričke vrednosti. Vraćanje pogleda na normalnu vrednost obavlja se duplim klikom na ikonice alatke u Toolbaru ili jednostavnim klikom na dugme Reset view na Control panelu. Uzgred, stari Rotate Canvas iz menija Image sada se zove Rotate Image.

PREČICE S PRIVREMENIM DEJSTVOM

Photoshop već dugo poseduje određene prečice s tastature koje omogućavaju da se

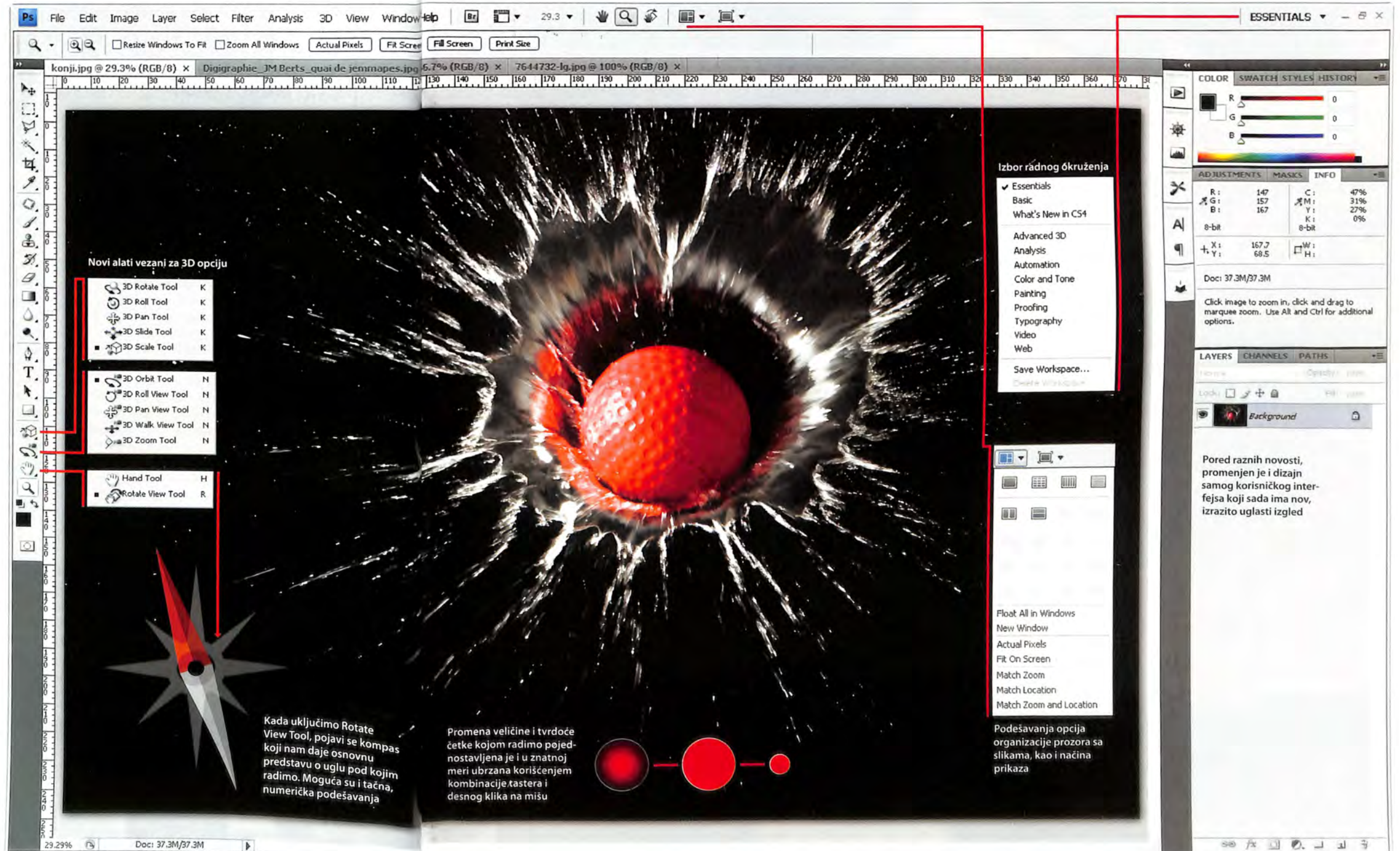
privremeno uključi neka alatka, dok se drži pritisnuta kombinacija odgovarajućih tastera. Čim se tasteri otpuste, prethodno korišćena alatka ponovo biva aktivna. To je sjajan koncept, više nije vezan samo za Zoom, Move i Hand tool, već i za sve ostale prečice koje pozivaju neke alate. Naime, "Adobe" već dugo godina koristi prečice u obliku jednog slova kojim se može pozvati neka alatka (B za četkicu, C za Crop tool i slično). Sada je omogućeno da se konstantnim pritiskom na određeno slovo privremeno pređe na alatku koju ta prečica poziva. Kad se taster otpusti, automatski se vraća prethodno korišćena alatka. Ako se, kao i do sada, samo kratko pritisne neka prečica, alatka će biti trajno aktivirana.

JOŠ BRŽE DO PRAVE ČETKICE

Novitetima u načinu rada nije kraj. Korisnicima je ponuđena još jedna vrlo interesantna mogućnost za kontrolu veličine i tvrdoće četkice kod alata koji ih koriste. Do sada se to moglo izvoditi ili preko padajućeg menija s Control panela, ili preko menija vezanog za desni taster miša, ili preko prečica s tastature. Sada, kada je neka takva alatka aktivna, dovoljno je pritisnuti Ctrl+Opt na "meku", ili Alt+desni taster na "pi-siju", i povlačenjem miša uz pritisnut levi taster i prečnik četkice počeoće da se menja. Ako je pritisnuta kombinacija Ctrl+Opt+Cmd, odnosno, Shift+Alt+desni taster, onda će se menjati tvrdoća (Hardnes) četkice. Ovaj sistem omogućava promenu veličine i tvrdoće četkice direktno na slici,

pa se ovi parametri mogu prilagođavati na licu mesta bez metoda "proba i grešaka". Photoshop CS4 ovoga puta doneo je puno promena načna rada i koristeći OpenGL odveo nas u novo iskustvo rada. Treba napomenuti da veliki broj ovih noviteta neće raditi na računaru koji nemaju grafičke karte koje direktno podržavaju OpenGL standard. Svi noviji grafički akceleratori imaju podršku za ovaj standard, pa to ne bi trebalo da predstavlja veliki problem. Nisam primetio da ova verzija na istom računaru radi sporije od prethodne, štaviše, zbog novih mogućnosti sve se čini tečajnijim i bržim, pa je CS4 već postao moj redovni alat za obradu slika.

ZORAN IMŠIRAGIĆ,
ADOBE CERTIFIKOVANI INSTRUKTOR

- Novi alati vezani za 3D opciju**
- 3D Rotate Tool K
 - 3D Roll Tool K
 - 3D Pan Tool K
 - 3D Slide Tool K
 - 3D Scale Tool K
 - 3D Orbit Tool N
 - 3D Roll View Tool N
 - 3D Pan View Tool N
 - 3D Walk View Tool N
 - 3D Zoom Tool N

- Hand Tool H
- Rotate View Tool R

Kada uključimo Rotate View Tool, pojavi se kompas koji nam daje osnovnu predstavu o uglu pod kojim radimo. Moguća su i tačna, numerička podešavanja

Promena veličine i tvrdoće četke kojom radimo pojednostavljena je i u znatnoj meri ubrzana korišćenjem kombinacije tastera i desnog klika na mišu

Podešavanja opcija organizacije prozora sa slikama, kao i načina prikaza

Berlinska fabrika "FOTH, C.F. Foth & Co" poslovala je nešto više od desetak godina, grubo rečeno između 1930. i 1942. godine. Za to vreme napravila je svega dvadesetak modela fotoaparata ili njihovih varijacija. Fotoaparati koje sam naveo u naslovu ovoga teksta izuzetno su značajni za istoriju fotografske industrije. Iako nisu pravljani u velikom broju primeraka, ti fotoaparati imali su neke osobine koje su predstavljale pionirske korake, i dugo su bile neprevaziđene. Bili su to, pre svega, zavesni zatvarači s kratkim ekspozicijama i, za to vreme, objektivni velike svetlosne jačine

Foth-Derby i Foth-Flex

FOTH DERBY II

Prvi Derby napravljen je 1930. godine. Bio je to fotoaparat za format snimka 24x36 mm, kome se, sistemom makaza, izvlačio prednji deo s mehom koji je povezivao nosač objektivna i telo fotoaparata. To je bio jedini Derby formata 24x36 mm. Na njemu je bio objektiv Foth Anastigmat 3,5/50 mm, a zavesni zatvarač imao je ekspozicije između 1/25 i 1/500 s. U godini u kojoj je nastao, taj petstoti deo sekunde bio je zaista vrlo atraktivan za sportska snimanja. Verovatno je zbog toga i dobio ime Derby. Dve godine kasnije Derby I menja format u 3x4 cm, znači, 16 snimaka na filmu tipa 127. Objektiv je ostao isti sve do pojave modela Derby II (1934) s objektivom istog imena, ali svetlosne jačine 2,5, što je značilo korak dalje u rešavanju problema snimanja tadašnjim emulzijama niske osetljivosti. U Engleskoj se prodavala posebna verzija modela II sa Zeiss

Tessarom koji je bio izmenljivog tipa, i na taj model nisu mogli da se stave Foth objektivni. Derby II je fotoaparat relativno malih dimenzija. Na zadnjem delu fotoaparata smeštena su dva crvena i dva zelena prozora za kontrolu premotavanja filma. Na gornjem delu, s leve strane, nalazi se okruglo dugme za premotavanje filma, pored njega je optičko tražilo, a tu je i okidač autoknipsa i poluga za njegovo napinjanje. I, na kraju, nalazimo relativno veliki okrugli regulator ekspozicija koji nije povezan s premotavanjem filma, nego se mora posebno naviti i podizanjem postaviti potrebna brzina ekspozicije. Pre snimanja potrebno je izvući nosač objektivna, a to je lako učiniti povlačenjem unapred dva nazubljena poluelipsasta i narezana metalna dela iznad i ispod objektivna. Na prednjem delu je poluga kojom se postavlja udaljenost snimanja, a okretanjem prednjeg dela objektivna reguliše se otvor blende sa starim podelama (2,5, 3, 3,5, 4,5, 5,5, 6,3, 9, i 12,5). Pod imenom Derby ukupno je proizvedeno osam modela, jedan bez numeričke oznake, dva s oznakom I, dva sa dvojkom, kao i Derby Luxus i Derby E-Messer, koji je imao ugrađen i kuplovan daljinar. Derby s oznakom Luxus bio je presvučen braon krokodilskom kožom. Iako je to svojevremeno bio vrlo atraktivan fotoaparat, njegova kolekcionarska cena kreće se od 90 evra za običan Derby II, do 180 za model zbog koga su srotom krokodilu oqulili kožu.

FOTH-FLEX II

Prvi Foth-Flex napravljen je 1933. godine. Bio je to dvooki refleksi fotoaparat za snimanje 12 kvadrata 6x6 cm na filmu 120, s objektivom Foth Anastigmat 3,5 ili 3,7/75 mm. Iako relativno skromnih mogućnosti (s ekspozicijama između 1/25 i 1/500 s), na njemu je ipak bio ugrađen platneni zavesni

sklopljivo šaht tražilo sa, takođe, sklopljivom lupom koja pomaže pri uoštravanju na mat staklu. Desna strana fotoaparata sadrži dva regulatora, gornji je za "duge" ekspozicije između dve i 1/10 s). Ukoliko se koriste duge ekspozicije, ovaj regulator potrebno je posebno naviti. Ispod njega je regulator kratkih ekspozicija koji se, radi promene ekspozicija, mora podići, i nakon podešavanja određene ekspozicije ponovo spustiti. Sâm mehanizam zatvarača smešten je u tanko, ali prilično dugačko proširenje na zadnjoj desnoj strani fotoaparata. Iznad ovog proširenja nalazi se dugme za premotavanje filma, a ispred njega poluga okidača s priključkom za žičani okidač. Na ovoj strani fotoaparata smešteni su neka vrsta ušice za kaiš i na donjem delu dugme za oslobađanje kalema prilikom stavljanja i vađenja filma. Suprotna, leva strana fotoaparata, pored ušice za kaiš i dva dugmeta za oslobađanje kalemova s filmom, ima i vrlo neobične šine za pribor. Ipak, na ovoj strani je poluautomatski brojač snimaka neobičnog oblika u kome se kroz crveni prozorčić vidi broj snimaka.

Da bi se film stavio u fotoaparat potrebno je okretanjem okruglog osigurača osloboditi vrata i tada se ona dele na gornji i donji deo, svaki se otvara na svoju stranu, što je prilično nepraktično. Zanimljivo je da Foth-Flex II ima dva crvena kontrolna prozorčića, jedan u

BILI SU TO, PRE SVEGA, ZAVESNI ZATVARAČI S KRATKIM EKSPOZICIJAMA I, ZA TO VREME, OBJEKTIVI VELIKE SVETLOSNE JAČINE

zatvarač. Model Foth-Flex I pojavio se dve godine kasnije (1935) i uz objektiv 2,5/75 mm njegov zatvarač imao je raspon ekspozicija između 1/500, i dve pune sekunde. Iste godine "stiže" i Foth-Flex II, koji predstavlja jednu sasvim ozbiljnu mašinu. Pored ekspozicija, kao što ih je imao model I, ovaj fotoaparat ima neku vrstu poluautomatskog brojača snimaka, i te, 1935. godine, objektiv svetlosne jačine 2,5. Podsetimo se da je Rolleiflex dobio objektiv svetlosne jačine 2,8, znači, svetlosno slabiji, čitavih četrnaest godina kasnije, preciznije, 1949. Na gornjem delu fotoaparata nalazi se

sredini zadnjeg dela i drugi na donjem delu fotoaparata. Kako je ovaj poslednji smešten sa strane, upravo tamo gde se na zaštitnom papiru filma tipa 120 nalaze brojevi za format 4,5x6, to znači da je fotoaparat bio predviđen i za taj format pri ručnom režimu kontrole broja snimaka. I, na kraju, na prednjem delu fotoaparata nalazimo dva identična objektivna Foth Anastigmat. Donji za snimanje i gornji pomoću koga se posmatra slika u refleksnom tražilu. Poluga između objektivna služi za uoštravanje, a s druge strane je regulator otvora blende s oznakama između 2,5 i 12,5.

Sve u svemu, Foth-Flex II jeste jedan ozbiljan fotoaparat. Iako je pravljani pre više od sedamdeset godina, i danas bi mnogi ljubitelji analogne fotografije i srednjeg formata vrlo rado snimali njime. Kolekcionarima može biti zanimljiv podatak da je fabrika "Foth", kao i Derby, i Flex pravila u verziji Luxus, u braon krokodilskoj koži. Cena obične Flex "dvojke" iznosi oko 100 evra, a "luksuznog" modela do 280.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

Izaberite Vaše omiljene digitalne fotografije i odštampane ih u Vašu ličnu foto-knjigu, kalendar ili razglednicu

Mi Vama FOTOknjigu

Nudimo širok spektar poveza, formata i stilova, brzo i po pristupačnoj ceni u tiražu koji želite

FOTO knjiga

artstudio

11000 Beograd
Bulevar Despota Stefana 70/III ulaz
Tel: 011/329-2758, 329-0387
mob: 063/493-878
office@artstudio.rs

KOMENTATORSKI PAR
IVANA & MILAN

Kaže Milan: ostavio sam ti ovu fotografiju znam da će ti se svideti! Naravno, u pravu je jer ovo je moj senzibilitet. Možda će mnogima od vas ova fotografija izgledati trivijalno ili čak kao potpuni promašaj jer je sve nekako mimo pravila. Ono što mene najviše privlači jeste ugao snimanja zbog kojeg imam osećaj da ležim na travi i gledam u "glave" cvetova koje me neodoljivo podsećaju na krunu. Selektivna oština daje mi bolji osećaj fokusiranosti i posvećenosti jednom cvetu, a neobična

žutozelena boja postavlja sve u domen fantazije i nerealnog što još više naglašava "dream like" (kao u snu) atmosferu. Dijagonale daju odličnu dinamiku a, na izgled, neprecizna kompozicija čini fotografiju neposrednom i bez traga aranžiranja scene. Moram da priznam da imam vrlo sličnu fotografiju na koju svi "vrlo dobro reaguju" pa verujem da je i Jasmina našla puno poklonika sličnog senzibiliteta. Serija fotografija sa sličnim motivima koje bi se, možda, razlikovale samo po koloru sigurno bi bila veoma interesantna.

Učestvujte i vi

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar, napišite svoje mišljenje o komentarima i našem radu, predložite vaše ideje kako bismo bili što bolji i vama korisniji. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Ako vi učite od drugih znači da i drugi mogu da nauče od vas!

Refoto, za "Foto-komentar",
Pčinjska 17, 11000 Beograd

NA NEBU,
JASMINA GUDURIĆ, POŽEGA

OČI U OČI, BORIS KOČIŠ, NOVI SAD

S obzirom na neke druge radove koje smo imali priliku da vidimo ne znamo kako se Borisu "omakla" ovako kadrirana i obrađena fotografija. Veličina izreza je dobra ali je fotoaparatus okrenut pogrešno: malo višlje i malo više levo nego što treba. Kada gledate fotografiju vaš pogled je prosto zarobljen belinom kačketa koji jednostavno dominira scenom. Da je Boris spustio fotoaparatus niže izbegao bi barem jedan deo tog problema. Što se tiče leve strane ona je pretamna i prevelika, a nauštrb najzanimljivijeg dela ove fotografije – belih golubovih krila koja su prosvetljena i blago razmazana što dodatno naglašava pokret. Nisam neki ekspert u golubarstvu ali mi se čini da ovo nije neki "divljak" već gajeni golub što znači da

je moguće ponovno fotografisanje goluba i golubara. Ukoliko to uradi savetujem ga da svom modelu obavezno skine kačket jer na snimku stvara veoma duboke i neprijatne senke tako da pola priče na koju nas upućuje naziv fotografije nije vidljivo. Ako ponovno fotografisanje nije moguće onda će nam poslužiti neki editor digitalnih fotografija kojim ćemo napraviti kvadratan izrez, odstraniti višak fotografije sve do ivice kose a deo kačketa koji je preostao jednostavno retuširati kloniranjem. Tamne partije lica moguće je prosvetliti alatom Shadows&Highlights. Na žalost to neće dodati već pomenuti deo krila koji nedostaje ali će bar usmeriti naš pogled u pravcu druga dva.

PANORAMA –
OSEČINA ZIMI
MILAN PETROVIĆ, OSEČINA

Koliko je važno uvek imati fotoaparatus pri sebi znaju svi kojima je neki motiv ili neka prelepa scena ostala samo u sećanju a ne na fotografiji. Autor je veoma lepo uklopio delove svoje panorame (ne znam samo da li je koristio "Stitch-Assist mode" na svom Canon PowerShot A620 fotoaparatusu ili je delove sklapao nekim za to specijalno namenjenim programom. Uostalom taj podatak onome koji uživa u ovoj bajkovitoj panorami snimljenoj u kasno zimsko popodne ne znači ama baš ništa. Mnogo je zanimljivije ukazati na dobru "S" kompoziciju i na to da autor nije uključio nijedan deo neba u svoj kadar čime je eliminisao opasnost od previše

bledih delova fotografije. Ipak i dalje imamo dobru predstavu brda čije se gole strane s pašnjacima pokrivenim snegom sudaraju s bukovom šumom i koja se gube u večernjoj izmaglici i daljini. Veoma nežan i prigušeni kolorit razbijen je obojenim fasadama kuća koje izgledaju kao nacrtane. Iako smo panoramskoj fotografiji posvetili broj 31, priznajem da ja ne marim previše za ovakvu vrstu fotografije, pogotovu što je velik broj panoramskih snimaka nastao samo zato što autori nisu znali šta bi s nekim neinteresantnim pejzažom pa ga pretvore u još manje zanimljivu panoramu. To naravno nije slučaj s ovom fotografijom i mislim da sam dovoljno nahvalio trud našeg čitaoca.

IT Globus
2008

SVEČANO PROGLAŠENJE
DOBITNIKA GODIŠNJE
NAGRADE ČASOPISA MIKRO-PC WORLD
ZA IZUZETNA OSTVARENJA
U OBLASTI RAČUNARSTVA
I TELEKOMUNIKACIJA

Hotel Hyatt Regency Beograd
2. decembar 2008.

NE IDEŠ TI NIKUD...

STEFAN MALEŠEVIĆ, BEOGRAD

Stefan je jedan od onih koji nam uredno šalju fotografije i ne obaziru se mnogo na to da li ih kritikujemo u pozitivnom ili negativnom smislu (najbrže se napreduje učeći na greškama) jer im je jasno da je svaka kritika pomak napred. Fotografija sa jasno asocirajućim nazivom nije baš najjasnija kada je pogledamo onako kako je Stefan poslao. Kao što to neprestano ponavljamo, to ćemo uraditi i ovom zgodom: suzite kadar! Ako pogledate pažljivo original u koloru primetićete da je on dokumentarnog karaktera i da nije baš sasvim jasno šta je u pitanju. Izgleda kao kofer pun zemlje snimljen odozgo ali svuda oko nalazi se lišće i uopšte ima previše detalja koji celu scenu čine poprilično konfuznom, a taj efekat je dodatno pojačan upotrebom kolora. Nekoliko puta do sada spominjao sam termin "retuš objekta" i on bi se u ovom slučaju sveo na čupanje trave koja smeta i dodaje gomilu nepotrebnih detalja.

Konvertujemo fotografiju u crno-belo pomoću opcije Image>Adjust>Black&White koja nam daje mogućnost direktnog uticaja na boje, slično korišćenju obojenih filtera za rad s crno-belim filmom. Pomoću klizača podešićemo nivoe sive prvenstveno u crvenoj i zelenoj. Kada napravimo nov izrez rešićemo se viška koji dozvoljava da nam pogled "luta" po fotografiji. Poslednja doterivanja svode se na uklanjanje nekoliko belih tačaka alatkom za kloniranje i podešavanje kontrasta.

ALEXEI021

U galeriji na našoj veb prezentaciji možete videti puno zanimljivih fotografija a ovaj autor postavio je i jednu malu ali vrlo homogenu i interesantnu seriju crno-belih fotografija koje, pre svega, odišu erotikom. Malo je dobrih fotografija na tu temu pa pozdravljam svaki pokušaj, naročito onaj uspešan. U početku sam mislila da su na ovoj fotografiji prikazana leđa ali posle sam shvatila da, u stvari, gledam u ženska kolena. Upravo ta ambivalentnost privlači me ovoj fotografiji. Erotika

podrazumeva nešto poluskriveno, ili ako hoćete, poluotkriveno, asocijativno koje vam lako zagolica maštu i izaziva osećanja.

Srcolika forma kolena koja izvire iz mraka izuzetno asocira na mrak sobe u koju se promalja tračak svetla s prozora ili prigušene lampe. Ono što bih sigurno volela da vidim jeste malo šira priča, tj. serija fotografija a s obzirom na to da je alexei021 već postavio/la (identitet ne znam) tri fotografije iz ove serije, verujem da još nekoliko koje bi dale filmski karakter, neće biti problem. Ostaje samo da nam ih pošalje.

DIMSON

Dimson je slikar ali izgleda da mu fotografija ide od ruke. Iako je u koloru, ova fotografija izuzetno podseća na neko delo iz doba piktorijalizma s početka dvadesetog veka. Kolorit je odličan (na pravom mestu i u pravoj količini uključena je crvena boja komplementarna zelenoj) i svetlo takođe kreira vrlo autentičnu atmosferu. Perspektiva je dobro prikazana vrlo sugestivnim dijagonalama jedino što mi smeta jeste potpuno centralna kompozicija koja me "zakucava" u centar kadra i ne dozvoljava mi da istražujem po tamnim i skrivenim čoškovima železničke stanice koji imaju toliko mnogo detalja. Mislim da bi ova fotografija bila odličan uvodni kadar u neki film koji bi imao jaku dramsku priču s malo detektivskog zapleta.

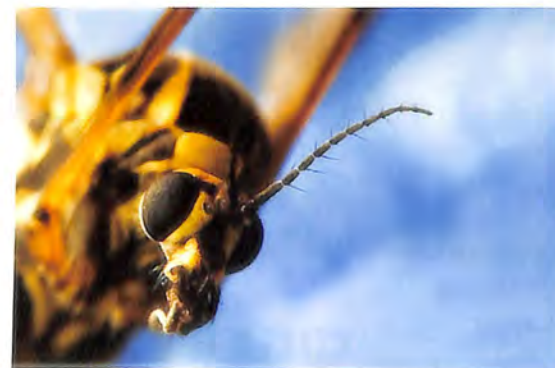

LORD IVANHOE

Zna se da je makro fotografija Milanova oblast ali evo "usudila" sam se da drzmem u ovo, za mene, nepoznato područje ali iz sasvim drugog aspekta gledanja. Da je odlično snimljeno tu nema dileme ali ono što me najviše privlači jeste dinamika same fotografije i sasvim neobična kompozicija zbog koje imam osećaj da ova muva upravo uleće u kadar. Takođe, deluje prilično predatorski i, iako je u suštini vrlo mala, izgleda kao ogromna moćna životinja fascinantnog izgleda. Prva asocijacija bio mi je nastavak Ratova zvezda koji odlikuju fenomenalni specijalni efekti i neobična bića koja

su mnogo od svog izgleda pozajmila iz životinjskog sveta. Svako odsustvo statičnosti savršeno odgovara brzini i, uopšte, načinu kretanja ovih malih stvorenja za koja često, nepravedno kažemo da su odvratna.

DEDA SAVA, MILAN STAMENKOVIĆ, BAŠAID

Moj imenjak nije bio siguran da li su fotografije stigle do nas pa ih je poslao dva puta. Ipak, mi ih čuvamo jer ne mogu odjednom sve da stanu u naš velik, ali ipak, tesan časopis. Naš mladi čitalac snimio je deda Savu po sistemu "zlatne sredine". Centralna kompozicija veoma retko ima opravdanje i obično se koristi za isticanje idealno simetričnih objekata. Na fotografiji smeta tamni prozor sa desne strane koji smo odstranili ali ja nisam hteo da proporcionalno suzim kadar jer bih morao da odsečem i podignu zavesu tako da je izrez sada bliži kvadratu. Pretpostavljamo da Milan ima priliku da ponovo fotografiše deda Savu a ja mogu da mu dam odmah gomilu ideja: ruke, ruke i štap, ruku pored banačanskog opanka, ruke oko šešira, opanak na ciglama patosanom dvorištu, portret u krupnom planu... Kada na sve ovo dodamo i mogućnosti različitih uglova snimanja (žablja, normalna, ptičja perspektiva) vidimo da je samo potrebno nastaviti sa fotografisanjem, a ne prekinuti nakon prvog naizgled uspelog snimka.

Они се буде
са Србијом

Срђан и Јована

ЈУТАРЊИ
ПРОГРАМ

ПРВИ ПРОГРАМ РТС-а
СВАКОГ ДАНА У 6.05

www.rts.co.yu

NAGRADA MAJICA HSM INFORMATIKA – TADIJA SAVIĆ, IVANJICA, "IGRA SENKI"

ZARKO ALEKSIĆ, Knjaževac, "Akt lutke 3 polanoga", Nikon D60

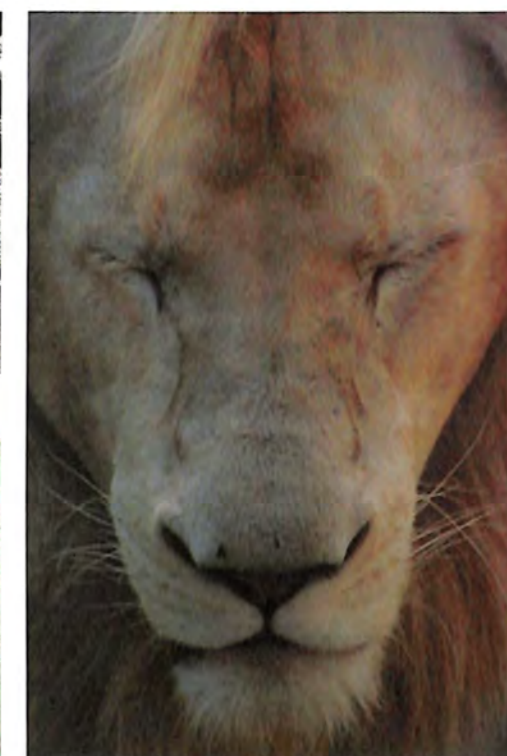
MIODRAG IGNJATOVIĆ, Niš, "Zena!!!", Canon Digital Rebel xTi

IVAN TASIĆ, Kruševac, "214", Kyocera Finecam M410R

MILAN NIKOLIĆ, Nemačka, "Die Puppe", Nikon D40

MILAN GLOZIĆ, Beograd, "Lav", Canon PowerShot SX 100 IS

Najbolja digitalna fotografija

Nekada davno, na festivalu digitalne umetnosti, postavio sam pitanje: šta je digitalno u digitalnoj fotografiji? Mislio sam prvenstveno na moderan, digitalan način dolaska do fotografije koji je isključivo jedan veoma važan

segment – latentnu fotografiju. Naš konkurs jeste takav da prikriivenih slika nema ali su i odabrane fotografije takve da digitalno ne označava "plug-inovski" egzibicionizam već čisto fotografisanje s malo obavezne

dorade. Na sreću, naši autori su odoleli pesmi i zovu digitalnih sirena koje na oštrim stenama obala digitalnog mora beskrajnih mogućnosti na kraju dave delo.

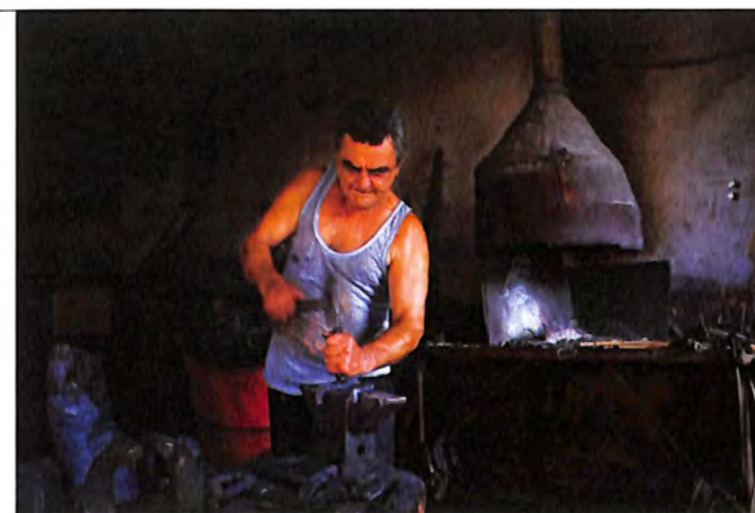
M. ŽIVKOVIĆ

NAGRADA MAJICA HSM INFORMATIKA – MILICA TEPAVAČ, SOMBOR, "IŠČEKIVANJE"

NEMANJA MARAŠ, Beograd, "Red Dress", Canon EOS 350D

GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid, "Bašaidski kovač", Konica Minolta 5D

NENAD STANKOVIĆ, Beograd, "Senke", Canon EOS 350D

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: **HSM**informatika

Tema: "Najbolja digitalna fotografija"

Broj radova: do 10 fotografija po autoru

Tehnika: digitalne fotografije minimalno 13 x 18

cm (za digitalne fajlove 300 dpi). Radovi moraju

biti propisno obeleženi (u File Info ili File Properties

upisati naziv fotografije, ime i prezime autora,

adresu i telefon, naziv fotoaparata).

Poslednji rok za slanje fotografija:

do 10. decembra

Nagrade konkursa – mesečne:

Promo materijal firme HSM Informatika

Završne nagrade konkursa :

1. nagrada – ADOBE PHOTOSHOP CS3;

2. nagrada – ADOBE LIGHTROOM;

3. nagrada – ADOBE PHOTOSHOP ELEMENTS

Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17,

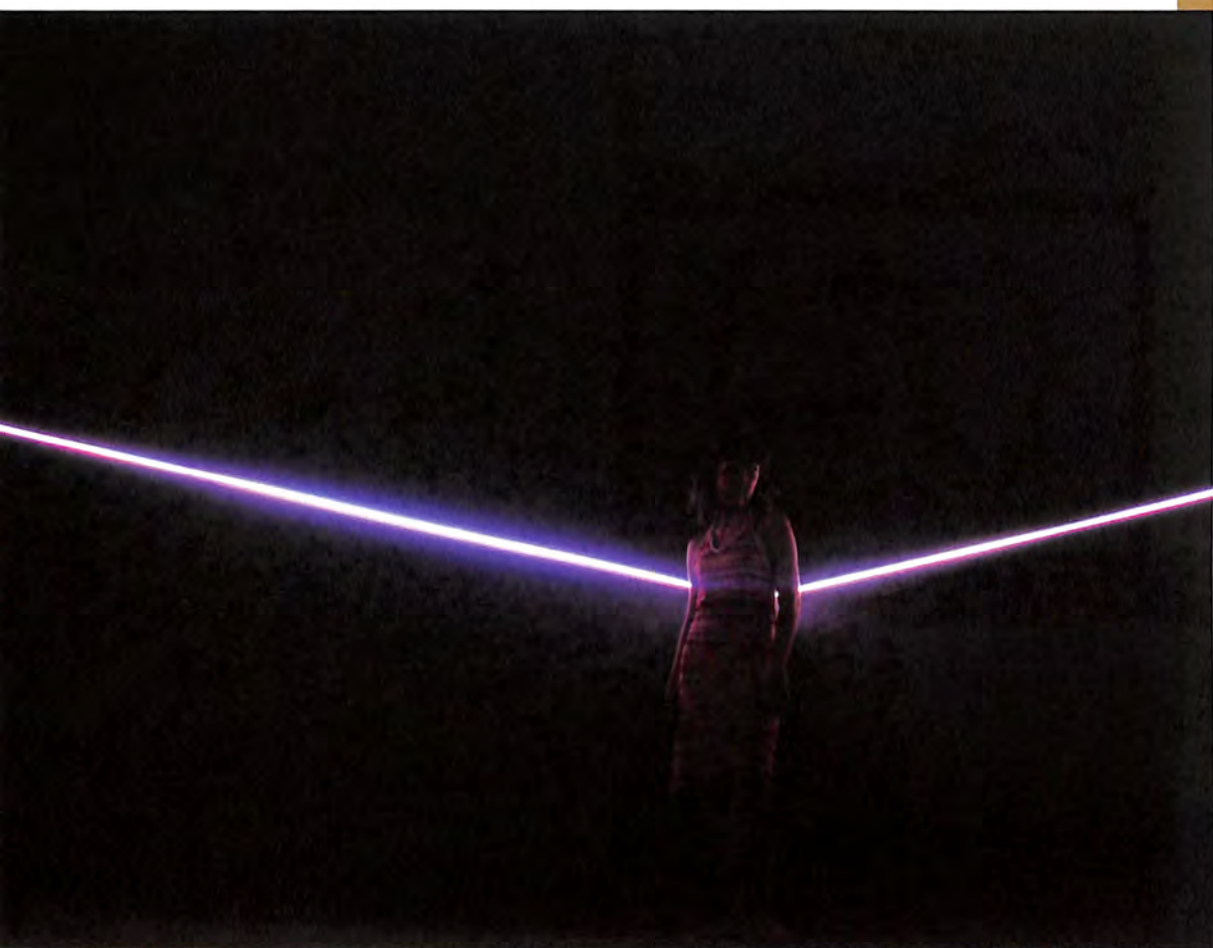
11000 Beograd za konkurs "Najbolja digitalna

fotografija"

NAGRADA MAJICA HSM INFORMATIKA IVAN NIKOLIĆ, NIŠ, "BREAKING THE GIRL"

Autoportret

PRVA NAGRADA – KATARINA NEDELJKOVIĆ, BEOGRAD, "POGLED IZ TAME", CANON POWERSHOT A620

NATAŠA ŠARKIĆ, Beograd, "Zarobljena", Canon Digital IXUS

DRAGAN DROBAC, Šid, "Vozna i lična"

MARKO STANKOVIĆ, Jelašnica, "Pomiluj me", Pentax Optio A30

JOVANA DAMJANOVIĆ, Niš, "No jumping on the bed, kids!", Nikon D40

ANA POZDERAC, Beograd, "Okno", Nikon D300

IVAN SIMOVIĆ, Kruševac, "Ukupnost je više od prostog zbira"

DRUGA NAGRADA – MARKO ERCEGOVIĆ, "IMAGE 2681", PINHOLE FOTOAPARAT, FILM ILFORD HP5, PAPIR FORTE

TREĆA NAGRADA – BOJAN DŽODAN, RUŠANJ, "PREDSTAVLJAM SE", FUJI FINEPIX S9500

S vremena na vreme neko od naših čitalaca postavi pitanje zašto su pojedine fotografije nagrađene a druge nisu. Ukoliko pažljivije pogledate videćete da je jedan od veoma važnih kriterijuma originalnost u pristupu praćena dovoljno dobrom realizacijom a ne obrnuto. Fotografija "Pogled iz tame" koja je dobila prvu nagradu ima baš takav pristup – originalnu ideju, dobar kadar i dovoljno kvalitetnu realizaciju. Drugonagrađena fotografija je već složenija priča. Snimljena pinhole fotoaparatom, urađena kao klasična crno-bela fotografija i reprodukovana, pored svega, ne bi bila nagrađena da nema i dobru priču. A kada već spominjemo priču, ona je najbolja kod trećenagrađene fotografije koja na jedan zanimljiv, a nadasve kompleksan način, predstavlja našeg čitaoca. Eto malog objašnjenja kao uvod u poslednju rundu našeg takmičenja koje se završava u sledećem broju. Tada ćemo i mi imati jedan od, do sada najtežih zadataka: da od pristiglih radova, gde je veliki broj stvarno izuzetnih, odaberemo one najbolje.

M. ŽIVKOVIĆ

ZARKO ALEKSIĆ, Knjaževac, "AutoPrkos - Ubi me ta matematika", Nikon D60

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: Refot B
 Tema: "Autoportret"
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: analogne i digitalne fotografije
 Format: minimalno 13 x 18 cm
 (za digitalne fajlove 300 dpi)
 Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poledini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)

Poslednji rok za slanje fotografija: do 10. decembra

Nagrade – svakog meseca:

1. nagrada: pretplata na časopis Refoto,
 2. nagrada: SanDisk Digital Photo Album
 3. nagrada: knjiga "Elementarna tehnika fotografisanja"
- Godišnje, završne, nagrade:
1. nagrada: NIKON D-SLR FOTOAPARAT
 2. nagrada: NIKON KOMPAKTNI DIGITALNI FOTOAPARAT
 3. nagrada: LOWEPRO FOTO-TORBA

Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Autoportret"

4. UBSKI SALON FOTOGRAFIJE PRIRODE

UB 2008

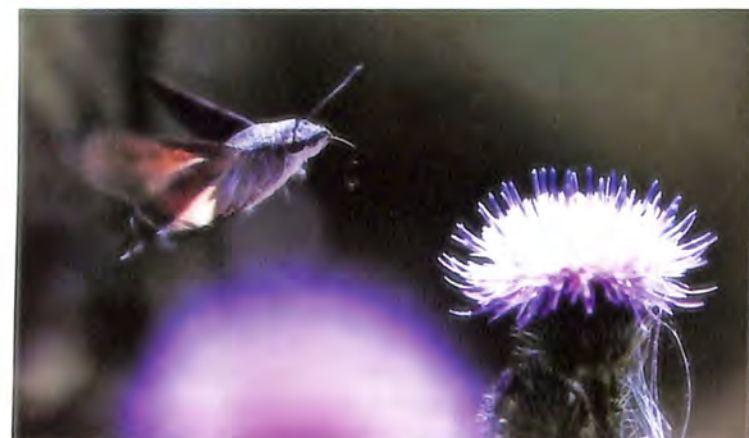
Po četvrti put Ub je domaćin izložbe fotografija čija je tema priroda – u svim mogućim aspektima, kako piše u propozicijama

Geza Farkaš, "Roda II", prva nagrada za fotografiju

Učešće na ovogodišnjem salonu uzelo je 96 autora koji su poslali 373 fotografije. Žiri u sastavu: Božana Marinček, Milan Marković i Zoran Pavlović, sačinio je izložbu od 115 fotografija (75 autora). Najbolje kolekcije poslali su: Đorđe Đoković, Gordana Pomorišac, Duško Damjanović i Branko Matić, a najuspešnije pojedinačne fotografije delo su: Geza Farkaša, Milana Živkovića, Dare Turnšek, Ane Pozderac, Tomislava Petrovića, Saše

Preradovića i Čedomira Bijukovića. Specifičnost ubskog salona jeste dodala specijalne, i veoma stimulatívne nagrade za najbolju makrofotografiju koja pored slave dobitniku donosi i 8.000 dinara i nju je dobio Darko Veselinović za fotografiju leptira limunovca. Izložbu je organizovao i realizovao Tomislav Petrović, a postavljena je u Likovnoj galeriji "Sveti Luka" tokom oktobra i novembra 2008. M. Živković

Ana Pozderac, "Na cvetu", pohvala za fotografiju

Duško Damjanović, "Vlasina 3", treća nagrada za kolekciju

Đorđe Đoković, "Zagrljaj", prva nagrada za kolekciju

Đorđe Đoković, "Gonepterix rhamnii", nagrada za najbolju makrofotografiju

Dare Turnšek, "Take off", treća nagrada

FANTASTIČNA PONUDA!

POKLON I ČASOPIS GRATIS

UKUPNO
835
DINARA

Lowepro Peak PX 60
FOTO-TORBA

KADA SE PRETPLATITE
NA REFOTO

Dimenzije torbe: 14 x 6,5 x 16 cm

Za samo **3.000 dinara**, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 GRATIS, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru.

Ukoliko želite, možete se pretplatiti i na 6 brojeva + 1 GRATIS za samo **1.500 dinara** (bez poklona).

Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi **88 km** (bez poklona)

Poštarina je uključena u cenu.

NAPOMENA: POKLONI SE DOBIJAJU UZ PRVI SLEDEĆI BROJ!

ODABERITE NAJLAKŠI I NAJBRŽI NAČIN DA PORUČITE ČASOPIS ILI NEKA OD IZDANJA:

TELEFON
+381 11 344 9641,
344 9642

FAKS
+381 11 446 0234

E-POŠTA
pretplata@refoto.co.yu

PISMO
REFOTO, Pčinjska 17,
11 000 Beograd

PONUĐA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE!

Naručujem časopis REFOTO, ili druga ponuđena izdanja, koja ćete mi isporučiti na sledeću adresu:

PRETPLATA NA REFOTO
12 + 1 brojeva časopisa po ceni 3.000 din.
(upišite od kog broja želite pretplatu)

PRETPLATA NA REFOTO
6 + 1 brojeva časopisa po ceni 1.500 din.
(upišite od kog broja želite pretplatu)

UPOTPUNITE VAŠU ARHIVU
(upišite broj ili brojeve časopisa koji
vam nedostaju)

POVEZAN UKORIČEN KOMPLET REFOTO
(upišite godinu ili godine izdanja koje želite)

KNJIGA "ELEMENTARNA TEHNIKA
FOTOGRAFIJE", Prof. Dragoljuba Kažića
(označite polje)

KNJIGA "DRAGOLJUB TOŠIĆ - FOTOGRAFIJE"
Foto-monografija
(označite polje)

Ime _____

Prezime _____

Adresa _____

Grad/Pos. Feh _____

Telefon _____

E-pošta _____

Datum / Potpis _____

ReFoto
KONKURSI

KUPON ZA SLANJE FOTOGRAFIJA (DO 10 FOTOGRAFIJA PO KONKURSU)
VAŽI ZA SVE KONKURSE

REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd, 011 344 9641, 344 9642; info.refoto@refoto.co.yu www.refoto.co.yu

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

ZA SRBIJU:
PUTEM **PORUDŽBENICE** ČASOPISA
KOJU S UPLATNICOM POŠALJETE NA
ADRESU:
REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili

POZOVITE 011/303-4373 NIKON Shop
u kojem možete kupiti sva ponuđena
izdanja

Pretplata za 12 + 1 brojeva časopisa REFOTO iznosi
din. 3.000
s plaćenom poštarinom. Uz pretplatu dobijate na
poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu.
Pretplata za 6 + 1 brojeva časopisa REFOTO iznosi
din. 1.500, s plaćenom poštarinom.
(važi samo za područje Srbije)

ZA BIH:
PUTEM **PORUDŽBENICE** ČASOPISA
KOJU S UPLATNICOM POŠALJETE NA
ADRESU:
REFOT BH, Kralja Petra I Karađorđevića
111,
Banja Luka ili

POZOVITE 051/324-440 REFOT BH
u kojem možete kupiti sva ponuđena
izdanja

Pretplata za 11 + 1 brojeva časopisa Refoto iznosi 88
KM, s plaćenom poštarinom.

SPECIJALNA PONUDA
STARIH BROJEVA

SAMO
150
DINARA

Povezan komplet
REFOTO časopisa
za 2001, 2002, 2003,
2004, 2005, 2006 i
2007. godinu, din.
2.000 + PTT (160
din.) po kompletu

"Elementarna tehnika
fotografije"
prof. Dragoljub Kažić,
din. 450 + PTT (140 din.)

"Dragoljub Tošić –
Fotografije",
Foto-monografija, din.
1.500 + PTT (180 din.)

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA **REFOTO**
(BROJEVI OD 1 DO 6, 9, 43 I 45 SU RASPRODATI).
OD BROJA 7 DO 44 CENA PO KOMADU JE 150 DIN.
OD BROJA 45 IZNOSI 250 DIN PLUS POŠTARINA OD
55 DINARA PO KOMADU

POKLON

PRETPLATA ZA SRBIJU
ZA 12 + 1 BROJEVA IZNOSI 3.000 DINARA
ILI ZA 6 + 1 BROJEVA IZNOSI 1.500 DINARA
(poštarina je uključena u cenu)

Kopiju uplate dostaviti na faks.: 381 11 446 0234, ili pošaljite elektronskom poštom na: pretplata@refoto.co.yu

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)
255-0009780101000-19
(Samo za područje Srbije)

PRETPLATA ZA BIH
ZA 11 + 1 BROJEVA IZNOSI 88 KM
(poštarina je uključena u cijenu)

Kopiju uplate dostaviti na faks.: 051/324-445 ili poslati na adresu:
REFOT BH Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka

ŽIRO RAČUN
5520230002214998 Hypo Alpe Adria Bank
Banja luka
(Samo za područje Srbije)
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO (bez BiH)
NA GODINU DANA ZA 12 BROJEVA IZNOSI 80 EVRA

NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za
inostranstvo.

DEVIZNI RAČUN
INTERMEDIARY (posrednička banka):
Deutsche Bank AG - Frankfurt/M.
SWIFT CODE: DEUTDEFF
ACCOUNT WITH (banka korisnika):
EUR 936 2609 10
PRIVREDNA BANKA BEOGRAD a.d. - Beograd.
SWIFT CODE: PBBBYUG BENEFICIARY (korisnik):
REFOT B - Beograd Pčinjska 17
Account: 9401-978-0001032 naznakom:
PRIPITATA ZA REFOTO

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

POZIV ČITAOCIMA

Ako mislite da imate sjajne fotografije koje i ostatak sveta treba da vidi,
informišite se za koje rubrike možete poslati fotografije i kako

KONKURSI

- Konkurs časopisa PRAKSA NA DELU;
- Konkurs s temom AUTOPORTRET;
- Konkurs s temom
NAJBOLJA DIGITALNA FOTOGRAFIJA.

RUBRIKE

- PUTOPIS

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete
opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na
putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm
u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- U FOKUSU

Posaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa)
minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi,
RGB, JPEG.

- FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u
rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u
rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

- Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor
za web-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak
tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela
(duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB.

Kako da pošaljete fotografije

@-POŠTOM

- prikačite samo jednu fotografiju uz vaš mejl i u
file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno
tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu fotografije na 1,5 MB;

U FOKUSU, citaoci@refoto.co.yu, subject: *U fokusu*
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu,
subject: *Foto-komentar*

DIGITALAN FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.
co.yu, subject: *Digitalan foto-komentar*

VEB GALERIJA, citaoci@refoto.co.yu,
subject: *Veb-galerija*

POŠTOM

Fotografije odštampane na papiru ili narezane na
CD (a možete i jedno i drugo). Ako ih šaljete za
više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompak-
diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere
i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno
napišite podatke na poleđini fotografije ili u
fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv
rada, eventualno tehnika rada).** Pažljivo ih
upakujte (najbolje u kovertu s vazdušnim jastucima)
ili ih dodatno ojačajte kartonom.

Adresa je REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd.

U NOVOM BROJU

- Finale konkursa "Autoportret" i "Najbolja digitalna fotografija" završice
ovogodišnju "sezonu" konkursa a januarski broj najaviće nove teme
- Fotografije Dragiše Radulovića mogle bi se okarakterisati kao klasični crno-beli
portreti
- U skladu s našim portfoliom pozabavili smo se portretom u rubrici "Praksa na
delu" i to kroz fotografije starih majstora ali i naš eksperiment u profesionalnom
studiju
- Nastavljamo s predstavljanjem novina koje donosi Photoshop CS4
- Naučite kako da obrađujete fotografije u Capture NX2
- Milan nastavlja priču o Camera Raw ali ovog puta o najnovijoj "petici" koja ide uz
Photoshop CS4. Takođe, pokazaće vam šta sve može neobična alatka zvana "warp"
- Posle pauze od nekoliko godina ponovo se bavimo temom autorskih prava
- Retušeri su oduvek bili skrajnuti ali izuzetno važni za svakog fotografa a u eri
digitalnog retuša postali su skoro jednako bitni kao i fotografi

BROJ 55 JANUAR 2009

EPSON STYLUS PHOTO R2880
Epson je zajedno s čuvenom firmom
za proizvodnju kalibratora "X-Rite"
izneo na tržište štampač koji će odgo-
vratiti i onim najzahtevnijim fotografima
velike rezolucije

CANON EOS 5D MARK II
Ima CMOS senzor velike rezolucije od
21,1 milion piksela i ovo je prvi
"Canonov" D-SLR model koji u potpu-
nosti podržava rad s video-zapisima
velike rezolucije

**OLYMPUS ZUIKO DIGITAL 12-60
MM F/2,8-4 ED SWD I 50-200 mm
F/2,8-3,5 ED SWD**

KRITERIJUM ZA KONKURSE

NEMANJA MARAŠ, BEOGRAD

Dragi Refoto, čitao sam pre neki dan vaš časopis, broj 51 za mesec oktobar, i u rubrici "Praksa na delu" jako me je zbunila jedna stvar. Naime, fotografija Dušana Milenkovića "Kača" koja je osvojila prvo mesto je, po mom mišljenju, i ako ono ne bilo previše stručno, znatno lošija od fotografije Vladimira Lakobrija koja je osvojila II mesto. Razlozi: Ruka na fotografiji koja izgleda kao da je...da kažem, naopako... meni se to sviđa, tj. pošto model ima haljinu koja ima kapuljaču sa prednje strane zanimljivo mi je to što sve izgleda kao da je naopako, ali ok, to je samo moje subjektivno mišljenje, jedino što bih zamerio drugonagrađenoj fotografiji jeste što je lakat desne ruke preblizu ivice. A što se tiče fotografije koja je osvojila prvo mesto, e sad ovo nije... nabeđivanje već... fotografska diskusija, ako mi ne zamerate, smeta mi...ok slažem se za balon iza glave, ali, takođe mislim da je trebalo da bude možda malo više balona, takođe mi jako bude oči što se vide ove cigle umotane u papir koje drže balone, mislim da su krajnje nepotrebne u kadru, i pored toga beli postament na kojem model sedi totalno mi iskače i skreće pažnju sa modela. Sem toga... svetlo mi je previše... pa... obično, da se tako bezvezno izrazim...mislim da je za ovakvu fotografiju trebalo mnogo dramatičnije i tamnije osvetljenje. A, eto, kod Vladimirove fotografije jako mi se sviđa osvetljenje, a i atmosfera same fotografije je, po meni, jako dobra i lično smatram da "Kača" ima mnogo veće fotografske greške nego ova fotografija. Ali, kao što rekoh, to je samo subjektivno mišljenje, ne zamerite. Voleo bih da čujem zbog čega je doneta Vaša odluka... pa da i ja naučim nešto novo. Pre neki dan sam naterao sebe, što mi nije običaj da odem do pošte i poslao sam jednu fotografiju baš za ovu rubriku, voleo bih da vidim šta ćete vi misliti o njoj, ako stigne do vas :), i ako me ne sabotirate zbog ove nesuglasice u mišljenju, šalim se naravno, ne zamerite. Pozdrav i sve najbolje.

Razlike između te dve fotografije u konkursu "Praksa na delu – moda", veoma su male i često sitnice odlučuju koja fotografija će biti bolja. Najveći razlog zašto fotografija Vladimira Lakobrije nije pobedila jeste položaj ruke modela koji izgleda vrlo nepravilno, kao da je ruka iščašena. Kada snimate ljude, takvi detalji jako su važni. Fotografija Dušana Milenkovića možda je malo staromodna u pristupu ali je u vizuelnom smislu bolje organizovana mada i ona ima manu (koja je i istaknuta u tekstu uz konkurs), a to je balon iza glave modela. Lično, po stilu, više mi se dopada drugonagrađena fotografija ali zbog te izvrnute ruke nije mogla biti najbolja. To je propust koji fotograf sebi ne sme da dopusti, tj. mora da ga vidi. Ivana Brezovac

APSOLOTNI POČETNIK

MILAN PETROVIĆ, OSEČINA

Godinu dana se "družim" sa časopisom Refoto, i preadovoljan sam odnosom cena – karakteristike, tj. kvalitetom papira, brojem strana, rubrikama itd. Možda malo više pažnje bi mogli da posvetite apsolutnim početnicima (možda jednu stranu) u koje i sebe svrstavam. Živim i radim u malom mestu (Osečina – Opštinska uprava) kao stručni saradnik za poslove informacionih sistema. Do časopisa sam došao na preporuku majstora fotografije Velimira - Velje Savatića (predstavljene je u rubrici FOTOGRAFI u broju 43), koga sam i upoznao u Osečini. Njegov otac je iz naših krajeva i on često dolazi ovdje na odmor, beležeći sa svojim fotoaparatom vreme i ljude pitome Podgorine i Rađevine. Primetio je da kod mene postoji interesovanje za fotografiju, poznavajući osečanske prilike da nemam mogućnosti za edukaciju, za početak doneo mi nekoliko starih brojeva časopisa čudnog naziva Refoto. Dokaz da je časopis na mene ostavio veliki utisak je da sam se odmah pretplatio. Kao urednik i dizajner opštinskog sajta: www.osecina.com (link galerija nalaze se fotografije Velimira Savatića i Branka Matića koji su fotografisali motive širom naše opštine) i lokalnih novina, često sam na terenu i pravim fotografske snimke za potrebe sajta i novina. U takvim uslovima događaji biraju vreme i mesto, tako da retko mogu da napravim neku fotografiju za svoju dušu. Ali, ipak sam primetio da je mnogo lakši dalji rad za mene ako sâm napravim potrebne fotografije sa terena. Dugo sam se dvoumio da li da Vam pošaljem neke od svojih radova jer sebe smatram ljubiteljem fotografije, za status fotoamatera se već treba izboriti, ali sam siguran da je interesovanje za fotografiju promenilo moj život i pogled na svet. Jednostavno, sada mnogo više uživam u prirodi, rađanju ili zalasku sunca, jesenjem koloritu, oblacima na nebu, primećujem neke detalje u svetu oko sebe koje do sad nisam primećivao, uživam u lepoti... Ono što mi nedostaje je što u malom mestu nema mogućnosti za edukaciju, foto-klubova itd. Srećom tu je Refoto.

Kada otkrijete Refoto i vidite šta radimo onda stvarno nema nikakvog razloga za razmišljanje i premišljanje oko toga da li poslati fotografije ili ne. I mi u redakciji volimo da s vremena na vreme između sebe pregledamo ono što radimo na fotografskom planu jer jedino tako možete pronaći greške, sami teško možemo da ih vidimo. Kao da ste predvideli, od ovoga broja Sveta Dragović u rubrici "Moje iskustvo" kreće sa serijom tekstova posvećenih upravo onima koji još uvek "merkaju" neki fotoaparat u izlogu ili su već počeli stidljivo da fotografišu. S obzirom na nekoliko zanimljivih fotografija koje ste poslali i panoramu koja je dobila pohvale možemo da vam kažemo da ste se izborili za status fotoamatera jer upravo su oni pravi ljubitelji fotografije. Nekoliko puta

smo pominjali da reč amater u osnovi definiše nekoga ko se nečim bavi iz ljubavi. A kao što sami kažete uz fotografiju vam je svaki dan zanimljiviji, ispunjeniji i lepši. I baš zato sve te lepe stvari treba podeliti s drugima. VI radite kao urednik sajta što znači da ste u kontaktu s najvećim edukacionim centrom. Stoga hrabro napred!

PROST ZBIR DELOVA

IVAN SIMOVIĆ, KRUŠEVAC

Poštovani uredniče, prvo, želeo bih da vam zahvalim za objavljivanje dve moje fotografije u prošlom broju časopisa. Uzimam slobodu da pošaljem nekoliko fotografija za foto-konkurs "Autoportret", naravno, uz molbu da, ako fotografije "nisu za konkurs" budu u foto-komentaru jer "niko nije toliko beskoristan da ne bi mogao da se iskoristi – makar kao loš primer"! U celom serijalu rukovodio sam se Aristotelovom izrekom: "Ukupnost je više nego prost zbir pojedinih delova". Fotografisao sam delove lica fotoaparatom Fuji Finepix 6500 fd sa pozicijom mode točkica na N (natural) i koristeći super makromod. Fotografije sam jednostavno "pomešao" u Mikrosoftovom programu Foto-kolaži... i to je to. Koristim priliku da pohvalim časopis uz molbu da održavate i podizete nivo, iako znam da je vama najteže – sami na ovom prostoru, bez ijednog drugog, časopisa koji bi se i izdaleka mogao nazvati konkurencijom... čovek se lako opusti. Podržavam predlog koji je dalo već nekoliko čitalaca da se omogući "apload" fotografija preko interneta, naravno, uz sve neophodnosti o kojima ste pisali u prošlom broju u odgovoru Jeleni Petrović iz Beograda. Toliko. Srdačan pozdrav.

I mi se zahvaljujemo na lepom pismu ali neka posebna zahvalnost, iako je lepa, nije neophodna jer tu smo jedni radi drugih. Kao što ste napisali ne treba mnogo rada na računaru niti nekih "opasnih" editora da bi se stiglo do zanimljivih radova, tako da ih nismo koristili kao loš primer. Mali savet je da nastavite i pokušate da napravite seriju sa nekim drugim modelima. Što se časopisa tiče, kada počnete da pregledate brojeve unazad videćete da se nikada nismo opuštali već naprotiv trudili smo se da svakim brojem donesemo nešto novo. A što se usamljenosti tiče više nismo sami. Bilo kako bilo kada dobro pogledate "naših ruku delo" vidite da od početka imamo svoj stil i svoj pravac. Znamo da ima tu još mesta da budemo bolji i zanimljiviji, ali kao i sve ostalo i Refoto napreduje i razvija se. Što se tiče slanja putem interneta svakako da nam to treba ali mi još uvek imamo čitaoce koji ne umeju (ili neće) ni rezoluciju da podese, a kamoli da upišu neophodne podatke – makar markerom na lice CD-a. Pokušajte jednom da skinete s interneta samo jednu stotinu fotografija i da se snadete s njima!

SAVRŠENI
NOVOGODIŠNJI
POKLON

Epson je neprikosnoven kada je u pitanju visoka definicija. HD rezolucija i neverovatan kontrast oduševiče svakoga ko se nada u prilici da sa Epson Home Cinema projektorom gleda omiljenu seriju, film ili utakmicu.

Bilo da odaberete neprevaziđeni EMP-TW2000, EH-DM2 ili EH-TW420, doživljaj će biti nezabavan.

Iskoristite priliku za savršeni novogodišnji poklon.

Više o Epson projektorima saznajte na adresi www.epson.rs

EPSON
EXCEED YOUR VISION

Full HD
1080p

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:
BEOGRAD: BEL COMPUTERS 011 354 11 25 • BIG APPLE ELECTRONICS 011 334 46 96 • DESK 011 329 21 40 • EWE COMP 011 3165 111 • FORUM RAČUNARI 011 302 92 92 • GRAPPOLO INTERNATIONAL 011 309 14 21 • ONLINE COMPUTERS 011 328 44 55 • PC4U 011 218 01 34 • PLANET MULTIMEDIA CENTER 011 262 13 76 • SOLUTION JM 011 308 95 00 • WIN WIN 011 36 26 036 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČAČAK: USPON 032 340 410 • WIN WIN 032 303 000 • ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153 • COMTEL 018 53 03 53 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833 • LIM-IT 021 422 447 • PC4U 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • SOROBAN 021 469 977 • PANČEVO: DM COMPUTERS 013 355 567 • PARACIN: G.M.G. COMPUTERS 035 569 444 • POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • RUMA: LIM-IT 022 432 552 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154 • SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTER 023 589 780 • TUTIN: ANSOFT 020 810 180 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.